

KEVSER SURESİ

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir
alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.

Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Muhsin Kıraatî

KUR'ÂN
VE
TEBLİĞ

Çeviri:

Mustafa EREN

Edit:

Şadman EROĞLU

KEVSER

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Kevser Yayınları: 174

Kitabın Orijinal Adı: Kur'ân ve Tebliğ

Yazarı: Muhsin Kıraatî

Tercüme: Mustafa Eren

Edit: Şadman Eroğlu

Son Okur: Habip Coşkun

Dizgi ve Mizanpaj: Kevser

Kapak: Hasan Başbuğ

Baskı: Can Matbaacılık

Basım Tarihi: Temmuz 2010

ISBN: 978-9944-709-59-0

İsteme Adresi:

Kevser Basın Yayın Ltd. Şti.

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok. No: 14 / 1

Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 Faks: 0212 – 631 36 01

www.kevseryayincilik.com

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

İÇİNDEKİLER

İTHAF.....	11
YAZARIN ÖNSÖZÜ	13
GİRİŞ.....	19
Uyarı ve Tebliğ İç Güdüsel Bir Kanundur.....	19
Tebliğin Tarihi	19
Tebliğin Muhtevası ve Hedefleri.....	20
Tebliğin Kapsamı.....	21
Tebliğ Araçları	22
Özgürlük Esaslı Tebliğ	26
Muhatabı Tanımak	29
Tebliğ ve Gerekli Bilgi	29
Pratik Tebliğ	30
TEBLİĞİN YERİ	33
Tebliğ Nedir?.....	33
Tebliğin Kapsam ve Merhaleleri	34
Tebliğin Gerekliliği	35

Tebliğ'in Ödülü.....	37
Hücceti Tamamlamak İçin Tebliğ	39
Tebliğ'de Mekân Unsuru.....	40
Tebliğ'de Zaman Unsuru	42
Fakirlik ve Tutkunluk Zamanında Hal-Hatır Sorma	50
Tebliğ'in Araçları	50
<i>Kalem İle Tebliğ</i>	50
<i>Söz İle Tebliğ</i>	51
TEBLİĞ USULÜ	53
Kalem ve Konuşma Adabı	53
1) <i>Allah'ın Adıyla Başlamak</i>	53
2) <i>İlahi Vahye Dayanmak</i>	55
3) <i>Hak Esaslı Olmak</i>	56
4) <i>Arı ve Beğenilir Olmak</i>	56
5) <i>Hidayet Edici olmalı</i>	57
6) <i>Hak ve Batılı Ayırmak</i>	58
7) <i>İyilikle Çağırarak</i>	59
8) <i>Söz Delile Dayanmalıdır</i>	61
9) <i>Ölçülü Olmak</i>	63
10) <i>Rüşdü Sağlamalı ve Geliştirici Olmalı</i>	64
11) <i>Özendirici ve Teşvik Edici Olmalı</i>	65
12) <i>Kapsamlılık ve Çeşitlilik</i>	66

13) Uyarı ve Nasihat (Öğüt).....	67
14) Açık ve Tavizsiz Olmak.....	68
15) Durumun Gerektirdiği İle Uyuşmak.....	69
16) Yaş ve Sözün Dengeli Olması	72
17) Sade ve Anlaşılır Konuşmak	72
18) Edebî ve Olgun Konuşmak.....	74
19) Yumuşak ve Yavaş Konuşmak	75
20) Söz Kısa ve Faydalı Olmalıdır.....	76
21) Uyum ve Düzen.....	78
22) Uygun Hareket ve Ses Tonuyla Konuşmak	79
DAVETÇİNİN ÖZELLİKLERİ.....	81
1- Bilinç.....	81
2- Hedefe İman Etmek	82
3- Öncü Olmak.....	82
4- İhlâslı Olmak.....	83
5- Adalet ve Sevgi ile Nefretten Uzak Olmak	84
6-Tahammüllü ve İstikametli Olmak	87
7- İlahi Vaatlere Ümitli Olmak	90
8- İlim ve Amel Ehli Olmak	92
9-Korkusuz ve Cesur Olmak	93
10- Eleştiri Kabul Etmek	95
11- Mahrumların Hamisi Olmak	96
12- Allah'a Tevekkül Etmek	97

13- Sevecen, Yumuşak Huylu ve Şefkatli Olmak.....	98
14- Sorunların Bilincinde ve Halktan Olmak	103
15- Parti ve Hiziplerden Uzak Durmak	105
16- Geçmişî Güzel Olmak	107
17-Dürüst Olmak.....	108
18- Düzenli Olmak ve Zamanın Değerini Bilmek.....	110
19- Sade ve Gösterişten Uzak Yaşamak	110
20- Alçakgönüllü ve Bağışlayıcı Olmak	112
21- Temiz, Hoş Kokulu ve Bakımlı Olmak.....	113
TEBLİĞ YÖNTEMLERİ	115
1) İlahi Rahmet ve Nimetlerin Hatırlanması	115
2) Duyguları Tahrik Etmek	117
3) Muhataba Soru Sormak	119
4) Tarihin ve Öncekilerin Akıbetinin Açıklanması.....	122
5) Teşvik ve Tehdit Etmek	123
6) Telkinde Bulunmak	128
7) Benzetme ve Örneklendirme	129
8) Delil, Cedel ve Münazara.....	134
9) Soğuk Savaş	139
10) Sanattan Yararlanmak.....	142
11) Kıssa Anlatmak	145
12) Manaların Çağrışımı.....	146

13) Müşrikleri Tahrik Etme ve Söz Alma	147
14) Dünya ve Ahiret Arasını Dengelemek	149
15) Mukayese Etme Usulü	152
16) Aksini Var Sayma Yöntemi	153
17) Hazırlık Yapmak ve Ortam Oluşturmak	154
18) İyi ve Kötü Örnekleri Tanıtma	158
19) Devamlılık ve Tekrar	160
20) Müştereklere Davet	162
21) Dolaylı Anlatım	164
22) Aşamalı Anlatım	166
23) Soru ve Cevap	167
DAVETÇİNİN VAZİFELERİ.....	173
1) Kendini Yetiştirmek ve Pratik Tebliğ.....	173
2) Eğitim ve Tezkiye (Arındırma).....	175
3) Velayetin ve Rehberliğin Tebliği.....	176
4) Tağut ile Mücadele	176
5) Hurafelerle Mücadele	177
6) Başkalarına Saygı Duymak	177
7) Muhaliflere Yönelik Uygun Tavır Takınmak.....	179
8) Sahnede Hazır Olmak	181
9) İslâmi İlimleri ve Şer'î Hükümleri Bilmek.....	182
10) Yeni Nesle Önem Vermek	184
11) Allah'tan Yardım Dilemek	187

DAVETÇİYE UYARILAR.....	189
1) Dünya ve Üstünlük İsteminden Sakınmak	189
2) İlimsiz ve Amelsiz Sözden Sakınmak	190
3- Bidatten, Tahriften ve Sentezcilikten Sakınmak:	192
4-Yanlış Tahlillerden Sakınmak	194
5- Gafletten Korunmak	195
6- Mesuliyet Kabul Etmekten Kaçınmak	196
7- Töhmetsiz Konumundan Kaçınmak.....	197
8- İstibdat ve Tefrikadan Kaçınmak	197

İTHAF

*Yüce Peygamberimiz Hz. Muhammed b. Abdullah'a,
Yemen'deki ilk İslâm davetçisi Hz. Ali'ye,
Habeşistan'daki ilk İslâm davetçisi Cafer-i Tayyar'a,
Medine'deki ilk İslâm davetçisi Mus'ab İbn Umeyr'e,
Aşura hareketinin mesajını tarihe nakşettiren Zeyneb-i
Kübra'ya,*

*Ve Allah yolunda can verip, bizi İslâm ile tanıştıran
davetçilere, özellikle amel ve kanları ile halkı dalaletten
kurtaran şehitlere ithaf edilir. (Allah'ın sonsuz selam ve
rahmeti hepsinin üzerine olsun)*

<https://t.me/caferilikcom>

YAZARIN ÖNSÖZÜ

Davet, iyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak, öğüt vermek ve irşad etmek İslâm'ın önemli konularındandır. Ama böyle olmasına rağmen hakkında fazla kitap kaleme alınmamıştır. Yirmi yıldır Allah'ın yardımıyla Kur'ân üzerinde çalışmakta ve tebliğle uğraşmaktayım. Bir kezde davet konusunu araştırmak maksadıyla, Kur'ân'ı baştan sona okuyup inceledim. Tebliğ metodu ve davetçinin özellikleri hakkında yüzlerce ayet buldum. Hamdolsun ki bu ayetleri yılların çabasıyla elde ettiğim bulgularla harmanlayıp birleştirerek bir kitap olarak İslâm davetçilerinin hizmetine sunabildim. Dileğimiz, İslâm'a davet konusunu ciddi algılamamız, onun metotlarını öğrenmemiz, medrese ve üniversitenin değişik bilim ve araçlarından yararlanarak, tecrübe ve istatistikleri değerlendirip başkalarının propagandalarıyla ölçerek ve peygamberlerin, masum imamların ve din büyüklerinin davet yöntemleri hakkında araştırma tezleri yazarak tebliğ derdi taşıyanları ilim ve tecrübe silahıyla mücehhez etmektir, ta ki samimiyet ve ihlas sebebiyle gaybi yardımlarda bulunan Allah, kendi dininin davetçilerine yardım etsin.

Evet, halkı hidayete erdirmek ve bilinçlendirmek, davetçilerin görevidir ve bu, Allah'ın onlardan aldığı bir ahit ve sözdür.

Hz. Ali (as.) buyuruyor ki:

Allah; öğrenmeleri için bilmeyenlerden ahit ve söz almadan önce, bilmeyenlere öğretmeleri için bilenlerden söz almıştır.¹

Bugün dinsiz dünya emperyalizminin yararlandığı en önemli araçlardan biri propagandadır. Modern propaganda araçlarından yararlanmak suretiyle, imkânsızı mümkün kılmakta ve devletleri devirebilmektedirler. Devrimleri yenilgiye uğratabilmekte, zehirli düşünce ve sapık kültürlerini saf ve bilinçsiz insanların ruh ve canlarına aşılamaktadır. O hâlde, bize düşen bu önemli konuya daha fazla eğilmek, insanları bilinçlendirmek suretiyle bu propagandaları etkisiz hale getirmektir.

İmam Humeyni'nin sözlerini yolumuzun meşalesi bilmeliyiz. O önder şöyle buyurmaktadır:

Propaganda (davet, tebliğ) çok önemli ve hassas bir meseledir. Yani dünya propaganda ile hareket etmektedir. Düşmanlarımız, her şeyden ziyade propaganda unsurundan yararlanmaktadır ve biz, propaganda konusuna çok önem vermeli ve diğer şeylerden daha fazla ona eğilmeliyiz.²

Tarih boyunca, Müslümanların geri kalmalarının sebeplerinden biri de, bir tebliğ teşkilatının ve organının olmayışıdır. Yani ihtiyaçları göz önünde bulundurup, mevcut tebliğsel güç esasınca onları taksim edecek ve program hazırlayacak bir merkezin bulunmayışıdır.

Kur'ân-ı Kerim tebliğ için bir teşkilatın varlığını gerekli görmekte ve şöyle buyurmaktadır:

Sizden; hayra çağıran, iyiliği (marufu) emreden

1- Usul-i Kafi, c. 1, s.51

2- Sahife-i Nur, c. 17, s. 157

ve kötülükten (münkerden) sakındıran bir topluluk bulunsun.¹

İki kişilik davetler, teşkilatlı çalışmanın bir numunesi olup, davetçiler tebliğ işlerini kendi aralarında taksim ederler. Hz. Musa'nın ve Harun'un (a.s) tebliğ hareketi buna bir örnektir; Hz. Musa elçi ve Harun'da mesajı iletmede onun yardımcısı idi.

Belki de bu delil uyarınca olsa gerek İmam Cafer Sadık (a.s), bu tip daveti övmektedir:

Allah, bir başkasıyla beraber olup, bizim yolumuza davet eden kula rahmet etsin.²

İslâm'ın ilk döneminde ve ondan önceki dönemde Allah'ın evliyaları tarafından yapılan faaliyetler, yapısal çalışmaların numunesidir.

Hz. Peygamber (s.a.a), hicret esnasında Hz. Ali'yi (a.s) kendi yerine Mekke'de bıraktı ve Mus'ab'ı kendinden önce Medine'ye yolladı. Ayrıca hicretten sonra, son haberleri kendisine bildirmesi için Abbas'ı Mekke'de bıraktı.

Şehrin öbür yakasından bir adam koşarak gelip dedi ki: "Ey Musa, önde gelenler, seni öldürmek, konusunda aralarında görüşmektedirler, artık sen çık git."³

Bu ayetten Hz. Musa'nın (a.s) zulüm ile mücadele hareketinde gizli memurları olduğu anlaşılmaktadır.

İmam Hüseyin (a.s), Medine'nin haberlerini Kerbela'ya ulaştırması için Muhammed İbn Hanefiye'yi Medine'de bıraktı ve Kufe'nin durumunu değerlendirmesi ve kendisine bildirmesi için de Müslim İbn Akil'i Kufe'ye yolladı.

1- Âl-i İmrân Suresi, 104. ayet

2- Biharu'l-Envar, c. 1, s. 200

3- Kasas Suresi, 20. ayet

İslâm düşmanları, İslâm'ın ilk döneminde, kendi dağınık güçlerini bir araya getirip düzenlemek ve Müslümanlarla mücadele etmek için mescitten yararlandıkları gibi, bugün de kendi düşüncelerini yaymak için çeşitli propaganda araçlarından ve en güçlü teşkilatlardan yararlanmaktadırlar.

Zarar vermek, inkârı (pekiştirmek), müminlerin arasını ayırmak ve daha önce Allah'a ve elçisine karşı savaşı gözlemek için mescid edinenler.¹

Bu ise bugün de düşman karşısında direnmek ve kendi inancımızı duyurmak için tebliğ çalışmasının daha da bir önemini ortaya koymakta ve daha güçlü bir yapının gerekliliğini gözler önüne sermektedir. Zira çok güçlü iletişim ve propaganda araçlarına sahip olan bir dünya karşısında cüz'i ve ferdi tebliğ ile yetinilemez. İslâm davetçileri, birbirlerine destek olup, düzenli bir kurum kurmalı ve tüm güçleri ile düşmanın kültür saldırısının aleyhinde kıyam etmelidirler. Eğer buna güç yetiremezlerse, diğer davetçiler onların yolunu sürdürmeliler ve "La ilahe illallah ve Muhammedun Resulullah" bayrağını her zaman dalgalandırmalıdır.

Cemaat namazı esnasında, cemaat imamı ölürse, şehit olursa, baygınlık geçirir yahut abdesti bozulursa ya abdestinin olmadığını anlar ya da namazı terk etmek zorunda kalırsa, mutlaka birinci saftan birinin biraz öne çıkıp namazı kaldığı yerden devam ettirmesi gerekir. Kesinlikle namaz kat edilmemelidir. Bu böyledir; bir ferdin gitmesiyle Müslümanların cemaati dağılmamalıdır.

Uhud Savaşı'nda Hz. Peygamber'in öldürüldüğüne dair bir feryat yükseldi, Müslümanlardan bir grup firar etti ve sonra şu ayet nazil oldu:

1- Tevbe Suresi, 107. ayet.

O (Muhammed), ölürse ya da öldürülürse, siz to-puklarınız üzerinde gerisin geriye mi döneceksiniz?!

Bu ayetten tebliğin ve Müslümanların cemaatinin önde-rin ölmesi hâlinde bile, dağılmayacak ve bozulmayacak dere-cede sağlam olması gerektiği anlaşılmaktadır.

Hız. Peygamber (s.a.a), savaşlarda birden fazla komutan atar ve şöyle buyururdu: *"Eğer birincisi şehit olursa, ikincisi onun yerini alsın ve eğer ikincisi şehit olursa üçüncüsü onun yerini alsın."* Bu şekilde Hız. Peygamber (s.a.a), düzenin bozulmasını engellemekteydi.

Aynı şekilde Kur'ân, peygamberlerin risaletinin devamlılı-ğı hakkında şöyle buyurmaktadır:

Sen onlara, o şehir halkının örneğini ver; hani oraya elçiler gelmişti. Hani onlara iki (elçi) göndermiştik, fa-kat ikisini yalanlamışlardı. Biz de (iki elçiyi) bir üçün-cüyle güçlendirdik; böylece dediler ki: "Şüphesiz biz, size, gönderilmiş elçileriz."²

Sonuç olarak, bu kitabın konularını ilk önce Kum ilim havzası talebelerine ve İmam Sadık Üniversitesinin yüksek lisans öğrencilerine ders verdiğimi ve sonra ise değerli Deh-nevi beyin onları düzenleyip, kitaplaştırdığını belirtmeliyim. Baskı esnasında da, değerli araştırmacı Muhammed Taki Rehber'in *"Pejohişî Der Tebliğ=Tebliğde Bir Araştırma"* adlı ki-tabı elime ulaştı ve ben bu kitabı incelemek suretiyle kitabın giriş bölümünü yazmada ondan yararlandım.

Allah'tan bu kitabı faydalı ve sorun halledici kılmasını diliyorum. Zira faydasız ilim o kadar tehlikelidir ki Hız. Pey-gamber (s.a.a), her gün böyle bir ilimden Allah'a sığınmakta ve şöyle buyurmaktaydı:

1- Âl-i İmrân Suresi, 144. ayet.

2- Yasin Suresi, 13-14. ayetler.

Allah'ım! Faydasız ilimden sana sığınıyorum.

Ayrıca bu kitap hakkında eleştirilerini ve önerilerini yollayacak kimselere de şimdiden teşekkür ediyorum.

Muhsin Kıraati

GİRİŞ

Uyarı ve Tebliğ İç Güdüsel Bir Kanundur

Bir hayvanın tehlike hissettiği zaman diğer hayvanları uyardığı veya bir şeyi ele geçirdiği vakit ondan yararlanmaları için diğer hayvanlara haber verdiği, hayvanlar âleminde görülen vakalardandır.

Kur'ân, bu konu hakkında bir örnek nakletmektedir: Hz. Süleyman'ın (a.s) ordusunun geçtiği esnada, bir karınca, askerlerin ayakları altında kalıp ezilmemeleri için diğer karıncaları yuvalarına gitmelerine dair uyarmaktadır.¹

Aynı Şekilde Kur'ân'da Hudhud'un, Sebe bölgesi halkının güneŐe taptıklarını öğrendiği zaman onu Hz. Süleyman'a bildirdiğini okumaktayız.²

Yine bugün dünyada suların tespitinde ve eve yabancının giriŐini haber vermede hayvanlardan yararlanılmaktadır. Bundan dolayı bir içgüdü olan uyarı ve tehlike ilanını Allah, insanların dışındaki canlılara da vermiştir.

Tebliğin Tarihi

İnsanları tehdit eden tehlikeler sürekli var olduğundan, uyarıcılar da her zaman var olmuştur. Kur'ân buyuruyor ki:

1- Neml Suresi, 18. ayet.

2- Neml Suresi, 24. ayet.

Hiçbir ümmet yoktur ki, içinde bir uyarıcı gelip-geçmiş olmasın.¹

Yeryüzündeki ilk fert, davetçi idi ve Hz. Peygamber'e (s.a.a) inen ilk ayetlerden biri de onu kıyama ve uyarmaya davet etmektedir:

Kalk (ve) bundan böyle uyar.²

Tebliğ'in Muhtevası ve Hedefleri

Tebliğde emperyalistlerin yegâne hedefi halkları sömürmektir. Bundan dolayı bütün güç, olanak ve bütçesini başkalarını sömürmek, tahkir etmek ve kendine itaat ettirmek için sarf etmektedir. Ama ilahi önderlerin hedefi, halkı tağutun, nefsanî arzuların, cehaletin, tefrikanın, bencilliğin ve şirkin pençesinden kurtararak sadece Allah'a kul olmalarını sağlamaktır. Bütün peygamberlerin davetinin muhtevası bir idi:

Andolsun, biz her ümmete: Allah'a kulluk edin ve tağuttan kaçının (diye tebliğ etmesi için) bir elçi gönderdik.³

Kur'ân, İslâm'ın tebliğdeki hedefi hakkında şöyle buyurmaktadır:

Peygamberlerin daveti size hayat vermek içindir.⁴

Hz. Ali *Nehc'ül-Belağa*'da şöyle buyurmaktadır:

Peygamberler, aklın definelerini (gizliliklerini) ortaya çıkarmak için geldiler.⁵

Hedef Allah'ın kanunlarının yayılması, zulüm ile mücadele etmek, adalete ve takvaya çağırarak, hücceti tamamlama-

1- Fatır Suresi, 24. ayet.

2- Müddessir Suresi, 2. ayet.

3- Nahl Suresi, 36. ayet.

4- Nahl Suresi, 36. ayet.

5- Nehcü'l-Belağa, 1. hutbe.

mak, iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmaktır. Dolayısıyla tebliğ öylesine değerlidir ki Allah Teala birinci derecede bunun sorumluluğunu peygamberlere, evliyalara ve Rabbanî âlimlere vermiştir. Bunu bir meslek ve gelir kaynağı olarak görmemek, sadece ve sadece ilahî ve insanî bir görev olarak addetmek gerekir.

Tebliğin Kapsamı

Tebliğ, belirli bir mekân ve zaman ile mahdut değildir ve onda sınır ve bölge yoktur. Hz. Peygamber (s.a.a) Yemen, Habeşistan, Bizans, İran ve Yemen ülkelerinin liderlerine davet mektupları yazmış, İmam Humeyni de (r.a) bu sünneti uygulamak için, Marksist güçlerin önderine davet mektubu yazmıştır.

Afrika'daki Tanzania ve Zengibar ülkelerinin gemi ile oralara seyahat eden Fars tacirlerinin vesilesiyle Müslüman olduklarını tarihte okumaktayız.

On birinci asırda bir savaşın vuku bulmasıyla Müslüman bir âlim esir oldu, onu Bizans'a götürdüler ve bu âlim yaptığı tebliğ ile İslâm'ı Bizans'a taşıdı.

Kazvinli¹ bir âlimin Çin'e hicret etmesiyle, İslâm Çin'e girmiştir ve Çad'ın kuzey bölgesi halkı, birkaç Müslüman kadının vesilesiyle İslâm ile tanışmıştır.

Geçmişteki Müslüman davetçilerin tarihi budur, ama bugün kilise, İncili 1200 dile tercüme ederek ve Hıristiyanlığı dünya radyolarından yayarak sesini tüm dünyaya duyurmaktadır.

Bir zamanlar, Medine'ye giden Mus'ab, Habeşistan'a giden Cafer-i Tayyar ve Yemen'e giden Hz. Ali gibi Müslümanlar hicret ederek İslâm'ı yaymaktaydılar. Ama bugün bizler

1- İran'da bir şehir.

yerimize otururken; Hıristiyan rahipler, hatta Papanın kendisi, bütün dünyayı dolaşmakta ve kendi dinini tebliğ etmektedir.

Tebliğ Araçları

Tebliğin araçları konuşma, kalem, film ve tiyatro ile sınırlı değildir. Eskiden tebliğin aracı, oyma taşlara çizilen resimlerden ibaretti, ama yavaş yavaş şiir, beyan ve sonra kitap ve bugün film ve kaset suretine dönüşmüştür.

Bugün dünya emperyalizmi, kendi hedeflerini birçok araç ile dünyada gerçekleştirmektedir. Biz bunlardan bir kaçını burada sıralayalım:

- 1- Resim ve poster,
- 2- Gazete ve dergi,
- 3- Radyo ve televizyon,
- 4- Broşür ve posta kutuları aracılığıyla düzenli yazışmak,
- 5- Diplomatik memuriyetler
- 6- Soğuk savaş ve şayia oluşturmak
- 7- İslâm adı taşıyan ama İslâm aleyhine yazılmış kitaplar,
- 8- Turizm ve gezgincilik,
- 9- Erkek ve bayan elamanlarla cinsi cazibeler sergileyen geziler düzenlemek,
- 10- Uzmanların ve kültürel, ekonomik, askerî ve hukukî danışmanların yollanması,
- 11- Gençlerin cezbedilmesi için bayanlar aracılığıyla yapılan hizmetler,
- 12- Parasız İngilizce kursların düzenlenmesi,
- 13- Müslüman nüfusun yoğun olduğu ülkelerde aile planlaması yapılarak onların nüfus kontrolünü yapmak,
- 14- Moda ve tüketicilik propagandası yapılması,
- 15- Göç etmiş Müslümanlar ile evlenmek,

- 16- Parasız sağlık, tedavi ve eğitim hizmetlerinin sunmak,
- 17- Kültürel yarışmaların düzenlenmek,
- 18- Propaganda amacıyla telefonla irtibat kumak,
- 19- Video ve uydu aracılığıyla film hazırlanması ve ihraç edilmek,
- 20- Teknolojiyle beraber kendi kültür, adet ve ananelerini intikal etmek.

Bütün bu araçlar, o denli büyük bütçeyle hangi amacı gütmektedir? Amerika, kendi askeri gücü için 200 milyar dolar bütçe ayırdığı bir yılda, neden uluslararası propagandası için 90 milyar dolar yatırım yapmaktadır?

Hitler'in propaganda bakanı şöyle demektedir: Gaz ile yüzlerce kişi zehirlenmektedir, ancak şayia / propaganda ile yüz milyonlarca insan zehirlenebilir.

Napolyon şöyle söylemektedir: "Ben mermilerin sesinden daha çok gazetelerin kalemlerinin sesinden korkmaktayım!"

Amerika'nın eski cumhurbaşkanı Carter şöyle demektedir: "Propaganda için bir dolar, silahlanmak için on dolardan daha iyidir."¹

Netice itibariyle zamanımızdaki propagandanın ve dünya emperyalizminin ona verdiği önemin portresidir bu. Programsızlık, ekonomik güçsüzlük ve tembellik ise bizim hâlimizdir.

Eğer biz de İslâm'ın ilk dönemindeki gibi hicret etseydik ve Kur'ân'ın emriyle "*yeryüzünde geziniz.*" ayetiyle amel etseydik ve ailece uzak ve yakın bölgelere, şehir ve ilçelere, iç ve dış seferlere gitseydik,

Eğer yurt dışına yollanan üniversite öğrencilerimizin her biri bir davetçi ve yüksek dereceli heyetlerimiz siyasi, eko-

1- Pejohişî Der Tebliğ (Tebliğde Bir Araştırma).

nomik görüşmeler ve resmi ve gayri resmi geziler ile birlikte gerçek Muhammedî kültürü yayma düşüncesinde olsalardı,

Eğer her âlim, Sünni bir âlime yüze yakın mektup yazarak onun kalbini cezbetmeyi başaran Allame Seyyid Şerefuddin gibi hareket etseydi,

Eğer Çin'in yüzlerce ferdi Farsça ile tanıştırmaması gibi biz de birkaç ferdi Çince ile tanıştırsaydık, hicreti kendimize farz ve rahatlığı haram bilseydik,

Eğer sapma gördüğümüz an, Hudhud misali Süleymanların yanında bağırsaydık, bir mazlum gördüğümüzde, Zeyneb misali şehirlerde feryat etseydik, Kur'ân'ı terk edilmişlikten kurtarsaydık ve İslâm'ı tüm dünyada susuz âşıklarına tanıtırsaydık,

Eğer havza ve üniversite öğrencilerimiz birbirleriyle dost olsa, genç akraba ve komşularını her hafta toplasa ve onlara ihlâslıca faydalı bilgiler aktarsalardı,

Eğer her okulda bir âlim, genç nesil ile cemaat namazı kılsa ve kısa bir konuşma yapsaydı,

Eğer nerede olursa olsun alenen ezan okuyan ve namaz kılan şehit Nevvab Sefavi'nin ruhiyesi bizde olsaydı,

Eğer biz de İmam Rıza'nın kabrini ziyaret etmek için Tahran'dan Meşhed'e giden ve Meşhed sokaklarında kendisine ilçelerden birinin âlime ihtiyacı olduğu söylendiği an, İmam Rıza'nın kabrini ziyaretten vazgeçen ve ilçedeki tebliğin sevabı İmam'ı ziyaret etmekten az değildir diyen ve tam oradan çiftçilere bir konuyu aydınlatmak ve bir hadis söylemek için ilçeye doğru hareket eden Ayetullah Saidi gibi olsaydık,

Eğer yan yana oturup konuşmak yerine, iş bölümü yapıp, âlim ve yazarlarımızın her biri uygunsuz rekabetler yerine bir bölgede İslâm'ı yaymayı üzerine alsaydı,

Ve eğer mescitlerin süslerine harcanan paralar, mescit ehline özellikle de genç nesle harcansaydı ve her bir Müslüman İslâm'ı tanımanın ve tanıtmanın peşinde olsaydı, nasıl bir olay gerçekleşirdi? O zaman insanların Allah'ın dinine¹ dalga dalga girdiklerini görürdük.

İmam Rıza şöyle buyurmaktadır:

Eğer halk sözlerimizin güzelliklerini bilselerdi bize itaat ederlerdi.

Her hâliyle, Allah, hepimizi uyandırsın. Yaklaşık yirmi yıldır radyo ve televizyonda, havza ve üniversitede ve değişik şehirlerde tebliğ çalışması yapan bendeniz, kendi vazifemi yerine getirdiğimi söyleyemem! Kusurumuzdan dolayı Allah'tan af dilemeli ve en azından tacirlerin eşyalarının reklâmı için çabaladıkları ölçüde Allah'ın dinininin tebliği için çabalamalıyız.

Birkaç ahlakî öğüt dışında bir şeyi olmayan, kitapları tahrif edilmiş olan, rehberleri süper güçler gibi saraylarda yaşayan ve zulüm karşısında susan Vatikan'ın ve Kilisenin iki milyardan fazla tirajı olan beş bin civarında dergi ve gazetesi bulunmaktadır; bazı yayınları seksen dile tercüme edilmektedir ve yüz elli bin Hıristiyan âlimini dünya ülkelere yollamaktadırlar.

İdeolojilerinin boş olduğu aydınlanan ve biri diğeri arınca çöken Marksist ülkeler, kendi liderlerinin kitaplarını yüz bir dile çevirdiler ve yaydılar.

Ama bizim, *"Batıl, ona önünden de, arkasından da gelemmez."*², *"Onda hiçbir çarpıklık yoktur"*³ özelliğinde bir Kur'ânımız ve en güçlü delil ve kanıtlarla birlikte adil, muttaki ve zahit ön-

1- Nasr Suresi, 2. ayet.

2- Fussilet Suresi, 42. ayet.

3- Kehf Suresi, 1. ayet.

derlerimiz olmasına karşın, ciddi bir planlamanın olmayışı yüzünden gözle görülür bir faaliyet yapmamışızdır. Allah'ın selamı, hareket ve kanlarıyla bu açıkların, eksikliklerin birçoğunu telafi eden ve İslâm dünyasını gerçek Muhammedî İslâm'a yönelten İmam Humeyni'ye ve şehitlere olsun.

Özgürlük Esaslı Tebliğ

Kur'ân birçok ayette şöyle buyurmaktadır:

"Ey Peygamber! Senin vazifen bildirmektir, mecbur kılmak ve zorlamak değildir, isteyen uysun ve istemeyen uymasın. Ki onlar sözü işitirler ve en güzeline uyarlar."¹

Düşünme, akıl yorma, bilme ve şuur esasınca seçme hakkı, yüce İslâm dininin üstünlüklerinden biridir.

İslâm, kendi davetini özgürlük, mantık ve öğüt yoluyla güçlendirmiştir. Hz. Peygamber (s.a.a), bir gün içerisinde başta Rum ve İran imparatorlarına ve Habeşistan, Şam ve Yemen padişahları olmak üzere dünyanın değişik noktalarına ayrı ayrı mektuplar gönderdi, ama onun daveti sadece irşat ve hidayet esasıncaydı; zorlama, mecbur kılma, tehdit ve tahahlandırma doğrultusunda değildi. Tıpkı Hz. Peygamber'in Ehlikitab'ı ortak ve müşterek noktalara çağrışı gibi.²

Hz. Peygamber (s.a.a), sürekli kendisine eziyet etmek için başına küldöken Yahudi bir ferdin hastalandığını duyunca ona hasta ziyaretinde bulunur. Bu incelikten dolayı Yahudi şahıs yaptıklarından utanır ve pişman olur; bu yüce insanın davranışı karşısında da kendini tutamaz ve Müslüman olur.

Kur'ân, insanları tefrikadan vahdete, iç çatışmadan kardeşliğe, cehaletten ilime, şirkten tevhide, ilkelikten medeni-

1- Zümer Suresi, 18. ayet ve Âl-i İmrân Suresi, 64. ayet.

2- Âl-i İmrân Suresi, 64. ayet.

yete, tağuta tapmaktan Allah'a tapmaya, alçaklıktan, zilletten ve hakarettten takvaya, izzete ve fedakârlılığa çağırılmaktadır.

Peygamberler, adaleti sağlamak için gelmişlerdir ve onlar vahiy dışında bir söz söylememektedirler.

İşte Hz. Ali'nin bu metot ve muhtevayı sürdürüp davet etmesi üzerine Hemdan kabilesi, Müslüman oldu ve kardeşi Cafer-i Tayyar Habeşistan padişahının kalbini İslâm'a ısındırdı ve Mus'ab, Medine'ye hicret edip (İslâm'ı) tebliğ ederek ve halka Kur'ân öğreterek Hz. Peygamber'in (s.a.a) hicret etmesine ortam hazırladı.

İslâm'ın açıklığı, doğruluğu, gerçekliliği ve ahlakı, diğer insanların propaganda ederken söyledikleri yalan, töhmet, şayia ve hakaretler içeren sözlerini duyup gördüğünde daha da bir ortaya çıkmaktadır. Tatlı etrafındaki sinekler gibi bazı şairler, kendi sapık yollarına çağırarak için şiir söylemektedirler; *"Şairler ise; gerçekten onlara azgın sapıklar uyar."*¹

Bazılarının propagandalarının öylesine bir çekiciliği vardır ki, hatta Hz. Peygamber'i bile şaşırır derecededir: **"İnsanlardan öylesi vardır ki, dünya hayatına ilişkin sözleri senin hoşuna gider."**² Ancak İslâm kendi tebliği için herkesten ve her türlü yoldan yararlanmayı kabul etmemektedir.

Bundan dolayı Kur'ân şöyle buyuruyor:

Ben, saptırıcıları, yardımcı-güç de edinmedim.³

Zulmedenlere eğilim göstermeyin, yoksa size ateş dokunur.⁴

Bazen tanınmış şahıslar, Hz. Peygamber'e (s.a.a) eğer biz Müslüman olursak ve senin dinini kabul edersek, bize bir ay-

1- Şuara Suresi, 224. ayet.

2- Bakara Suresi, 104. ayet.

3- Kehf Suresi, 31. ayet.

4- Hud Suresi, 113. ayet.

ıncılık verilecek mi, diye sormaktaydılar ve Hz. Peygamber (s.a.a) açıkca hayır cevabını vermektedir!

İslâm, kendi davetinde hatta düşmana sövmeye bile izin vermemektedir. Hz. Ali (a.s), Sıffin Savaşı'nda askerlerine; *Ben, sizin sövmelerinizden rahatsızım, bizim mantık taşımakla beraber sövmeye ihtiyacımız yoktur,*¹ diye buyurmaktaydı.

Hz. Ali (a.s), bir başka yerde de şöyle buyurmaktadır:

Gerçek imanın alameti, insanın zararına olsa dahi hakkın taraftarı olmasıdır.²

Gerçekten de İslâm'ın tebliğ yöntemleriyle başkalarının metotlarının karşılaştırılması, bizzat İslâm'ın hak oluşunun göstergesidir. Burada "*Tebliğde Bir araştırma*" kitabından bazı cümleleri aktararak kilisenin tebliğ yöntemine bir göz atmamız yersiz olmayacaktır.

Hıristiyanlık bazen, kurtarıcı din söylemiyle Afrika'nın geri kalmış milletleri arasında propaganda yapmakta ve mukaddes "kurtarıcı" kelimesini araç kılmaktadır. Ve bazen de "Marksizm, Hıristiyanlığın kalbi" adlı bir kitap basarak sol eğilimin kuvvetli olduğu fertlerin kalbini kazanmaktadır. Papa'nın Türkiye'deki elçisi bir röportajda; Laiklik iyi bir ideolojidir, demekte ve (bu şahıs) bazen de şarkıcı kadınları kiliseye çekicilik kazandırması amacıyla dans ve müzik eşliğinde oraya götürmektedir!

Hindistan'da bir Papaz, penise tapanların mabedine gitmekte ve Hıristiyanlığı yaymak ve putperestlerin kalbini kazanmak için onların heykelinin boynuna haç asmaktadır.

Acaba gerçekte hedeften uzaklaşarak yapılan tebliğ halkı maneviyata götürür mü?! Elbette kilisenin müspet metotları da vardır. Örneğin; dünya çapında iki binden fazla hastane ve

1- Nehcü'l-Belağa, 206. hutbe.

2- Nehcü'l-Belağa, 488. hikmet.

200 parasız klinik, altıyüz doksan sekiz cüzam tedavi merkezi ve ikibin altıyüz elli beş yetimhane kilise tarafından idare edilmektedir ve bugün Afrika'da on beşbin civarında Hıristiyan misyoneri 16671 yüksek okulda, 500 dini okulda, 600 hastanede, 120 mülteci kampında ve 511 klinikte faaliyet göstermektedir; bu mülteci ve yetimlerin çoğu da Müslüman çocuklarıdır.

Kilise, dünya çapında 36450 ilkokul, 11154 ortaokul ve lise inşa etmiştir. Sadece Afrika'da beş milyon Müslüman çocuk Hıristiyan okulunda öğrenim görmektedir.

Muhatabı Tanımak

Tebliğde muhatabımızın kim olduğunu bilmemiz gerekir. Muhatap, fert midir, grup mudur, hangi şartlarda yaşamaktadır, hangi ortamda yetişmiştir, bir arayış içerisinde mi yoksa kaygısız ve isteksiz midir? Kapasitesi nedir? Kur'ân, bazılarının ruhunu, yağmurun yağmasıyla yeşeren hazır bir tarlaya benzetirken, bazılarını de çalı çırpının ve çer-çöpün dışında bir şeyin yetişmediği çorak bir araziye benzetmektedir. Kur'ân, bazılarının kalbini tıpkı sızılması imkânsız taşlar gibi nitelerken bazılarını da hak sözü duymaya ve almaya hazır tasvir eder. Hatta haktan dolayı gözlerinde şevk yaşlarının hazır olduğunu beyan buyurmaktadır.

Şifa vesilesi olan Kur'ân, her ayeti duyduklarında gösterdikleri inat yüzünden zalimler için daha fazla bir alçalmaya neden olmaktadır. Kur'ân'da Hıristiyanlar, Yahudilerden daha çok övülmüştür, aynı şekilde hadislerde, gencin ruhiyesi ve diğerlerinden daha fazla hakkı kabule hazır olması övülmüştür.

Tebliğ ve Gerekli Bilgi

Dini tebliğin ihlâsa, dayanışmaya ve ilahi yardıma ek olarak geniş bir bilgi hazinesine de ihtiyacı vardır. Bunların en önemlileri şunlardır:

1- Kur'ân-ı Kerim'e, Nehc'ül-Belağa'ya, Hz. Peygamber'in ve Ehlibeyt İmamları'nın hayatına ve bu yüce şahsiyetlerin sözlerine vakıf olmak.

2- Şiiri, örneklemeyi ve halkın dilini bilmek.

3- Halkın sorunlarını ve psikolojisini bilmek.

4- Konu seçiminde gerekli beceriyi taşımak.

Duada âlimler için züht, tüccarlar için cömertlik, fakirler için sabır, savaşçılar için galibiyet ve kadınlar için hayâ ve iffet istenmiş olduğu gibi, her sınıf için özel bir konu hazırlanmalıdır.

Toplumsal ve psikolojik meselelere vakıf olmak, dostun ve düşmanın durum ve sorunlarını bilmek gerekir.

İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak, fertlere ve şartlara göre fark ettiği gibi, her bir grubu davet etmek de özel üslup ve şartları gerektirmektedir.

Bazen elbiseye tebeşir tozu, bazen de dumanın kurumu bulaşmaktadır; tebeşir tozunu elbiseyi silkeleyerek, kurumu ise elbiseyi üfleyerek temizlersiniz. Eğer dokunursanız hem eliniz, hem de elbiseniz batır, simsiyah olur. Fesat ve pisliklerle mücadele şekli de böyledir; zaman, şartlar ve fertlere göre değişir.

Pratik Tebliğ

Davetçinin söyledikleriyle amel etmesi, pratik tebliğ olmanın yanı sıra, tebliğin tesir etmesinin de şartıdır. Halk, özellikle davetçinin yaşam biçimine ve ailesine yönelik oldukça hassastır ve onlar Allah'ın, Peygamber'in ve Ehlibeyt İmamları'nın sözlerini söyleyen kimseden samimiyet, ihlâs, alçak gönüllülük ve takva beklemektedir. Davetçinin eş ve çocuklarının hayatı gösterişli olduğu takdirde, onun konuşması etkisiz ya da az etkili olacaktır.

Kur'ân, böyle bir davetçiyi şöyle kınamaktadır:

Siz, insanlara iyiliği emrederken, kendinizi unutupor musunuz?¹

Başka bir yerde de şöyle buyurmaktadır:

Ey iman edenler, yapmayacağınız şeyi neden söylersiniz?²

Allah'tan söylediklerimizle kendimizin de amel etmesi için yardım dilemeliyiz. Aksi hâlde eğitim vermek tek başına bir değer değildir. Kur'ân, ölüyü defnetmeyi öğretmek için, bir karganın beşer neslinin öğretmeni olduğunu söylemektedir.³

Davetçi, eğer söyledikleriyle amel etmezse, suyu kaynaktan halka ulaştıran ve o sudan etkilenmeyen demir ve beton borular gibi olur!

Bir hadiste şöyle geçer: Kıyametteki en büyük hasretlerden biri de, insanın kendi tebliğ ve irşadı neticesinde cennete giden bir grubu görmesi ancak söyledikleriyle amel etmemesi yüzünden kendisinin cehenneme götürülmesidir.

1- Bakara Suresi, 44. ayet.

2- Saf Suresi, 2. ayet.

3- Mâide Suresi, 1. ayet.

TEBLİĞİN YERİ

Tebliğ Nedir?

"Tebliğ" uygun ve etkili araçlardan yararlanarak mesajı ulaştırmaktır. Günümüz dünyasında insanları değişik düşünce ve inançlara çekmek için geniş propagandalar yapılmaktadır. Fikir/ideoloji sahipleri, uygun bir tebliğ/propaganda aracılığıyla, halkı kendi takipçileri yapmak ve düşüncelerini onlara kabullendirmek istemektedirler.

Ama İslâm'da tebliğin amacı, halkı İslâm hükümleriyle, ilahi öğretilerle tanıştırmak, müminleri müjdelemek, muhalifleri de korkutmak ve uyarmaktır. Kur'ân-ı Kerim'de tebliğ için, "uyarmak, tebliğ etmek, müjdelemek, korkutmak, hidayete erdirmek, irşad etmek, davet etmek ve iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak" kavramları kullanılmıştır; bunlardan her biri tebliğin bir boyutuna işaret etmektedir.

Tebliğ Etmek:

Ki onlar, (o peygamberler) Allah'ın risaletini tebliğ ederler, O'ndan içleri titreyerek korkarlar ve Allah'ın dışında hiç kimseden korkmayanlardır.¹

Uyarım ve Müjdelemek:

Seni yalnızca bir müjde verici ve uyarıp-korkutucu olarak gönderdik.²

1- Ahzab Suresi, 39. ayet.

2- İsrâ Suresi, 105. ayet.

Korkutmak:

Biz ayetleri ancak korkutmak için göndeririz.¹

Hidayete Erdirmek ve İrşad Etmek:

O (Kur'ân), gerçeğe ve doğruya yöneltip-iletiyor. Bu yüzden ona iman ettik.²

Davet Etmek:

Dedi ki: "Rabbim Gerçekten kavmimi gece ve gündüz davet edip durdum."³

İyiliği Emretmek ve Kötülükten Sakındırmak:

İyiliği emreder, kötülükten sakındırırlar.⁴

Tebliğin Kapsam ve Merhaleleri

Tebliğin dairesi geniş olup, insanın kendisinden ve yakınlarından başlamakta ve sonuçta bütün insanlık camiasını kapsamaktadır. Allah, mukaddes İslâm hareketinin başlangıcında Hz. Peygamber'den (s.a.a) şunu istemektedir:

Kalk (ve) bundan böyle uyar. Rabbini tekbir et (yücelt). Elbiseni temizle, pislikten kaçınıp-uzaklaş.⁵

Dolayısıyla uyarmanın ilk merhalesi, Allah Resulü (s.a.a) ile bağlantılıdır. Kur'ân'ın bazı ayetlerinde bizzat Hz. Peygamber'in (s.a.a) şahsına hitap etmektedir. Örneğin; "*Rabbini zikret.*"⁶ "*Onu tespih et.*"⁷ "*Rabbini tekbir et (yücelt).*"⁸

1- İsrâ Suresi, 59. ayet.

2- Cin Suresi, 2. ayet.

3- Nuh Suresi, 5. ayet.

4- Tevbe Suresi, 71. ayet.

5- Müddessir Suresi, 2-5. ayetler.

6- Âl-i İmrân Suresi, 41. ayet.

7- Âl-i İmrân Suresi, 41. ayet.

8- Müddessir Suresi, 6. ayet.

Bu merhaleden sonra ,sıra aileyi uyarmaya gelmektedir.

Ey Peygamber, eşlerine, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle.¹

Ve ardından bölge ve şehir ahalişi:

İşte bu (Kur'ân), önündekileri doğrulayıcı ve şehirler anası (Mekke) ile çevresindekileri uyarmak için indirdiğimiz kutlu kitaptır.²

Ve sonunda sıra bütün dünya halkına gelmektedir:

Beşer (insan) için bir uyarıcıdır.³

Tebliğde, öncelikle kendi için bir erdemlilik oluşturan sonra çocuklarını, eşini ve yakınlarını ıslah eden ve işte o zaman halkı irşad etmeye yönelen kişi başarılı olacaktır.

Tebliğin Gerekliliği

Kâfirlerin İslâm'ı ortadan kaldırmak için birleştiği, propaganda araçlarından yararlanarak Müslüman halkları doğru yoldan saptırmayı ve onları inançlarından koparmayı hedefledikleri bugünde kim, tebliğin gerekliğini ve bu kültürel saldırının karşısında savunma için doğru tebliğ metotlarından yararlanmanın zorunluluğunu inkâr edebilir?

Üstün tebliğ silahından yararlanmak suretiyle, dünya emperyalistlerinin iğrenç planları suya düşmekte ve şeytanî komploları etkisiz hale gelmektedir.

Eğer tarih boyunca fedakâr ve ihlâslı davetçiler, bu ağır görevi üstlenip mesaj iletme ve Müslüman halkı bilinçlendirme yükünü yüklenmeseydiler, bugün dünyanın değişik bölgelerinde "La ilâhe illallah ve Muhammedun Resulullah" bayrağı dalgalanamazdı.

1- Ahzab Suresi, 59. ayet.

2- En'âm Suresi, 92. ayet.

3- Müddessir Suresi, 36. ayet.

Bundan dolayı tebliğin gerekliliği hakkında bir kuşku bulunmamaktadır. Allah'a tevekkül ederek, sağlam ve ihlâslı bir irade ile bu büyük yolda yürümeliyiz. Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

Sizden; hayra çağıran iyiliği (marufu) emreden ve kötülükten (münkerden) sakındıran bir topluluk bulunsun.¹

Tebliğ konusuna önem vermemek, ilahi gazapla sonuçlanacaktır:

İsrailoğullarından inkâr edenlere, Davud ve Meryem oğlu İsa diliyle lânet edilmiştir. Bu, isyan etmeleri ve haddi aşmaları nedeniyledir. Yapmakta oldukları münker (çirkin iş)lerden birbirlerini sakındırmıyorlardı.²

Her hareketin gereklilik ölçüsü, değişik zamanlara göre farklılık arz etmektedir. İran'da büyük İslâm devriminin gerçekleşmesinden önce, mukaddes İslâm dininin gücünün emperyalizm ve zulüm karşıtı bir mektep olarak belirginleşmediği dönemde, kâfirlerin ve emperyalistlerin kültür saldırısı da çok yoğun değildi, bunun için bu hücum karşısında Müslümanların bütün güç ve olanaklarının seferber edilmesi hissedilmiyordu. Ama bugün düşman, İslâm'ın gücünü anlamış ve saldırılarını yoğunlaştırmıştır. Bu yüzden bizim de onlarla mücadelede bütün olanaklardan yararlanmak ve var gücümüzle karşı durmak zorundayız.

Bu konuda yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

Onlara karşı gücünüzün yettiği kadar kuvvet ve besili atlar hazırlayın. Bununla, Allah'ın düşmanı ve sizin düşmanınız ve bunların dışında sizin bilmeyip Allah'ın bildiği diğer (düşmanları) korkutup-caydırınız.³

1- Âl-i İmrân Suresi, 104. ayet.

2- Mâide Suresi, 78-79. ayetler.

3- Enfal Suresi, 60. ayet.

Şu durumda Müslüman davetçilerin sorumlulukları kaç kat daha artmıştır. Eğer Allah korusun bu mukaddes yolda bir gevşeklik eder ve bunu önemsemesek, yarın kıyamet gününde Allah'ın huzurunda mesul olacağız, zira İslâm'ı tebliğ etme yolunda hicret etmek davetçilerin görevidir.

Müminler hep birlikte (cihat veya ilim için) hareket edecek değillerdir. Niçin dinde derin bir kavrayış edinmek (tafakkuhta bulunmak) ve kavimlerini kendilerine geri döndüğünde onları uyarmak için her bir kesimden bir topluluk hareket etmiyor...¹

Tebliğın Ödülü

Tebliğ, bir araç olarak Allah'ın mesajını kullarına iletmesi açısından büyük bir önem taşımaktadır ve onun önemi, hidayetın önemi derecesindedir.

İlahi peygamberlerin ve Ehlibeyt İmamları'nın risaleti, insanları karanlıklardan nura çıkarmaktır ve eğer bir insan karanlıktan nura yönelirse, bu, bütün insanların dirilmesi gibidir. Zira salih bir insan, insanlık camiasını kurtuluşa ve nura yöneltebilir.

Kim de onu (öldürülmesine engel olarak) diriltirse, bütün insanları diriltmiş gibi olur.²

Evet, bir insanın hidayete ermesi, onu diriltmekle eş değerdedir; acaba yaşayan ve ölü kimse bir midir?

Ölü iken kendisini dirilttiğimiz ve insanlar içinde yürümesi için kendisine bir nur verdiğimiz kimsenin durumu, karanlıklarda kalıp oradan bir çıkış bulamayanın durumu gibi midir?³

1- Tevbe Suresi, 122. ayet

2- Mâide Suresi, 32. ayet-

3- En'âm Suresi, 122. ayet.

İmam Hasan Askeri (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Bir cahile kılavuzluk eden ve İslâm şeriatını ona öğreten kimse, Allah'ın katında bizimle birlikte olacaktır.¹

Yüce Peygamber (s.a.a) Muaz'a hitaben şöyle buyurmaktadır:

Eğer Allah, senin vesilen ile bir ferdi hidayete erdirirse, bu senin için dünyadan ve onun içinde olan her şeyden daha hayırlıdır.²

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Yerdeki bütün varlıklar ve denizdeki balıklar ve Allah'ın yer ve göğündeki küçük büyük olan her şey, iyi bir öğretici/öğretmen için istiğfar dilemektedir.³

Yine İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Hayırlı işe yöneltmek, onu yapanla eşittir.⁴

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyuruyor:

İnsanları İslâm'a davet et ve bil ki; sana icabet eden her kimsenin karşılığında Yakup Oğullarından bir kölenin özgür edilmesi sevabı senin için yazılacaktır.⁵

Bir davetçinin işinin önemi, o kadar çoktur ki eğer bu mukaddes yolda ihlâslı bir şekilde çabalarsa, Allah Resulü'nün (s.a.a) yolunda adım atmış ve onun halifesi olmuş olur. Zira Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır: "*Allah, benim halifelerime rahmet etsin.*" Kendisinden, "Onlar kimlerdir?" diye sorulduğunda, şöyle buyurdu: "*Onlar benim sünnetimi ihya edenler ve onu Allah'ın kullarına öğretenlerdir.*"⁶

1- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa müessesesi), c. 2, s. 2.

2- age. c. 1, s. 184.

3- age., c. 2, s. 17.

4- Vesailu's-Şia, İslâm Mektebi baskısı, c. 11, s. 398.

5- age. c. 11, s. 448.

6- el-Hayat, c. 2, s. 281.

Ve başka bir yerde onlara dua etmektedir:

"Ey Rabbim! Halifelerime rahmet et" (üç kez) Kendisine, "Halifeleriniz kimlerdir?" diye sorulduğunda, şöyle buyurdu: "Onlar benden sonra gelip, hadislerimi ve sünnetimi rivayet edenlerdir."¹

O, bin abitten daha üstündür, bundan daha büyük bir ödül var mıdır?

Her kim bizim hadislerimizi rivayet eder ve taraftarlarımızın kalbini onun ile sağlamlaştırırsa, o bin abitten daha iyidir.²

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Bir ferдин bir söz söylemesi ve Allah'ın onun vesilesiyle bir başkasının kalbine imanı yazması durumunda, hem söyleyen ve hem de duyan başışlanır.³

Hücceti Tamamlamak İçin Tebliğ

Tebliğ, günahkârlara ve kâfirlere, sonra bize müjdeleyici ve korkutucu gelmedi dememeleri için hücceti tamamlamaktır. Yüce Allah, Kur'ân'da şöyle buyuruyor:

Hiçbir ümmet yoktur ki, içinde bir uyarıcı gelip-geçmiş olmasın.⁴

Biz bir elçi gönderinceye kadar (hiçbir topluma) azap edecek değiliz.⁵

Eğer biz onları bundan önceki bir azap ile yıkıma uğratmış olsaydık, şüphesiz diyeceklerdi ki: "Rabbi-

1- el-Hayat, c. 2, s. 281.

2- Usul-i Kafi, c. 1, İlmin sıfatı babı.

3- Vesailü'ş-Şia, İslâm Mektebi baskısı, c. 11, s. 510.

4- Fatır Suresi, 24. ayet.

5- İsrâ Suresi, 15. ayet.

miz, bize bir elçi gönderseydin de, küçülmeden ve aşağılanmadan önce senin ayetlerine tabi olsaydık."¹

Yüce Allah, kitap ehline hitaben de bu noktayı vurgulamaktadır:

Ey kitap ehli, elçilerin arası kesildiği dönemde: "Bize müjdecî de, bir uyarıcı da gelmedi." demenize (fırsat kalmasın) diye size apaçık anlatan elçimiz geldi. Böylece müjdeleyici de, uyarıcı da gelmiştir artık. Allah her şeye güç yetirendir.²

Öyle ki elçilerden sonra insanların Allah'a karşı (savunacak) delilleri olmasın.³

İnkâr edenler ve kötü düşünceli kimseler, eğer Allah'ın dinini kabul etmez ve davetçilerin uyarılarına kulak asmazlarsa, bu durumda yüce Allah'ın yanında hiçbir delilleri olmayacak ve kuşkusuz ilahi gazabın ateşinde yanacaklardır.

Tebliğde Mekân Unsuru

Uygun mekânlarda insanlara dini konuları ve ilahi emirleri anlatmanın tesiri daha fazla olacaktır. "Mekke" gibi büyük hac merasiminin yapıldığı yerler, tebliğ için en iyi ve en uygun mekânlardır. Hz. Peygamber (s.a.a), Allah'ın mesajını ve kendi davetini halka hac günlerinde iletirdi. İmam Cafer Sadık (a.s), Arafat çölünde, kalabalık hacılar topluluğu arasında durur ve dört tarafa yönelir ve her tarafa üç kez şöyle derdi:

Ey İnsanlar, sizin önderiniz Peygamber (s.a.a) idi. Ondan sonra Ali İbn Ebu Talib, sonra Hasan ve Hüseyin, sonra Ali İbn Hüseyin, sonra Muhammed İbn Ali idi ve şimdi de benim.⁴

1- Taha Suresi, 134. ayet.

2- Mâide Suresi, 19. ayet.

3- Nisâ Suresi, 165. ayet.

4- Furu-i Kafi, c. 4, s. 466.

İmam Muhammed Bakır (a.s), Mina'da on yıl boyunca kendisi için matem meclisi düzenlenmesini, kendisine ve ehli beytine zalim hükümet tarafından yapılan zulüm ve cinayetlerin anlatılmasını vasiyet etmiştir.¹

Allah Resulü (s.a.a), Kâbe'nin kenarında Hicr-i İsmail'de oturur Kur'ân ayetlerini okur ve tebliğ ederdi.

İmam Hüseyin (a.s), Kerbela'ya hareket etmeden önce, Mekke'de hacıların gelmesini bekledi, risaletini ve Yezid'in zulümlerini Allah'ın evinin ziyaretçilerine aylarca Mekke'de kalıp anlattı. Onların her birinin duymuş oldukları mesajı bölgelerine ulaştırmalarını istedi ve sonrada İmam Kufe ve Kerbela'ya doğru hareket etti.

Cami, tebliğ için uygun bir mekândır. Tarih boyunca cami ve minber birbirleriyle beraber olmuşlardır. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Mescide gidip-gelen kimse sekiz şeyden birine ulaşacaktır, onlardan biri, orada onu alçalmadan koruyacak veya hidayete yöneltecek bir kelime duymasıdır.²

Mescitte hazır bulunmak, Kur'ân'ı ve onun emirlerini öğrenmek, Allah'ın rahmetinin gelmesine sebep olur. Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyuruyor:

Allah'ın mescitlerinde O'nun kitabını okur ve kendi aralarında onu araştırmaya tabi tutar hâlde oturup da kendilerine huzurun inmediği ve onları rahmetin kuşatmadığı hiçbir grup yoktur.³

Allah'ın melekleri, Kur'ân öğreticileri için mescitlerde kânatlarını yere sermektedirler.

1- Nasihu't-Tevarih, c. 7, s. 326; İmam Bakır'ın hayatı.

2 -Müstedrekü'l-Vesail, c. 3, s. 357.

3- Müstedrekü'l-Vesail, c. 3, s. 363.

Mescidin mevcudiyeti, namaz kılmak, Allah'ı anmak ve ilim öğrenmek içindir. Ve mescitte bunların dışındaki her oturum yanlıştır.¹

O hâlde mescit ilahi hükümleri iletmek için uygun bir mekândır.

İmam Cafer Sadık (a.s), Eban İbn Tabliğ adındaki mümtaz öğrencilerinden birine şöyle buyurmaktadır:

Mescitte otur ve halka fetva ver.²

Her ne kadar buralarda tebliğ ortamı fazla olsa da, dinî konuların tebliği sadece bu mekânlara has değildir. Davetçi, ilahi hedefine ulaşmak için diğer mekânlardan da yararlanabilir. Örneğin: Garnizonlar, savaş cepheleri, genelde dindar ve dindar olmayan değişik halk kesimlerinin katıldığı, anma, taziye ve matem merasimlerinin olduğu yerler. Ayrıca yüksek okullar ve liseler gibi eğitim kurumları ve genel olarak fertlerin Allah'ın sözünü dinlemek için buldukları her mekân.

Soğukluk, sıcaklık, ışık, genişlik, muhitin sessizliği gibi konulara riayet etmenin tebliğde ve onun tesirinde önemli bir rol oynadığı açıktır.

Tebliğde Zaman Unsuru

Tebliğde zaman unsuru en az mekân kadar önemlidir ve ona dikkat edilmesi gerekir.

Tebliğ için uygun zamanı seçmek, davetçinin başarı oranında oldukça etkilidir.

Davetçi konuşma yapmak için dinleyicilerin hazır oldukları bir zamanı seçmelidir; açlık, susuzluk yorgunluk, tahammülsüzlük ve heyecan anında konuşma yapmak ve ilahi hü-

1- Müstedrekü'l-Vesail, c. 3, s. 371.

2- Münthe'l-Amal, c. 2, s. 166; İmam Cafer Sadık'ın sahabilerininin bahsi.

kümleri söylemek, yararlı olmamakla beraber muhataplarda olumsuz bir tesir bırakacaktır. Davetçi, şartların uygun olduğu zamanda sözünü söylemelidir, aksi hâlde beklenen sonucu elde edemeyecektir.

Hz. Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

Meyveyi olgunlaşmasından önce koparan kimse, başkasının toprağında ekin eken kimse gibidir.¹

Orada kalamayacağı, toprağın sulanma ve diğer işleriyle ilgilenemeyeceği için ekininden bir fayda göremeyecektir.²

Kur'ân ayetleri ve masumlardan nakledilen dualara bakıldığında bütün işlerde olduğu gibi tebliğ konusunda da zamanın önemi anlaşılmaktadır.

Yüce Allah, Kur'ân'ı Kadir Gecesi'nde indirmiştir.

Gerçek şu ki, biz onu Kadir Gecesi'nde indirdik.³

Mübarek Ramazan ayı öyle bir aydır ki Allah bu ayı kendine nisbet vermiş ve benim ayım demiştir. Bu mübarek ayda bütün müminler Allah'a misafirdir. Günahların bağışlandığı, alınan-verilen nefeslerin ve uykunun da ibadet sayıldığı bir aydır. Kur'ân'ı indirmek için bu zamanın seçilmesi, onun önemini daha da bir artırmaktadır.

Allah Resulü'nün (s.a.a) peygamberliğe seçilişinden üç yıl sonra indi şu ayet:

Öyleyse sen emrolunduğun şeyi açıkça söyle ve müşriklere aldırış etme.⁴

Bu ayetin üç yıldan sonra inişi, ondan evvel açık bir şekilde Allah'ın dinini ilan etmek, kâfirlerden ve müşriklere uzaklaşmak için ortamın ve şartların uygun olmadığını göstermektedir.

1- el-Hayat, c. 1, s. 315.

2- Nehcü'l-Belağa, Şerh-i Hoî, c. 3, s. 139.

3- Kadir Suresi, 1. ayet.

4- Hicr Suresi, 94. ayet.

Kureyş inkârcıları, Allah Resulü'nün (s.a.a) tebliğinin önünü aldıkları zaman, Hz. Peygamber (s.a.a), haram aylardan yararlanıp, Ukkaz, Micne ve Zi'l-Mecaz gibi pazarlara gitmekte ve yüksek bir yere çıkıp, halkı İslâm'a davet etmekteydi.¹ Zira kâfirlerin inançlarına göre bu aylarda savaş ve kan akıtmak haram idi, bundan dolayı Hz. Peygamber'e (s.a.a) zarar vermiyorlardı.

Aynı şekilde yıllar sonra, yani hicretin dokuzuncu yılında, Müslümanlar güç elde ettikleri zaman, bütün halkın Mekke'de toplandığı haccın en önemli günü (Arefe veya Kurban bayramı), müşriklerden beraat ve onlarla yapılan anlaşmaların lağvedilmesi günü olarak seçilmiştir.

Ve büyük Hacc (hacc-ı ekber) günü, Allah'tan ve Resulünden insanlara bir duyuru: "Kesin olarak Allah, müşriklerden uzaktır, O'nun Resülü de..."²

Tıpkı Hz. Ali'nin (a.s) defalarca bildirilen velayet ve önderliğinin birkez daha herkese iletilmesi için uygun olan zamanın, yani hacıların Mekke'den dönüşünün seçilmesi gibi; **"Ey Peygamber, Rabbinden sana indirileni tebliğ et."**³

Zira öncelikle zaman normal olmayan bir zamandı ve bu nokta konunun önemini artırmaktadır.

İkinci olarak o topluluk, değişik bölgelerden gelen hacıların varlıkları sebebiyle çok büyük idi ve Hz. Peygamber'in (s.a.a) mesajı daha fazla insana ulaşmaktaydı.

Hz. İbrahim (a.s), batıl ilahları ret ve bir olan Allah'ı ispat etmek için değişik zamanları kullanmıştır:

Gece, üstünü örtüp bürüyünce bir yıldız görmüş ve demişti ki: "Bu benim rabbimdir." Fakat (yıldız) kaybo-

1- Furûğ-i Ebediyet (Ebediyet Nuru), c. 1, s. 326.

2- Tevbe Suresi, 3. ayet.

3- Mâide Suresi, 67. ayet.

luerince: "Ben kaybolup-gidenleri sevmem." demiştir.¹

Hz. İbrahim (a.s), aynı şekilde ışıldayan ayı ve sabah vakti güneşi gördüğü zaman yine o sözleri tekrar etti ve bu şekilde uygun zamanlardan ve o dönemde meydana gelen hadiselerden yararlanarak, bir olan Allah'ın dışındaki her şeyin tükeneceğini ve yok olacağını kanıtlamayı başardı.

Hz. Musa (a.s), Firavun'a ve onun sihirbazlarına ilahi mucizeyi göstermek için, "Zinet" gününü, yani Kıptilerin bayram gününü seçti ve Firavun'a dedi ki:

Buluşma zamanımız, (ülkenin ulusal) bayram günü ve insanların toplanacağı kuşluk vakti (olsun).²

Hz. Yusuf (a.s), iki defa rüya tabirinde bulundu. Bir defa kendisiyle beraber zindanda bulunan iki şahıs için ve diğeri ise Mısır Padişahı içindi. Her ikisinde de tebliğ için uygun ortamın var olduğunu ancak tebliğde taktik farklılığı olduğunu gördü. Birinci rüyada tabirinden önce, tebliğde bulundu. Zira her iki mahkûm da ona yönelmiş, Yusuf (a.s), onların sevgisini ve güvenlerini kazanmıştı. Onlar, Yusuf'a (a.s) olan ihtiyaçları yüzünden onun sözlerini can kulağıyla dinlemekteydiler. Bundan da öteye mahkûm olmuş bir insanın yüreği yumuşak ve tebliğe daha açık hâldedir.

Bundan dolayı Hz. Yusuf (a.s), rüya tabirinde bulunmadan önce, yavaş ve geniş bir şekilde yüce Allah'ın birliği hakkında tebliğde bulundu ve şöyle buyurdu:

Ey zindan arkadaşlarım, birbirinden ayrı (bir sürü) rabler mi daha hayırlıdır, yoksa Kahhar (kahredici) olan bir tek Allah mı? Sizin Allah'tan başka taptıklarınız, Allah'ın kendileri hakkında hiçbir delil indirmedigi, sizin ve atalarınızın ad olarak adlandırdıklarınız-

1- En'âm Suresi, 76. ayet.

2- Taha Suresi, 59. ayet.

dan başkası değildir. Hüküm yalnızca Allah'ındır. O kendisinden başkasına kulluk etmemenizi emretmiştir. Dosdoğru olan din işte budur, ancak insanların çoğu bilmezler.¹

Ama Yusuf'u (a.s) padişahın yanına götürdüklerinde, rüyayı dinledikten sonra, hiç vakit kaybetmeden hemen tabirini yaptı ve sonra da kendi günahsızlığını ispatladı ve nefsi emmare hakkında konuştu. Zira onun muhatabı, başına buyruk bir padişahı ve onun Hz. Yusuf'u (a.s) ret etme ve rüyasının tabir edilmeme ihtimali var idi, bunun zararı ise halkın büyük bir bölümünü etkileyecekti, kıtlık ve açlıkla yüzyüze geleceklerdi.

Dua etmenin ve Allah'tan bir şey istemenin özel zamanları vardır. Gerçi insan her vakitte Rabbine dua edebilir, ama bu amel seher vakitlerinde, cuma gecelerinde, kadir gecelerinde ve küfür ile İslâm ordularının savaş anları gibi özel zamanlarda kabul olunmaya daha yakındır.

Hz. Yakub'un (a.s) oğulları, Mısır'dan dönüp Yusuf'un (a.s) yaşadığı haberini getirdiklerinde babalarının ayağına kapanıp şöyle dediler:

Ey babamız, bizim için günahlarımızın bağışlanmasını dile.²

Hz. Yakub da şöyle buyurdu:

Yakında sizin için Rabbimden bağışlanma dileyeceğim.³

Evet, Hz. Yakub (a.s), tam o esnada, Allah'ım, onları bağışla demedi. Bilakis bu duayı, daha uygun bir zamana, yani duanın ve tövbenin kabul olunacağı cuma gecesinin seher vakitlerine bıraktı.⁴

1- Yusuf Suresi, 39-40. ayetler

2- Yusuf Suresi, 97. ayet

3- Yusuf Suresi, 98. ayet.

4- Mefatihü'l-Cinan, Cuma gecesinin ve gündüzünün fazileti, İmam Cafer Sadık'dan (a.s) nakledilmiştir.

Allah Teala'nın Hz. Meryem'e gaytından rızık ihsanında bulunduğu zaman, Hz. Zekeriya (a.s) da kendisine temiz fitratlı evlatlar vermesi için yüce Allah'a dua ve yakarışta bulundu. O, yüce Allah'ın Hz. Meryem'e keramet verip, yazın yetişen meyveyi kışın ve kışın yetişen meyveyi de yazın verdiğini görünce rahmet kapılarının açık olduğunu gördü ve böyle bir anın kendisini de kapsayacağını hissedince bu fırsatı kaçırmak istemedi.

Orada Zekeriya Rabbine dua etti: "Rabbim bana katından tertemiz bir soy armağan et. Doğrusu sen, duaları işitensin." dedi.¹

Aynı şekilde peygamberlerin mucizelerinin her biri de kendi zamanıyla uyuşmakta idi. Kur'an'ın nazil olduğu dönemde Arabistan Yarımadası'nda, edebiyata çok önem verilirdi. Ediplerin, güzel konuşan ve belaağat sahibi kimselerin halk arasında özel bir yeri ve konumları vardı. Onların kalem aldıkları şiirler Kâbe duvarına asılır, uzun bir sürede orada kalırdı. Tam böyle bir dönemde Hz. Peygamber (s.a.a), muhteva, fesahat ve belaağat açasından hiçbir insanın bir ayetin benzerini dahi getiremeyecekleri oldukça yüce bir kitap olan Kur'an ile geldi.

Sihirbazların meşhur olduğu, sihirbazlığın halkın ilgisini çektiği bir zamanda Allah Teala dinini tebliğ etmesi için Hz. Musa'yı (a.s), asayı ejderhaya çevirebilme mucizesiyle gönderdi.

Tıp ilminin gelişmiş olduğu ve hastalıkların tedavi edilmesinin oldukça önem taşıdığı bir zamanında Hz. İsa'ya (a.s) ölüyü diriltme, körü ve alaca hastalığı gibi çaresiz hastalıkları iyileştirip şifa verme mucizesiyle gönderdi.

1- Âl-i İmrân Suresi, 38. ayet.

Ve aynı şekilde rüya tabirinin halk arasında çok yaygın ve ilgi topladığı bir dönemde de Hz. Yusuf (a.s), rüyaları en iyi ve en doğru şekilde tabir ederdi.

Tebliğde dikkate alınması gereken zamanlardan biri de Allah'ın yüce velilerinden İmam Hüseyin'in (a.s) hareketidir. Zira hareketin ta başından sonuna kadar her noktası marufu emretmek ve münkerden nehyetmekle doludur. O yüce İmam, kendi mukaddes kanını dökmek ve ailesinin esareti pahasına fışk ve fücra karşı cediti Resulullah'ın (s.a.a) emirlerinin yeniden dirilmesi için vermiş olduğu mücadele en büyük tebliğ hareketlerindedir.

Herkesin hac amellerini yapıp Mekke'den çıkmaması gerektiği Zilhicce ayının sekizinci gününü İmam Hüseyin'in (a.s) hac amellerini yarıda bırakarak, niyetini umreye çevirip tavaf ve sa'y yaptıktan sonra Irak'a doğru hareket etmesi, olayın ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.¹

Ehlibeyt İmamları'ndan nakledilen dualara dikkat edildiğinde de tebliğde zaman faktörünün önemi daha da bir anlaşılmaktadır.

Örneğin: Mübarek Ramazan ayında, iftar duaları oldukça kısa ve özdür. Zira zaman, uzun dualar ile uyuşmamaktadır. Müslüman fert, belirli saatleri oruçlu geçirmiş ve şimdi şunun gibi *"Ey Allah'ım senin için oruç tuttum, senin rızkın ile iftarımı açtım ve sana tevekkül ettim. O hâlde ey Rahmanların en Rahimi bunu benden kabul et."*² kısa bir dua ile iftarını açmak istemektedir.

Ama seher duaları oldukça uzundur, zira sabah ezanından önce, Allah'a dua ve münacatta bulunmak için daha uygun bir zamandır.

1- Müntehe'l-Amal, altıncı fasıl, Hz. Hüseyin'in (a.s) Mekke'den Kerbela'ya gidişinin beyanı.

2- Mefatihul-Cinan, Ramazan ayı gecelerinin amelleri.

Eğer dinî konuların tebliğinde uygun zaman göz önünde bulundurulmazsa, bu insanların dinden uzaklaşmasına ve nefretine yol açar. Belki duymuşsunuzdur: Zifaf gecesi damat gelinden akait konusunu sormuş ve sorgu o kadar uzamış ki sonunda gelin ona: Ben bu gecenin evliliğimin ilk gecesi mi, yoksa kabrimin ilk gecesi mi olduğunu anlayamadım?

Her sözün yeri ve her nüktenin mekânı vardır.

Halkın psikolojik durumu zamana göre fark etmekte ve özel bir yaklaşım gerektirmektedir. Muharrem ayı, mübarek Ramazan ayı, hac günleri, sevinç ve üzüntü günleri gibi değişik zamanlarda uygun konular anlatılmalıdır. Zira her sözün kendi yerinde etkisi ve tesiri vardır.

Matem meclisinde ölen kişinin akrabaları ve yakınları etrafında toplandıkları zaman, adaletten ve takvadan bahsetmek gerekir, çünkü ölünün yakınları ruhî ve psikolojik olarak duydukları her sözü kabul edecek durumda ve ona hazırdırlar.

Hz. Yakub'un (a.s) son demlerinde evlatlarına "Benden sonra kime tapacaksınız?" sorusunu sorduğunda evlatları ona şu cevabı vermekteler: Senin, babaların İbrahim, İsmail ve İshak'ın Rabbi olan, bir Allah'a tapacağız. Aslında bu bir tevhid dersidir.

Yoksa siz, Yakub'un ölüm anında, orada şahitler miydiniz? O, oğullarına; benden sonra kime ibadet edeceksiniz? dediğinde onlar: "Senin ilahına ve atalarının İbrahim, İsmail, İshak'ın ilahı olan tek bir ilaha ibadet edeceğiz; bizler ona teslim olduk." dediler.¹

Yolcunun evden ayrıldığı zaman da takvayı tavsiye etmesi tebliğde etkili örneklerdendir. Çünkü yolcu evinden ve yakınlarından ayrılmaktadır; bu ise kalplerin yumuşadığı ve tebliğ için uygun ortamın oluştuğunu göstermektedir.

1- Bakara Suresi, 153. ayet.

Fakirlik ve Tutkunluk Zamanında Hal-Hatır Sorma

Bir âlim, gittiği tebliğ bölgesinde hastalanır. Tedavisinin elinde olduğu doktor, derki: Bir âlim ile ilgili taşıdığım tatlı hatıradan dolayı size yardımcı olacağım. Doktor şöyle anlatır: Çocuklukta fakir ve kimsesiz olduğum bir durumda bademciklerimden rahatsızlanmış ve hastanede yatıyordum. Gece-nin ortalarında, acılı ve ümitsiz hâldeyken Ayetullah Firuz Abadi adında bir âlim, kurucusu olduğu hastanede beni görmeye geldi ve başımı okşayıp, bana iki riyal verdi. Bugün, o olayın üzerinden yıllar geçiyor ama ben henüz o tatlı hatırayı unutamadım. Evet, fakirlik ve kimsesizlik anındaki muhabbet, insanı yıllarca kendi esiri kılmaktadır.

Hz. Peygamber (s.a.a), Hz. Hatice hakkında şöyle buyurmaktaydı: *"Hatice, bir yardımcım olmadığı dönemde beni destekledi ve onun o zamandaki yardımları, oldukça etkiliydi."*

Tebliğin Araçları

Mesajı iletmek için, öncelikle muhatap ile irtibat kurulması lazımdır. Bu irtibatı sağlayacak en önemli şeyler ise "**kalem ve söz**"dür.

Kalem İle Tebliğ

Yüce Allah, "Kalem Suresi'nde" "kalem"e yemin etmekte ve şöyle buyurmaktadır:

Kaleme ve satır satır yazdıklarına andolsun.¹

İmam Cafer Sadık (a.s) sürekli yanında kalem bulundurur ve bazen de kalemi kulağının arkasına koyardı.

Bazı İslâm ülkelerinde, şehir meydanlarında kalemin heykeli yapılmış ve insanların görüşüne sunulmuştur.

1- Kalem Suresi, 1. ayet.

İşte bu hafif kalem, ağır tarihi gelecek nesillere taşımaktadır. Kalemin insanlığın ilerlemesinde önemli bir payı vardır. Eğer kalem olmasaydı ilim, tarih, tecrübe ve hiç bir şey hakkında belge bulunamazdı. Bundan dolayı hadislerde şöyle okumaktayız: *"İlmi kalemlerle yazarak koruyunuz."*

Hadisleri güzel, akıcı, senetleri ve belgeleriyle yazmak hakkında oldukça özen gösterilmiştir. Ama onları burada sunma fırsatımız yoktur.

Kutlu İslâm Peygamberi (s.a.a), birçok insanın hidayetine kavuşmasına vesile olan dinî bir âlimin yazdıklarının değerini, şehitlerin kanından üstün bilmekte ve şöyle buyurmaktadır:

Kıyamet gününde âlimin kaleminin mürekkebi şehitlerin kanıyla ölçüldüğünde, o mürekkep, şehitlerin kanından üstün olacaktır.¹

Evet, âlimin kalem ve yazısını şehidin kanından daha değerli oluşu anormal değildir, zira şehidi yetiştiren bu âlimin kaleminin kendisidir. O hâlde, bir mücahidin Allah yolundaki hareketi, cihadı ve şahadeti de âlimin kaleminin semeresidir.

İmam Cafer Sadık (a.s) buyuruyor ki:

Allah'ın ilk yarattığı şey kalemdir.²

Söz İle Tebliğ

Gerçi bugünkü dünyada, tebliğde sanattan ve dolaylı propaganda yönteminden yararlanmak özel bir metot hâline gelmiştir ve tebliğ, yalnız konuşmayla, makale ve kitap yazmayla sınırlı kalmamıştır. Ama konuşmanın etkisini yitirdiği de doğru değildir. İyi bir konuşmacı, sanatsal yöntemlerle rekabette bulunabilir ve bir film veya tiyatro gibi

1- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi), c. 2, s.16.

2- Biharu'l-Envar, İslâm Mektebi baskısı, c. 57, s. 313

konuşma boyunca muhataplarının fikirlerini kendi kontrolü altına alabilir; elbette bu, gerekli şartları taşıması koşuluyla mümkündür.

TEBLİĞ USULÜ

Kalem ve Konuşma Adabı

1) Allah'ın Adıyla Başlamak

Her işte gerçek etken Allah'tır ve her harekette başarı, tam olarak O'nun isteğine bağlıdır, o hâlde söze Allah'ın adıyla başlanmalıdır. Böylece söz, ilahi destek bulacak ve halkta olumlu bir tesir bırakacaktır.

Hz. Peygamber'in (s.a.a) Allah'tan aldığı ilk emir, mesajına ve sözüne Allah'ın adıyla başlaması idi.

Yaratan Rabbin adıyla oku.¹

İmam Cafer Sadık (a.s) buyuruyor ki:

Peygamber her zaman Allah ın adını söyler ve onu yüksek sesle dile getirirdi.²

Hz. Peygamber'in (s.a.a) ve Ehlibeyt İmamları'nın mektupları da Allah ın adıyla başlamıştır.

Hz. Süleyman (a.s), Sebe melikesi "Belkıs"ı bir olan Allah'a tapmaya davet etmek için, kendisine Hudhud aracılığıyla Allah'ın adıyla başlayan bir mektup yolladı.

Gerçek şu ki bu, Süleyman'dandır. Ve şüphesiz Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla (başlamakta)dır.³

1- Alak Suresi, 1. ayet.

2- Biharu'l-Envar, İslâm Mektebi baskısı, c. 85, s. 82.

3- Neml Suresi, 30. ayet.

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Allah'ın adıyla başlamayan her önemli iş, iyi neticeye ulaşmayacaktır.¹

Tevbe Suresi'nin dışında Kur'ân'ın bütün mübarek sureleri Allah'ın adıyla başlamıştır. Sert üslubu ve kâfirlere meydan okuyucu hitabı nedeniyle "Tevbe" Suresi'nde "Bismillah" yoktur, zira "rahmetin" alameti olan Allah'ın adı "Beraat" (uzaklık) ilanı ile uyuşmamaktadır.²

Allah'ın adının yanında bir başkasının adı söylenmemelidir. O hâlde, Allah ve padişah veya Allah ve halk adıyla söze başlayan kimseler müşriktirler.

Şehid Murtaza Mutahhari (r.a) A'la Suresi'nin tefsirinde şöyle yazmaktadır:

Allah adının dışında bir adla başlamak küfür, Allah'ın adıyla ve O'nun dışındaki bir adla başlamak şirk ve sadece Allah'ın adıyla başlamak ise tevhitir.

Rabbinin yüce ismini tesbih et .³

Celal ve ikram sahibi olan Rabbinin adı ne yücedir.⁴

Kur'ân'daki değişik ayetlere bakıldığında, Allah'ın adının anılmasının konuşmaya ve okumaya özgü olmadığı aydınlanmaktadır. Bilakis, kesim ve av gibi konularda da yiyeceğin beden gelişimine uygun ve helal olması için Allah'ın adının anılması gerekir. Eğer bir kimse, bilerek Allah'ın adını anmazsa, o yiyecek haram olur.⁵

Bedenin gıdası için Allah'ın adını anmak nasıl önemliyse, ruhun gıdası olan konuşma ve tebliğ için de o çok önemlidir.

1- el-Mizan tefsiri

2- Numune tefsiri, c. 7, s. 273

3- A'la Suresi, 1. ayet

4- Rahman Suresi, 78. ayet

5- İmam Humeyni'nin risalesi, 2594. mesele

Eğer onun ayetlerine inanıyorsanız, artık üzerinde yalnızca Allah'ın ismi anılanlardan yiyeceksiniz.¹

Üzerinde Allah'ın isminin anılmadığı şeyi yemeyin.²

2) İlahi Vahye Dayanmak

İnsanın sözleri ilahi vahye dayanmanın haricinde hiçbir zaman hatadan yoksun olmaz. Davetçi, yüce Allah'ın kutlu elçisine vahiyde bulunduğu şeye dayanmalıdır; doğru yol budur, aksi hâlde sapma tehlikesi söz konusudur.

Şu hâlde sana vahyedilene sımsıkı tutun; çünkü sen dosdoğru bir yol üzerindesiniz.³

Vahye dayanan sözler, heva ve hevesten uzaktır.

O hevadan (kendi istek, düşünce ve tutkularına göre) konuşmaz. O (söyledikleri), yalnızca vahyolunmakta olan bir vahiydir.⁴

Sözün mübarek Kur'ân ayetleri ile birlikte olması onun tesirini artırır, zira Allah'ın sözünün doğruluğunda hiçbir şekilde şüphe ve kuşku yoktur. O, dünyanın ve dünyalılardan yaratıcısı olup mahlûkunun bütün yönlerini bilmektedir. O hâlde, Allah, mahlûkunun dünya ve ahiret saadeti için nelelerin gerekli olduğunu bilmektedir. Bunun için Kur'ân, kutlu İslâm peygamberinin ve Masum Ehlîbeyt İmamları'nın sözlerinin dayanağı olmuştur.

Ben Müslümanlardan olmakla ve Kur'ân-ı (ümme-time) okumakla emrolundum.⁵

1- Enfal Suresi, 118. ayet.

2- En'âm Suresi, 121. ayet.

3- Zuhur Suresi, 43. ayet.

4- Necm Suresi, 3 ve 4. ayetler.

5- Neml Suresi, 91 ve 92. ayetler.

Kur'ân'daki otuz surenin başında bu ilahi kitabın hak oluşuna işaret edilmesi, Kur'ân'ın öneminin ve onun tebliğ ve hidayeteki rolünün anlaşılması için yeterlidir.

Elif, Lam, Mim, bu, kendisinde şüphe olmayan, muttakiler için yol gösterici olan bir kitaptır.¹

Elif, Lam, Mim, Sad. (Bu) bir kitaptır ki onunla uyarman için ve müminlere bir öğüt olmak üzere sana indirildi.²

3) Hak Esaslı Olmak

Davetçinin sözü hak olmalıdır, zira din hak olarak gelmiş ve hakkı söylemek, bütün dinlerin mesajıdır.

Birisi, İmam Zeynelabidin'den (a.s) "Dinin emirleri nedir?" diye sordu. İmam: "*Hak konuşmak, adalet ile hükmetmek ve ahde vefa göstermektir.*"³ buyurdu.

İmam Musa Kâzım (a.s) şöyle buyuruyor:

Ölümünle sonuçlansa da hakkı söyle.⁴

4) Arı ve Beğenilir Olmak

Davetçinin sözü, arı (temiz, güzel) ve beğenilir olmalıdır, çünkü Allah'ın yolu güzellikler yoludur ve Allah'ın yoluna yönelmiş olanlar, arı (temiz ve güzel) söz dışında bir söz söylemezler.

Güzel söz O'na yükselir.⁵

İnsanın sözü, tıpkı tohum gibi büyüme ve ağaca dönüşmektedir; arı (temiz ve güzel) söz, sağlam bir kökü olan, dallarının göğe uzandığı ve Allah'ın izniyle her zaman ürün

1- Bakara Suresi, 1 ve 2. ayetler.

2- A'râf Suresi, 1 ve 2. ayetler.

3- Mizanu'l-Hikmet, c. 5, s. 50.

4- Biharu'l-Envar, c. 2, s. 79.

5- Fatır Suresi, 10. ayet.

veren tertemiz bir ağaca dönüşür. Ancak kötü söz ise, yararsız ot gibi topraktan biter ve hiçbir şeye yaramaz.

Görmedin mi ki, Allah nasıl bir örnek vermiştir: Güzel bir söz, güzel bir ağaç gibidir ki, onun kökü sabit, dalı ise göktedir. Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir. Allah insanlar için örnekler verir; umulur ki onlar öğüt alır düşünürler. Kötü (murdar) söz ise, kötü bir ağaç gibidir. Onun kökü yerin üstünden koparılmış, kararı (yerinde durma, tutunma imkânı) kalmamıştır.¹

5) Hidayet Edici olmalı

Peygamber'in gönderilmesinin hedefi, insanların Allah'a doğru yönelmeleridir.

Ey Peygamber, gerçekten biz seni bir şahit, bir müjde verici ve bir uyarıcı olarak gönderdik. Ve kendi izniyle Allah'a çağıran ve nur saçan bir çerağ olarak (gönderdik).²

Davetçinin sözü, hidayete erdirici olmalı ve halkı zulmetten (karanlıktan) aydınlığa çıkarmalıdır; Kur'ân'ın gönderiliş felsefesi budur.

Bu bir kitaptır ki Rabbinin izniyle insanları karanlıklardan nura, o güçlü ve övgüye layık olanın yoluna çıkarman için sana indirdik.³

Evet, ancak kendisi nur olan bir söz nura doğru yöneltebilir;

Size Allah'tan bir nur ve apaçık bir kitap geldi.⁴

Açık/aydınlatıcı sözler, sadece bir peygambere ve bir semavi kitaba özgü değildir, aksine yüce Allah Tevrat ve İncil'e de hidayet ve nur vermiştir.

1- İbrahim Suresi, 24-24 ve 26. ayetler.

2- Ahzab Suresi, 45 ve 46. ayetler.

3- İbrahim Suresi, 1. ayet.

4- Mâide Suresi, 15. ayet.

Gerçek şu ki, biz Tevrat'ı içinde bir hidayet ve nur olarak indirdik.¹

Allah'ın sözü, cehaleti ve bilgisizliğin karanlıklarını ortadan kaldıran ve insanları ilahi hükümlerle tanıştıran bir nurdur.

Ve ona içinde hidayet ve nur bulunan İncil'i verdik.²

Kur'ân, Tevrat ve İncil'deki açıklık ve aydınlatıcılık, yol göstericiliğin (hidayete erdirmenin) öneminin göstergesidir ve yüce Allah, peygamberine gönderilen nura halkın inanmasını istemektedir.

Şu hâlde Allah'a, O'nun Resulü'ne ve indirdiğimiz nur (Kur'ân)a iman edin.³

6) Hak ve Batılı Ayırmak

Allah'ın sözü, nur ve aydınlık olması hasebiyle, hakkı batıldan ayırmaktadır.

Allah, doğruyu yanlıştan ayıran (Furkan)'ı indirdi.⁴

Ancak hak ve batılı birbirlerinden ayırabilen bir söz, halkı hidayete erdirebilir.

Ve hidayete eresiniz diye Musa'ya kitap ve Furkan verdik.⁵

Andolsun biz Musa'ya ve Harun'a takva sahipleri için bir aydınlık ve bir öğüt (zikir) olarak, hak ile batılı birbirinden ayıran (Furkan)'ı verdik.⁶

Hakkı batıldan ayıran bir söz, bütün dünya insanlarına seslenebilir ve onları ilahi azap ile korkutabilir:

1- Mâide Suresi, 44. ayet.

2- Mâide Suresi, 46. ayet.

3- Teğabun Suresi, 8. ayet.

4- Âl-i İmrân Suresi, 4. ayet.

5- Bakara Suresi, 53. ayet.

6- Enbiyâ Suresi, 48. ayet.

Âlemlere uyarıcı olsun diye, kuluna Furkan'ı indiren (Allah) ne yücedir.¹

7) İyilikle Çağırarak

Davetçinin çağrı ve konuşmalarında örneği, Kur'ân-ı Kerim olmalıdır. Çünkü Allah, insanların hidayete ermesi için sözün en güzeli olan Kur'ân'ı indirdi.

Allah, sözün en güzelini indirdi.²

Allah'ın kutlu peygamberi de böyle bir üslup ile halkı O'na çağırıyordu.

Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle çağır.³

Aynı şekilde Allah'ın salih kulları da en güzel sözü söylerler;

Kullarıma sözün en güzel olanını söylemelerini (ve kötü söz söylemekten uzak durmalarını) söyle.⁴

Davetçinin kendi daveti yolunda, Kur'ân'ın emri olan bu tarzda söz söylemesi gerekir.

İnsanlara güzel söz söyleyin.⁵

Hatta düşman ile mücadele esnasında bile çirkin ve beğenilmeyen kelimeler kullanmaktan kaçınılmalıdır.

Onlarla en güzel bir biçimde mücadele et.⁶

Mubelliğ saygılı, edepli, kucaklayıcı ve belgeli konuşmalıdır. Karşı tarafı tahrik ve tahkirden kaçınılmalı, değer verdiği şeylere hakaret etmeden çirkin, beğenilmeyen ve sövgülü sözlerden sakınılmalıdır ki onların da İslâm'ın değerlerine hakaret etmelerine ve sövmelerine fırsat vermiş olmasın.

1- Furkan Suresi, 1. ayet.

2- Zümer Suresi, 23. ayet.

3- Nahl Suresi, 125. ayet.

4- İsrâ Suresi, 53. ayet

5- Bakara Suresi, 83. ayet

6- Nahl Suresi, 125. ayet

Allah'tan başka yalvarıp, yakardıklarına (taptıklarına) sövmeyin; sonra onlar da haddi aşarak bilmeksizin Allah'a söverler.¹

Konuşmada önemli olan husus, kulakları dinlemekten usandırmaması ve kavrayışları zorlaştırmaması için uygun ve güzel kelimelerin ve cümlelerin seçilmesidir. Hz. Ali (a.s) en güzel söz hakkında şöyle buyurmaktadır:

Sözlerin en güzeli, kulakları incitmeyen ve zihinleri anlamada yormayandır.²

Net olmayan ve iki anlam içeren kelimelerin kullanılmasından kaçınılmalıdır. Çünkü bu tür kelimeler düşmanların eline bir koz olarak geçebilir ve onlar, İslâm toplumuyla alay edebilirler. İslâm'ın ilk döneminde Müslümanlar, Hz. Peygamber'den (s.a.a) konuşma esnasında kendilerine bakmasını ve dikkat etmesini istiyordu, ama bu istekleri için Medine Yahudilerinin başka bir manada kullandıkları ve Müslümanlarla alay ettikleri bir kelimeyi söylemekteydiler.

Bunun için yüce Allah tarafından bu kelimeyi değiştirin ve aynı manada başka bir kelime kullanın diye emir geldi.

Ey iman edenler, "Raina- Bizi güt, bize bak" demeyin. "Unzurna"- Bizi gözet deyin.³

"Muraat" kökünden türeyen "Raina", bize riayet et anlamındadır, ama Yahudilerin dili olan İbranice'de ise bizi ahmak et manasındadır, bunun için Kur'ân-ı Kerim bu kelimeyi söylemeyi yasaklamıştır.⁴

İyi (uygun) söz söylemek, güzelliğe ulaştıran yollardan biridir. Allah Resulü (s.a.a) buyuruyor ki:

1- En'âm Suresi, 108. ayet

2- Gururu'l-Hikem, c. 1, 9. bölüm, 546. hadis

3- Bakara Suresi, 124. ayet.

4- Numune tefsiri, c.1, s. 386.

Üç şey güzel amelin vesilesidir: İnsanın cömertliği,
güzel konuşmak ve...¹

İyi ve güzel söz, tanınmış ve zengin fertlere mahsus değildir, bilakis fakir ve yetimlerle de güzel konuşulmalıdır; Allah'ın kulları arasında fark olmamalı.

Yüce Allah buyuruyor ki: Mirası paylaşırma toplantısında, daha yakın akrabaların varlığı sebebiyle mirastan pay alamayan fakir ve yetimler bulunduğu vakit, onlara bir şey veriniz ve onlar ile güzel bir şekilde konuşun ve bu konuşma ile onların kalbini kazanın.

Onlara güzel (maruf) söz söyleyin.²

8) Söz Delile Dayanmalıdır

Kur'ân-ı Kerim, değişik ayetlerde, muhaliflerinden delil istemektedir.

De ki: "Eğer doğru sözlüyseniz, kesin kanıt (burhan)ınızı getirin."³

De ki: Kesin kanıt (burhan)ınızı getirin. İşte benimle birlikte olanların zikri (kitabı).⁴

Kesin kanıt (burhan)ınızı getirin dedik. Artık öğrenmiş oldular ki, hak, gerçekten Allah'ındır.⁵

İslâm'ın delil istemesi, onun öneminin göstergesidir. Kur'ân'ın yüce ayetlerinde, çeşitli konulara yönelik, değişik derecelerde mantıkî ispatlar ve ilmî kanıtlar oldukça göze çarpmaktadır. Öyle ki, Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır: *"Benim Allah katından söylediğim her şey delil ve kanıt üzerinedir."*

1- Nehcü'l-Fesaha, s. 263, 1266. hadis.

2- Nisâ Suresi, 5. ayet.

3- Bakara Suresi. 111. ayet.

4- Enbiyâ Suresi, 24. ayet.

5- Kasas Suresi, 75. ayet.

De ki: "Ben, gerçekten Rabbinimden kesin bir belge üzerindeyim."¹

Kur'ân, müminlerden sözlerinin sağlam ve doğru olmasını istemektedir.

Sözü doğru söyleyin.²

Davetçinin sözleri, sağlam bir sel gibi fesat ve batıl dalgaların önünü almalıdır; bu nokta onun için çok önem taşır. Davetçi, tıpkı Kur'ân gibi olmalıdır; ona itiraz ettiklerinde ve sözünün batıl olduğunu söylediklerinde ("*Yoksa: Bunu kendisi yalan olarak uydurdu.*"³) cevap olarak şöyle der: Eğer doğru söylüyorsanız, her istediğiniz kimseden yardım alın ve onun gibi bir sure getirin.

De ki: "Bunun benzeri olan bir sure getirin ve eğer gerçekten doğru sözlüyseniz Allah'tan başka çağırabildiklerinizi çağırın."⁴

Davetçi, hiçbir zaman çekinerek konuşmamalı, aksine açıkça (çekinmeden) inkârcılara hücceti tamamlamalıdır;

De ki: "Ey insanlar, şüphesiz size Rabbinizden hak gelmiştir. Kim hidayet bulursa, o ancak kendi nefsi için hidayet bulmuştur. Kim saparsa, o da, kendi aleyhine sapmıştır. Ben sizin üzerinizde bir vekil değilim."⁵

Evet, davetçi, zamanın sultanı (hâkimiyeti sebebiyle mağrur olan ve rablik iddiasında bulunan) Nemrut'la mücadele ederken çekinmeden konuşan, verdiği güçlü ve mantıklı delillerle onu şaşkırtan ve hayrete düşüren Hz. İbrahim (a.s) gibi olmalı.

1- En'âm Suresi, 57. ayet.

2- Ahzab Suresi, 70. ayet.

3- Yunus Suresi, 38. ayet.

4- Yunus Suresi, 38. ayet.

5- Yunus Suresi, 108. ayet.

İbrahim: Şüphe yok, Allah güneşi doğudan getirir, (hadi) sen de onu batıdan getir deyince, o inkârcı öylece kalakaldı.¹

(Nemrut, senin rabbim kimdir? diye sordu. Hz. İbrahim -a.s-, diriltten ve öldüren kimsedir, dedi. Nemrut, ben de insanları diriltiyorum ve öldürüyorum, deyip iki mahkûm getirmelerini emretti ve birini öldürdü, diğerini ise serbest bıraktı.) Hz. İbrahim (a.s), benim rabbim güneşi doğudan getirmektedir hadi sende onu batıdan getir, diye buyurunca Nemrut, (bu soru karşısında) afalladı ve şaşakaldı.

Eğer insanın sözü Allah için olursa, Allah'ın adıyla başlarsa, Allah'ın yoluna yöneltirse ve vahiyden kaynaklarsa, her ne kadar yüce de olsa hiçbir dağın onun önünde dayanma gücü olmaz.

Şayet biz bu Kur'ân'ı bir dağın üzerine indirmiş olsaydık, andolsun onu Allah korkusundan saygı ile baş eymiş, parça parça olmuş görürdün.²

9) Ölçülü Olmak

Kalem ve söz, ölçülü olmalıdır, her türlü eksiklik ve sapmadan da uzak olmalıdır.

Hamd, kitabı kulu üzerine indiren ve onda hiçbir çarpıklık kılmayan Allah'a aittir.³

Bilgisiz ve hesapsız olarak konuşmanın insan şahsiyetine zarar verdiği bilinmelidir.

"Abdullah İbn Zübeyr"ın kardeşi olan "Ubeyde İbn Zübeyr" onun atamasıyla Medine valisi olmuştu. Bir gün hutbelerin birinin arasında şöyle dedi: Allah'ın, değeri beş dirhem

1- Bakara Suresi, 258. ayet.

2- Haşr Suresi, 21. ayet.

3- Kehf Suresi, 1. ayet.

olan bir deve için Hz. Salih'in kavmine ne yaptığını ve onları nasıl azarladığını gördünüz mü? Onun deveden kastettiği, yüce Allah'ın Kur'ân'da ondan "**Naketallah**" diye bahsettiği ve halkın kendisini takip edip öldürmüş olduğu Hz. Salih'in (a.s) mucizesi olan devedir.

Ubeyde İbn Zübeyr, ilahi mucize olan bu deveye maddi bir değer belirleyerek onu değersiz kıldı. Bu olay dinleyicilerin itiraz etmelerine ve ona "**deve değer biçicisi**" lakabını takmalarına neden oldu. Bu lakap toplantılarda o kadar tekrarlandı ki tüm Medine halkının ağızında sakız oldu ve vali ile dalga geçilir oldu; sonunda da valinin görevden alınmasına neden oldu.

10) Rüşdü Sağlamalı ve Geliştirici Olmalı

Kur'ân nasıl insanları hayra ve kurtuluşa yönlendiriyor ise, mübelliğin sözleri de şahısları, insani erdemlere yakınlıktır ve gelişimini sağlamalıdır.

O (Kur'ân) gerçeğe ve doğruya yöneltip-iletir. Bu yüzden ona iman ettik bundan böyle Rabbimize hiç kimseyi ortak koşmayacağız.¹

Hz Musa (a.s) rüşd, salah ve kurtuluşa ulaşmak için Hz Hızır'ı (a.s) izlerken, sözün ne ölçüde önem taşıdığını görmekteyiz.

Musa ona dedi ki: "Doğru yol (rüşd) olarak sana öğretilenden bana öğretmen için sana tabi olabilir miyim."²

Elbette her ilmin, bilginin ve eğitimin değeri bulunmaktadır. Duada şöyle okumaktayız:

Allah'ım faydası olmayan ilimden sana sığınırım.

1- Cin Suresi, 2. ayet

2- Kehf Suresi, 66. ayet

Davetçi, yaptığı tebliğın halkı olgunlaştırıp olgunlaştırmadığına ve onları değıştirip değıştirmedığına dikkat etmelidir. Aksi hâlde, halkın gelişimine katkıda bulunmayan bilgilerle zihinleri doldurmanın kayda değer bir önemi yoktur.

11) Özendirici ve Teşvik Edici Olmalı

Kur'ân'ın, insanları güzel ameller işlemeye teşvik etmesi ve kötü amellerden şiddetle sakındırması gibi, davetçinin sözleri de, bu doğrultuda olmalıdır. O, iyi ve salih insanı armağan ile müjdelemeli ve kötü davranışlı insanı da ilahi azap ile korkutmalıdır. Kur'ân-ı Kerim, halkı infak etmeye davet etmek için onlara böyle müjdeler vermektedir:

Mallarını Allah yolunda infak edenlerin örneğı, yedi başak bitiren her bir başakta yüz dane bulunan bir tek danenin örneğı gibidir. Allah dilediğine kat kat artırır. Allah (ihsanı) bol olandır, bilendir.¹

Kur'ân, bir başka yerde, halkı salih amel işlemeye ve namaz kılmaya teşvik etmek için şöyle buyuruyor:

İman edip güzel amellerde bulunanlar, namazı dosdoğru kılanlar ve zekâtı verenler; şüphesiz onların ecirleri Rablerinin katındadır: Onlara korku yoktur ve onlar mahzun da olmayacaklardır.²

Aynı şekilde Kur'ân, Allah yolunda mallarını açıkça ve gizlice bağışlayan kimseler hakkında şöyle buyuruyor:

Onlar ki, mallarını gece, gündüz; gizli ve açık infak ederler. Artık bunların ecirleri Rableri katındadır, onlara korku yoktur ve onlar mahzun olmayacaklardır.³

Dünya ordularında okunan ve bir çeşit konuşma olan marşlar, askerlerin vatani korumanın değerine teveccüh et-

1- Bakara Suresi, 261. ayet

2- Bakara Suresi, 277. ayet

3- Bakara Suresi, 274. ayet

melerini sağlamak, onları motive ve teşvik etmek içindir.

Özendirme ve teşvik etme hem sözle, hem de eylemle olmalıdır. Bir gün Hz. Peygamber (s.a.a), mescide girdi ve bir grubu ibadet hâlinde ve diğer bir grubu da ilmî tartışma hâlinde gördü. Her iki grubu sözle teşvik etmekle beraber, ilmî tartışma yapan topluluğun yanına oturdu; bu onları pratik olarak da teşvik etme anlamına geliyordu.

12) Kapsamlılık ve Çeşitlilik

Sözün kuşatıcı ve kapsamlı olması gerekir; bunun örneğini Hz. Lokman'ın oğluna verdiği nasihatte görmekteyiz:

Ey oğlum, namazı dosdoğru kıl, marufu emret, münkerden sakındır ve sana isabet eden (musibetler) e karşı sabret. Çünkü bunlar, azmedilmesi gereken işlerdendir. İnsanlara yüz çevirip (büyüklenme ve) böbürlenmiş olarak yeryüzünde yürüme. Çünkü Allah, büyüklük taslayıp böbürleneni sevmez.¹

"*Namazı dosdoğru kıl.*" cümlesi amelî konulara yöneliktir.

"*Sana isabet eden (musibetler)e karşı sabret*" cümlesi, ahlakî konulara yöneliktir.

"*Marufu emretmek ve münkerden sakındırmak*" ifadesi ise toplumsal konulara işaret eder. Aynı şekilde, bir konuyu açıklamada, onun değişik yönleri incelenmelidir. Konuyu bir yönüyle ele alıp diğer yönlerine değinmemek, ilerde sapmalara ve halka sorunlar yaratmaya yol açabilir. Örneğin, "*iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak*" konusu, dinî bir görev sıfatıyla açıklanma durumunda, müminin eziyet görmesine, tahkir edilmesine ve haysiyetinin lekelenmesine sebep olmaması için, bütün yönleri incelenmelidir.

1- Lokman Suresi, 17 ve 18. ayetler.

Veya "dünya sevgisi " konusu, doğru ve kapsamlı anlatılmadığı takdirde, bazılarının inzivaya çekilmesine, dünyadan tamamen soyutlanmasına ve toplumdan uzaklaşmasına yol açabilir.

Diğer bir nokta da, muhatapların sıkılmaması ve bıkmaması için sözün çeşitlilik içermesi gerekir. Konuşmanın ders verici hikâyelerle, şiirlerle ve ince nüktelerle birlikte olması onun etkisini daha da artıracaktır. Hz. Ali (a.s) buyuruyor ki:

Bedenler yorulduğu gibi, kalpler de yorulmaktadır.

O hâlde onlar için yeni ve ilginç bilgiler talep edin.¹

Yüce Allah'ın Kur'ân'daki ayetlerde değişik ve çeşitli konuları beyan ettiği görmekteyiz.

Allah'tan başkasına kulluk etmeyin, anneye-babaya, yakınlara, yetimlere ve yoksullara iyilikle davranın, insanlara güzel söz söyleyin, namazı dosdoğru kılın ve zekâtı verin.²

Küfrün önderlerini öldürmekten, bir misafiri ağırlama usulüne; ağır irfanî konulardan evlilik konularına; hukukî konulardan toplumsal, ekonomik ve ailevî konulara; anne ve babanın odasına girmek için çocuğun izin almasından Zırar Mescidi'nin tahrip edilmesine varıncaya kadar çeşitli konuları yüce kitabımız Kur'ân'da görmekteyiz.

13) Uyarı ve Nasihat (Öğüt)

Bir çok ayette kâfirlerin ve günahkârların şiddetli azap vaadi ile uyarıldıklarını ve onların günahıtan sakındırıldıklarını görmekteyiz;

Allah'ın ayetlerini inkâr edenler için şiddetli bir azap vardır. Allah güçlüdür, intikam alıcıdır.³

1- Nehcü'l-Belağa, Feyzu'l-İslâm çevirisi, s. 1127, 89. hadis.

2- Bakara Suresi, 83. ayet.

3- Âl-i İmrân Suresi, 4. ayet.

Tıpkı Firavun ailesi ve onlardan öncekilerin gidiş tarzı gibi. Ayetlerimizi yalanladılar, böylece Allah günahları nedeniyle onları yakalayıverdi. Allah, (cezaıyla) sonuçlandırması pek şiddetli olmaktadır.¹

Evet, Kur'ân, insanları iyi amellere teşvik etmekte ve kötü amellerden sakındırmaktadır; hatta eğer bu amel, bir zerre ölçüsünde olsa bile. Kur'ân, insanların zerre zerre (iyi veya kötü) amellerinin neticesini göreceğini vurgulamaktadır:

Artık kim zerre ağırlığınca hayır işlerse, onu görür.
Artık kim zerre ağırlığınca bir şer (kötülük) işlerse, onu görür.²

14) Açık ve Tavizsiz Olmak

İlahi peygamber ve velilerin batıla yerinde darbe vurmada müsamaha etmedikleri gibi, bizler de onlara uymalı ve bu yolda yersiz maslahatçı düşünceleri kenara bırakmalıyız. Davetçi, muhafazakârlık ve uzlaşmacılıktan uzak olmalı ve kendisinden hiçbir şekilde dalkavukluk ve uzlaşmacılık istemeyecekleri derecede heybetli olmalıdır.

Yahudileri ve Hıristiyanları razı etmek için olmaya onlar ile uzlaşsın. Bil ki, onlar, müsamahalar ile senden razı olmazlar ve seni yüzde yüz kendi yollarında bulmadıkça senden razı olmayacaklardır.

Sen onların dinine uymadıkça Yahudi ve Hıristiyanlar senden kesinlikle hoşnut olacak değildirler.³

Hak sözü, tam bir açıklıkla söylemek gerekir; Hz. Ali'nin (a.s) buyurduğu gibi:

1- Âl-i İmrân Suresi, 11. ayet.

2- Zelzele Suresi, 7 ve 8. ayetler.

3- Bakara Suresi, 120. ayet.

İnsanların en ziyankâr olanı, hakkı söyleme imkânı olduğu hâlde onu söylemeyendir.¹

Kur'ân, Yahudileri eleştirmenin yanı sıra, tam bir açıklık ile Müslümanların yersiz beklentilerini de eleştirmektedir;

Ne sizin kuruntularınızla, ne de Kitap Ehli'nin kuruntularıyla değil. Kim kötülük yaparsa, onunla ceza görür.²

Davetçi, şahsi çıkar ve menfaatleri ve de içtimai ve siyasi konumunun zedelenme korkusu nedeniyle hakkı söylemekten çekinmemeli, halkın heva ve hevesine göre konuşmamalı ve tabiri caizse halkperest olmamalıdır. ("*Onların heva (istek ve tutku)larına uyma.*"³) Böyle bir durumda o, halkın önderi olmayacak, aksine halk onun önderi olacaktır.

Tıpkı Allah Resulü (s.a.a) gibi topluluklara ve pazarlara gidip-gelmek, halkın ihtiyaçlarını tespit etmek ve bu esas uyarınca onlarla konuşmak gerekmektedir.

15) Durumun Gerektirdiği İle Uyuşmak

İnsanların akıl ve iman ölçüsü farklı olması hasebiyle davetçi, her insan ile onun aklının ve imanının ölçüsüne göre konuşmalı ve ondan yapmaya kadir olabileceği şeyi istemelidir.

Biz peygamberler, insanlar ile akılları oranında konuşmakla emrolunduk.⁴

Bilgili ve bilgisiz insanların farklı konulara ihtiyaçları vardır ve bilgisiz bir insan ile deliller ve felsefi kanıtlar yoluyla konuşulmaması gerekir.

1- Gururu'l-Hikem, 354. hadis.

2- Nisâ Suresi, 123. ayet.

3- Mâide Suresi, 47. ayet.

4- Usul-i Kafi [Farsça] tercümesi, c. 1, s. 27.

Bilgisizler ile kanıt (hikmet, delil) yoluyla konuşmayınız.¹

Aynı şekilde kanıt ve delil, çocuklara (dinî) inançları öğretmede de yararlı değildir ve onları dinî inançlar ile tanıştırmamanın yolu, Kur'ân ayetlerinden, kıssalardan ve onun çok basit olan örneklerinden faydalanmaktır.

Yüce Allah, kıyamet gününde akılları oranında insanlardan hesap soracaktır.

Allah, kıyamet gününün sorgusunda, insanlara dünyada verdiği akıl oranında kendilerini sorumlu tutacaktır.²

İmanın dereceleri vardır ve fertlerin iman dereceleri farklıdır. Kutlu İslâm Peygamberi (s.a.a) kendi yarenlerinin her biriyle iman dereceleri oranında konuşmaktaydı. Selman, imanun on derecesinin tamamına, Ebuzer, imanun dokuz derecesine ve Mikdad ise imanun sekiz derecesine sahip idi.³

İşte bu delil uyarınca, eğer Selman'ın bildiği şeyi Ebuzer bilseydi, onu tekfir ederdi, sözü söylenmiştir. Çünkü Ebuzer'in o konuyu taşıma gücü yok idi.⁴

Kur'ân ve hadislere dikkat ile baktığımız takdirde konu ile muhatap uygunluğu hakkında yüzlerce örnek göreceğiz. Lokman (a.s), oğluna namazı emretmesinin yanında, iyiliği emretmeyi ve kötülükten sakındırmayı buyurmaktadır, oysa genelde namazın yanında zekât zikredilmektedir ve bunun nedeni, genellikle gencin zekât emrine muhatap kılınabilecek bir malının olmayışıdır. Çocuk ilacı olarak imal edilen bir hap, hem daha küçük, hem daha güzel hem de daha tatlıdır;

1-Usul-i Kafi, c. 2, s. 42

2- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi), c. 22, s. 241

3- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi), c. 22, s. 241

4- Müntehe'l-Amal, Sahabelerin hâli, s. 114

bunun sebebi, ilacın felsefesinin bilincinde olmayan çocuğun onu yemeye yönelik kaydetmesidir. Konuşmada uygunluğa riayet etmek bir zorunluluktur. İmam (a.s), duasında her sınıf için, özel bir dua etmektedir. Alimler için vakar ve huzur, kadınlar için haya ve iffet, savaşçılar için cesaret ve cömertlik, fakirler için sabır ve...

Rabbani bir âlimin yas töreninde kötü âlimlerin yaptıklarının anlatılması ne kadarda çirkin olsa gerek. Hatırımdan hiç çıkmaz, büyük âlimlerden biri vefat etmişti ve onun hatim törenindeki konuşmacı, ilmin değeri hakkında konuşuyor ve şöyle diyordu: İlimin o kadar değeri vardır ki, eğer köpek bile öğrenime tabi tutulsa ve bir hayvanı avlasa o hayvanın yenilmesi helal olur. Bundan dolayı ilim, köpeğe bile değer kazandırmaktadır!!

Allah Resulü'nün (s.a.a) temsilcisi olan Cafer-i Tayyar, Hıristiyan olan "**Habeşistan**" hükümdarına İslâm'ı anlatmak istediği vakit, Hz. Meryem'in (a.s) iffeti ve Hz. İsa'nın (a.s) konumu hakkındaki görüşünü dile getirdi.¹ Bu ise hâli ve durumunu dikkate alınarak yapılan konuşmaya bir örnektir. Konuşmanın şekli ve üslubu, fertlere göre değişiklik arz edebilir. Öyle ki Kur'ân, inatçı ve cahil putperestlere sert bir eda ile hitap etmekte ve onların ilahlarını örümcek ağından daha dayanıksız olarak değerlendirmektedir. Ancak kitap ehline daha yumuşak hitap etmektedir. Çünkü onlar, peygamberlerin ve ilahi kitapların emirlerinin bir bölümünü duymuşlardı ve mantıklı davranmak için daha fazla hazırlıklıydılar.

Fertlerin psikolojik durumları da dikkate alınmalı ve konuşmalar ona göre yapılmalıdır. Hz. Ali (a.s) buyuruyor ki:

Bazen kalpler, hakkı kabul etmek için hazırlıklıdır;
bazen de hazırlıklı olmayıp haktan yüz çevirmektedir.

1- Furûğ-i Ebediyet (Ebediyet Nuru), c. 1, s. 256.

O hâlde kalplerin yönelme ve kabul etme hallerinden faydalanınız.¹

Davetçi, kalbin hazırlıklı olmadığı bir durumda, sözünün etkisiz kalacağını ve bu anda kalbe bir sözün dayatılması durumunda onun körleşeceğini (kabul etmeyeceğini) bilmelidir.

Kalp, zorlandığı vakit körleşir.²

Söz, ortam ile bağdaşır olmalıdır. Aksi hâlde tıpkı çirkin ve beğenilmeyen bir davranış olan düğünde ağlamaya ve taziyede ise gülmeye dönüşür.

Hüznün olduğu yerde sevinmek (gülmek), edepten değildir.³

16) Yaş ve Sözün Dengeli Olması

Söz, bazen bir hakkı ifade etmektedir, ancak yaşı küçük fertler tarafından söylenmesi nedeniyle kabul edilmemektedir. Örneğin genç ve bekâr bir dinî öğrencinin, kadınlar topluluğunda evlenme ve Mut'a⁴ hakkında konuşması gibi.

Veya bir ihtiyarın yas töreninde, bir vaizin Ali Asgar'ın ravzasını okuması gibi. Muhtevaya, ortama, yaşa ve bilgiye dikkat etmek, tebliğin önemli usullerindedir.

17) Sade ve Anlaşılır Konuşmak

Halkı cezbetmenin yollarından biri de sade konuşmaktır. Yüce Allah, insanların Kur'ân'ın hakikatlerine yönelmesi için onu kutlu resulünün diliyle kolaylaştırdı.

Belki onlar öğüt alıp-düşünürler diye, Biz onu (Kur'ân'ı), senin dilinle kolaylaştırdık.⁵

1- Nehcü'l-Belağa, Suphi Salih tahkikli, s. 503.

2- Nehcü'l-Belağa, Suphi Salih tahkikli, s. 503.

3- Biharu'l-Envar, İslâm Mektebi baskısı, c. 78, s. 374.

4- Geçici, süreli nikah-evlilik.

5- Duhan Suresi, 58. ayet.

Aşağıdaki ayet Kamer Suresi'nde dört kez tekrarlanmıştır:

Andolsun biz Kur'ân'ı zikr (öğüt alıp düşünmek) için kolaylaştırdık. Fakat öğüt alıp-düşünenler var mı?¹

Ağır kelimeler ve karışık cümleler kullanmanın tesiri azalttığı oldukça açıktır. Çünkü halkın birçoğu bu kelimelere yabancıdır.

Halkın diliyle ve tam bir sadelikle konuşmak, ilahi önderlerin halkı Allah'ın dinine yöneltebilmelerindeki başarının sırrıdır. Bunun bu asırdaki canlı örneği İmam Humeyni idi. O, sade ve çok nitelikli sözleriyle milyonlarca insanın kalbini kazandı. Bu, o büyük şahsın yüce dereceli ceddinden; kutlu Resul'den (s.a.a) almış olduğu bir ders idi. Öyle ki yüce Allah onun hakkında şöyle buyuruyor:

Elçiye düşen ise, yalnızca açık bir tebliğdir.²

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

Âlim için sekiz afet vardır. Onlardan biri de sözü güzelleştirmek için fazla kelime kullanmak ve böylece onu zorlaştırmaktır.³

Yani insan sözü güzelleştirmek için, fazla kelime kullanarak kendini ve başkalarını zahmete sokmaktadır.

Elbette sade konuşmanın gevşek ve muhtevassız konuşmaktan farklı olduğuna dikkat edilmelidir.

Davetçi, Rabbinin dilindeki düğümü çözmesini ve kendisini sade konuşmada güçlü kılmasını istemelidir. Aynen tebliğe başlarken Hz. Musa'nın (a.s) Allah'tan şöyle istekte bulunması gibi;

1- Kamer Suresi, 17. ayet. Ve (22, 33, 41'de de geçmektedir.)

2- Ankebut Suresi, 18. ayet.

3- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi), c. 2, s. 52.

Dedi ki: "Rabbim, benim göğsümü aç. Bana işimi kolaylaştır. Dilimden düğümü çöz ki söyleyeceklerimi kavrasınlar."¹

18) Edebî ve Olgun Konuşmak

Fesahat, beyanın edebî olması ve belâğat ise onun olgun ve etkili olması demektir.

Sözün sade olmasının vurgulanmasıyla birlikte, kelimelerin de edebî ve olgun olması gereklidir. Tıpkı Kur'ân-ı Kerim'in fesahat ve belagatının dost-düşman herkes tarafından kabul edilmesi ve Kur'ân'ın mucizevi yönlerinden biri olarak sayılması gibi.

Davetçilerin önderi yüce Peygamber'in (s.a.a) fesahat ve belâğatı öyle bir noktaya ulaşmıştı ki halk ona: "Ey Allah Resulü, biz senden daha fasih olarak konuşan bir kimseyi görmedik." derlerdi. O ise cevap olarak şöyle buyururdu:

En fasih söz olan Kur'ân benim dilimden süzülüyorken hangi şey beni bu şekil konuşmaktan engelleyebilir.²

Peygamber, Allah tarafından halk ile olgun ve etkili bir şekilde konuşmakla memur kılınmıştır.

Onlara nefislerine ilişkin açık ve etkileyici söz söyle.³

Hız. Musa (a.s), Allah'ın emriyle Firavun'un yanına gitmek istediği vakit, Rabbinden kardeşi Harun'u da kendisiyle beraber kılmasını istedi. Çünkü kardeşi fasih bir dile ve edebî konuşma yeteneğine sahipti.

1- Taha Suresi, 25 ve 28. ayetler.

2- Biharu'l-Envar, c. 17, s. 56.

3- Nisâ Suresi, 63. ayet.

Ve kardeşim Harun; dil bakımından o benden daha düzgün konuşmaktadır, onu da benimle birlikte bir yardımcı olarak gönder.¹

Davetçi, konuşmasında en güzel ve en edebî kelimeleri kullanmalı ve konuyu mümkün olan en iyi şekilde muhatabına iletmelidir.

Muhatabına asa mucizesi kadar etkili olan tebliğ sözüne örnek: Hz. Ali'nin (a.s) Hemmam'a mutakkilerin sıfatını anlatan sözüdür. O bunu duyduktan sonra bir feryat etti ve can verdi. O zaman Hz. Ali (a.s) buyurdu ki:

Olgun öğütler, bu şekilde ehline tesir eder.²

19) Yumuşak ve Yavaş Konuşmak

Davetçinin sözleri, hidayet ve uyarı ümidi bulunan yerde yumuşak olmalıdır. Çünkü azarlamak, muhatabı inatçılığa itmekte ve onun hidayete erme ümidinin mevcut miktarını da yok etmektedir.

Yüce Allah, Musa ve Harun'un (a.s) Firavun'un yanına giderken ona yumuşak bir şekilde konuşmalarını ve azarlamaktan kaçınmalarını istemektedir:

İkiniz Firavun'a gidin, çünkü o, azmış bulunuyor.

Ona yumuşak söz söyleyin, umulur ki, öğüt alıp düşünür veya içi titrer-korkar.³

Musa ve Harun'un (a.s) sözlerinden bir bölümü şunlardır:

Sana Rabbinden bir ayetle geldik. Selam, hidayete tabi olanların üzerine olsun.⁴

Elbette bu şekil konuşmanın her zaman geçerli olmadığı, değişik muhatap ve münasebetlere bağlı olduğu vurgulan-

1- Kasas Suresi, 34. ayet.

2- Nehcü'l-Belağa, Feyzu'l-İslâm çevirisi, s. 618, 184. hutbe.

3- Taha Suresi, 43 ve 44. ayetler.

4- Taha Suresi, 47. ayet.

malıdır. Yüce Allah, hiçbir metotla doğru yola ermeyen ve Allah'ın dinine düşmanlık etmekten vazgeçmeyen inkârcılara karşı konuşmanın şeklini değiştirmektedir. Örneğin, Allah, Kureyş müşriklerine sert bir tavır göstererek "bismillahirrahmanirrahim" demeksizin şöyle buyurmaktadır:

(Bu) müşriklerden kendileriyle antlaşma imzaladıklarınıza Allah'tan ve Resulünden kesin bir uyarıdır.¹

Veya başka bir yerde Ebu Leheb hakkında şöyle buyurmakta:

Ebu Leheb'in iki eli kurusun; kurudu da.²

20) Söz Kısa ve Faydalı Olmalıdır

Sözün diğer bir özelliği de özlü olmasıdır. Davetçi, yazı veya sözlerini uzatmakla halkın sıkılıp yorulmasına sebep olabilir, zira insanlar, tabii olarak, uzun uzadıya konuşmalardan sıkılırlar. İmam Musa Kâzım (a.s) buyuruyor ki:

Sözü uzatarak hikmetin tatlılığını ve güzelliğini yok eden kimse, aklını ortadan kaldırmaya teşebbüs etmiş gibidir.³

Hız. Ali (a.s) buyuruyor ki:

En güzel söz, ne az olan ve ne de usandırıcı olandır.⁴

Az ve öz söz inci gibidir,

Az da olsa Cihan doludur.

Genel olarak insan zihni, kısa cümleleri daha iyi kabul eder bir yapıdadır ve kısa kelimeler, zihinde daha fazla kalmaktadır.

1- Tevbe Suresi, 1. ayet.

2- Mesed (Tebbet) Suresi, 1. ayet.

3- Usul-i Kafi, c. 1, s. 17.

4- Gururu'l-Hikem, c.1, 29. bölüm, 28.hadis.

Resul-i Ekrem'in (s.a.a) ve Ehlibeyt İmamları'nın birçok buyruklarının kısa cümleler suretinde olmasının belki de nedeni budur. Çocukların ve gençlerin mescitlere, dini vakıf ve derneklere gitmek istememelerinin asıl nedeni uzun ve sıkıcı konuşmalardan kaynaklanmaktadır.

Oysaki davetçi, muhataplarına kısa ve anlamlı bir konuşma yaptığı takdirde bu faaliyet sonraki oturumlarda da devam edecektir. Ve "az ve devamlı olan" "çok ve usandırıcı olandan" daha iyidir:

Senin için az ve devamlı olan çok ve usandırıcı olandan daha hayırlıdır.¹

Uzun konuşmaların birçoğunun kayda değer bir faydası yoktur ve davetçi, halkın düşünme vakti hususunda, sorumluluk taşımaktadır. Muhataplara en kısa sürede en yararlı konular aktarılmalıdır. Tıpkı Peygamber'in metot bazındaki konuşmalarının kısa ve faydalı oluşu gibi.

Gerçek müminler boş ve faydasız konuşmalardan kaçınırlar.

Onlar, tümüyle boş şeylerden yüz çevirenlerdir.²

Zararlı ve faydasız sözleri öğrenmek, Kur'ân tarafından şiddetle eleştirilmektedir:

Kendilerine zarar verecek ve yarar sağlamayacak şeyi öğreniyorlardı.³

Ve Peygamber-i Ekrem (s.a.a) duasında şöyle buyuruyor:

Allah'ım, faydasız ilimden sana sığınırım.⁴

1- Gururu'l-Hikem, 61.bölüm, 28. hadis.

2- Mü'minun Suresi, 3. ayet.

3- Bakara Suresi, 102. ayet.

4- Mefatihü'l-Cinan, ikinci namazı zikri.

21) Uyum ve Düzen

Konuların düzenli ve uyumlu bir şekilde muhatapta yer bulması için, davetçinin konuşmasını sınıflandırması ve konuların bir biriyle bağlantılı olması gerekir. Allah, kendi sözü yani Kur'ân hakkında şöyle buyuruyor:

Allah, müteşabih (benzeşmeli), ikişerli bir kitap olarak sözün en güzelini indirdi.¹

Konular, mantıklı bir düzene sahip olmalı, bir konu tamamlanmayıncaya kadar başka bir konuya girilmemeli ve değişik konular aşamalı olarak halka anlatılmalıdır.

Onu bir Kur'ân olarak, insanlara dura dura okuman için (bölüm bölüm) ayırdık ve onu safha safha bir indirme ile indirdik.²

Elbette bu hususa riayet etmek, daha çok resmî konuşmalarla ilgilidir ve normal konuşmalarda ve çok küçük çaplı oturumlarda konulu ve sınıflandırılmış şekilde konuşulmayabilir. Nehc'ül-Belağa'da Hz. Ali'nin (a.s) bir hutbede değişik konular hakkında konuştuğu yerleri görmekteyiz.

Örneğin, 181. hutbede Allah, takva, peygamberlerin hatı, şehitler ve cihat hakkında konuşulduğunu müşahade etmekteyiz.

Aynı şekilde birçok yerde de düzenli ve irtibatlı olarak yalnız bir konudan bahsedildiğini görmekteyiz. Buna da Mutakin (sakınanlar) hutbesini örnek olarak verebiliriz; bu hutbede başından sonuna takvalıların sıfat ve özelliklerini okumaktayız.

Delayısıyla bu hususun ortama bağlı olduğu sonucuna varır ve deriz ki gerçekte konuşmanın iki tarzı vardır: Bir konu üzerine konuşmak ve çeşitli konular üzerine konuşmak. Bir da-

1- Zümer Suresi, 23. ayet.

2- İsrâ Suresi, 106. ayet.

vetçinin minber üzerinde konuşmasıyla bir tren veya otobüste konuşması arasında fark vardır. Ve bazı yazarların "**Keşkül**" adıyla kitap yazmaları ve her şeyden bahsetmiş olmaları ve bazıların da "**Laf lafı getirir**"i yazmış olması boşuna değildir.

22) Uygun Hareket ve Ses Tonuyla Konuşmak

Her söz kendine has hareket ve ses tonu ister. Halkı küfür ve inkâra karşı savaşa teşvik etmekle, kıyamet azabından korunmaya teşvikin farklı konuşma şekillerine ihtiyacı vardır.

Hz. Ali (a.s), halkı cihada çağırırken gür ve yüksek sesle konuşurken;¹ Allah'a yakarış ve münacatta bulunduğu anda hazin, yavaş ve yakarıcı bir sesle yalvarırdı.

Rabbimize yalvara yalvara ve için için dua edin.²

Nasıl her söz için özel bir tavır gerekiyorsa, özel bir duruş da beraberinde getirmektedir. Slogan atarken yumrukları sıkarak kaldırmak gerekirken, dua esnasında elleri açarak yukarı kaldırmak buna birer örnektir.

Hz. Ali (a.s), şehitler hakkında konuşmak istediği zaman ellerini mübarek yüzüne vuruyor ve ağlıyordu.³

İmam Cafer Sadık (a.s), Recep ayı duasını okuduğu zaman, "**Allah'ım sakalımı ateşe haram kıl.**" bölümüne geldiğinde eliyle mübarek sakalını tutardı.⁴

İmam-ı Zaman'ın mübarek ismi "**Kaim**" ile uyuşan hareket, ayağa kalkmaktır.

Peygamber-i Ekrem (s.a.a), Hz. Ali'yi (a.s) Müslümanların halifesi sıfatıyla tanıtmak için, onun elini o kadar yukarıya kaldırdı ki onun koltuk altı göründü.⁵

1- Nehcü'l-Belağa, Feyzu'l-İslâm çevirisi, 181. hutbe, s. 596

2- A'râf Suresi, 55. ayet

3- Nehcü'l-Belağa, Feyzu'l-İslâm çevirisi, 181. hutbe, s. 596

4- Mefatihü'l-Cinan, Recep ayı amelleri.

5- Müntehe'l-Amal, c. 1, s. 99, Veda hacı konusu.

Veya Tathir ayetinin kapsamında olan Ehlibeyt'ini belirtmek için Hz. Peygamber (s.a.a) Hz. Ali'yi, Hz. Zehra'yı, Hz. Hasan'ı ve Hz. Hüseyin'i (a.s) bir abanın altında topladı ve buyurdu ki: *"Bunlar benim ehlibeytimdir."*

Yağmur namazı için elbiseleri ters giyinin, bebekleri annelerinden ayırın ve çöle çıkınız, diye emredilmiştir; bu hareketlerin tümü, şefkat ve huşu ortamını yaratmak içindir.

DAVETÇİNİN ÖZELLİKLERİ

1- Bilinç

Davetçi, tebliğ ettiği şeyi ve hedefini çok iyi bilmelidir. Halkı da bu doğrultuda dine davet etmelidir.

De ki: "Bu, benim yolumdur. Bir basiret üzere Allah'a davet ederim; ben ve bana uyanlar da."¹

Hz. Musa'yı (a.s) eğitme yükümlülüğü üstlenen Hz. Hızır (a.s), Allah tarafından eğitilmiş ve bilinçlendirilmişti.

Tarafımızdan kendisine bir ilim öğrettiğimiz kullarımızdan bir kulu buldular.²

Öyle ki yüce Allah bilgisiz ve bilinçsiz insanlara tabi olmayı yasaklamıştır.

Bilmeyenlerin heva (istek ve tutku)larına uyma.³

Hz. Ali (a.s) buyuruyor ki:

Bilgi ve bilinç ile konuşun; bilgisiz sözde bir hayır yoktur.⁴

Hz. Ali (a.s) bir başka yerde de şöyle buyuruyor:

Bilmediğin şeyi söyleme, zira bu surette senin doğru sözlerin de yargılanır ve halk senin bütün sözlerine kuşkuyla bakar.⁵

1- Yusuf Suresi, 108. ayet.

2- Kehf Suresi, 65. ayet.

3- Casiye Suresi, 18. ayet.

4- Nehcü'l-Belağa, Feyzu'l-İslâm çevirisi, s. 1171.

5- Gururu'l-Hikem, 274.hadis.

2- Hedefe İman Etmek

Davetçi, Peygamber gibi eğer bir eline güneşi ve diğeri-nede ayı koysalar¹ yine hedefinden vazgeçmemeli; Hz. Hızır (a.s) örneğinde olduğu gibi açlık ve susuzluğun galip geldiği zor durumlarda dahi misyonunu yerine getirecek ölçüde hedefine imanı olmalıdır.

Musa ve Hızır (a.s), aç bir hâlde bir kasabaya girdiler ve oradakilerden yemek istediler; ancak onlar, Musa ve Hızır'ı ağırlamaktan kaçındılar (bununla beraber) orada yıkılmak üzere olan bir duvar gördüler, Hızır duvarı tamir edip yükseltti ve halkın yardımından kaçınması onların iradelerini etkilemedi.²

Allah Resulü'nün (s.a.a) Hıristiyan âlimler ile mübahaleye girişmesi, onun hedefine olan yüksek imanının göstergesidir ki o, Allah'ın düşmanlarına şöyle buyuruyor:

Gelin, oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi çağıralım; sonra karşılıklı lanetleşelim de Allah'ın lanetini yalan söyleyenlerin üstüne kılalım.³

3- Öncü Olmak

Davetçi, diğer insanların imam ve önderidir. O hâlde o, bütün işlerde öncü olmalı ve diğerlerini eğitmeden önce kendini eğitimden geçirmelidir;

İnsanlara önder olmaya aday olan herkes başkalarından önce kendini eğitip yetiştirmelidir.⁴

Davetçi ve önder, insanlara iyi işler yapmayı emretmeden önce onları bizzat kendisi yapmalı; çirkin-kötü davranışlar-

1- Siretu'n-Nebi, İbn Hişam, c. 1, s. 285.

2- Kehf Suresi, 77. ayet.

3- Âl-i İmrân Suresi, 61. ayet.

4- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı, (Vefa Müessesesi), c. 2, s. 56.

dan sakındırmadan önce de o davranışları kendisi terk etmiş olmalıdır. Bu, ilahi elçilerin sıfatıdır.

Ben, size yasakladığım şeylere (kendim sahiplenmek suretiyle) size aykırı düşmek istemiyorum. Benim istediğim, gücüm oranında yalnızca ıslah etmektir.¹

4- İhlâslı Olmak

Ameldeki ihlâs, davetçinin başarısının sırrıdır. Çünkü gerçek etken Allah'tır ve tebliğ Allah için yapıldığı takdirde, kalplere etki edecektir.

Tebliğde ihlâs, Hz. Nuh, Hz. Hud, Hz. Salih, Hz. Lut, Hz. Şuayb (a.s) ve resullerin sonuncusu olan Hz. Muhammed (s.a.a) gibi bütün ilahi elçilerin metoduydu ve onlar şöyle diyorlardı:

Buna karşılık ben sizden bir ücret istemiyorum; ücretim yalnızca alemlerin Rabbine aittir.²

Hatta Hz. Peygamber'in (s.a.a) Ehlibeyt'i yetimlere, esirlere ve yoksullara yardım ettikleri zaman onlara şöyle diyorlardı:

Sizden ne bir karşılık istiyoruz, ne de bir teşekkür.³

Eğer davetçi halkın hoşlanması, teşekkür etmesi ve şüküranda bulunması için çalışırsa, halkın ilgisizliği onun için çok ağır ve üzüntü verici olacaktır. Ama niyeti baştan yüce Allah'ın rızasını kazanmak olursa, halkın şükransızlığının hiçbir şekilde ona bir tesiri olmayacaktır.

Davetçi, Allah için tebliğ ediyor olması nedeniyle, çabasının karşılığını insanlardan değil, Allah'tan istemelidir;

Kim cihad ederse, yalnızca kendi nefsi için cihad etmiş olur. Şüphesiz Allah, âlemlerden müstağnidir.⁴

1- Hud Suresi, 88. ayet.

2- Şuara Suresi, 109. ayet.

3- İnsan (Dehr) Suresi, 9. ayet.

4- Ankebut Suresi, 6. ayet.

Eğer davetçi izzet taşımazsa, gözünü ona-buna dikmeli ve onun-bunun hedefinin propagandasını yapmalıdır; bunun neticesi de kendisine bir şey vereni övmesi ve kendisini bir şeyden esirgeyeni de yermesidir.

Allah'ım, kötü insanlardan bağış talebinde bulunma bayağılığına düşürüp verenleri övme, esirgeyenleri yeme durumunda bırakma beni.¹

Münacat-ı Şabaniye'de şöyle okumaktayız:

Ey Allah'ım, hayatımın zenginliği ve fakirliği senden başkasının değil, senin elindedir.

5- Adalet ve Sevgi ile Nefretten Uzak Olmak

Davetçi, her tür sevgi ve nefretten uzak olarak tebliğ etmeli ve bu mukaddes göreve asla şahsî çıkar karıştırmamalıdır.

Ey iman edenler, kendiniz, anne-babanız ve yakınlarınızın aleyhine bile olsa, Allah için şahitler olarak adaleti ayakta tutun. (Onlar) ister zengin olsun, ister fakir olsun; çünkü Allah onlara daha yakındır.²

Davetçi, başkalarıyla olan ilişkilerinde, konuşmalarında, davranışlarında, tavırlarında ve hareketlerinde adalete riayet etmeli, ilkeleri, ilişkilere ve dostluklara feda etmemelidir; hatta akraba ve yakınları da olsa layık olmayan bir ayrıcalık tanımamalıdır. Bu bağlamda Kur'ân buyuruyor ki:

Konuştuğunuz zaman adil olun.³

Adalete riayet etmek, yalnız söze has değildir, bilakis bütün amellerde hatta insanlara bakmada dahi ona riayet edilmelidir;

1- Sahife-i Seccadiye, İmam Seccad'ın (a.s.) yüce erdemler ve beğenilen davranışlarla ilgili duası.

2- Nisâ Suresi, 135. ayet.

3- En'âm Suresi, 152. ayet.

Allah Resulü (s.a.a), bakışlarını sahabeleri arasında paylaştırır, bazen birine, bazen de diğerine bakardı.¹

İnsaflı insan, tam bir yiğitlikle bir başkasında bulunan artı bir değerın kendisinde bulunmadığını ilan eder. Tıpkı "**Kardeşim Harun, benden daha iyi konuşmaktadır.**"² diye arz eden Hz. Musa (a.s) gibi.

Bazıları dostluk ve ilişkilerinden dolayı hakkı ayakları altına almakta, bazıları ise hakkı bir değer bilip dostlukları göz önünde bulundurmamaktadır.

Hz. Ali'nin (a.s) şehid olmadan önce evlatlarına verdiği öğütlerden biri de "*hakkı söylemeleridir.*"³

Davetçi için bir kimsenin Allah düşmanı ve hidayete erdirilemez olduğu açıklığa kavuştuğu zaman, kendisinin en yakın aile üyesi bile olsa, ondan uzaklaşması gerekir. Tıpkı Hz. İbrahim'in (a.s) davrandığı gibi;

Kendisine, onun (amcasının) gerçekten Allah'a düşman olduğu açıklanınca ondan uzaklaştı.⁴

Hani İbrahim babasına (Araplar amcaya da baba demektedir) ve kendi kavmine demişti ki: "Şüphesiz ben, sizin taptıklarınızdan uzağım."⁵

Aynı şekilde Hz. Nuh'un (a.s), oğlundan Allah'ın emriyle uzaklaşması da böyledir;

Dedi ki: Ey Nuh, kesinlikle o senin ailenden değildir. Çünkü o, salih olmayan bir iş (yapmıştır).⁶

Ve Hz Lut (a.s), eşinin azaplandırılmasına muvafık idi.

1- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa müessesesi), c. 16, s. 260.

2- Kasas Suresi, 34. ayet.

3- Nehcü'l-Belağa, Suphi Salih tahkikli, 47.mektup.

4- Tevbe Suresi, 114. ayet.

5- Zuhuf Suresi, 26. ayet.

6- Hud Suresi, 46. ayet

Biz, karısı dışında onu ve ailesini kurtardık.¹

Aynı şekilden Kur'ân Hz. Peygamber'in amcası Ebu Leheb hakkında buyuruyor ki:

Ebu Leheb'in iki eli kurusun; kurudu ya.²

Allah Resulü (s.a.a), Mekke fethinden sonra amcasının beklentisinin aksine, Kâbe'nin kilidini şu ayeti okuyarak "Osman'a ve Talha'ya" emanet etti:

Şüphesiz Allah, size emanetleri ehline (sahiplerine) teslim etmenizi ve insanlar arasında hükmettiğinizde adaletle hükmetmenizi emrediyor.³

Sadece dostluklar nedeniyle değil bilakis düşmanlar hakkında da hakkı unutmamak gerekir;

Adil şahitler olarak, Allah için, hakkı ayakta tutun.

Bir topluluğa olan kininiz, sizi adaletten alıkoymasın.

Adaletli davranın ki; o takvaya daha yakındır.⁴

Allah, Kur'ân'da bazı kitap ehlinin iyi sıfatları hakkında övgü ile bahsetmekte ve bazı Müslümanların kötü sıfatlarını da eleştirmektedir.

Yüce Allah, yüce resulüne şöyle buyurur:

De ki: "Eğer doğru söylüyor iseniz, kesin kanıt (burhan)ınızı getiriniz."⁵

Yani davetçi, mantıklı hareket etmeli ve başkalarıyla olan ilişkilerine şahsi kin ve arzularını katmamalıdır. Tıpkı Allah Resulü'nün (s.a.a) Mekke'nin fethinden sonra tüm düşmanlarını affedip Kureyşlilerin yıllarca süren zulüm ve işkencelerinin hakperestliğe ve Allah'ın rızasına mani olmasına izin vermeyişi gibi.

1- A'râf Suresi, 83. ayet

2- Mesed (Tebbet) Suresi, 1. ayet

3- Nisâ Suresi, 58. ayet

4- Mâide Suresi, 8. ayet

5- Neml Suresi, 64. ayet

Hız. Ali'nin (a.s) Sıffin Savaşı'nda düşmanına su¹ vermesi, şahadeti esnasında da katiline süt vermesi gibi.²

Gerçek Müslümanın özelliği, hakka göre hareket etmektir. O hâlde davetçi, düşmanı da olsa hak sözü göz ardı etmemelidir.

Öyleyse kullarıma müjde ver. Ki onlar sözü işitirler ve en güzeline uyarlar.³

6-Tahammüllü ve İstikametli Olmak

Hız. Musa (a.s), bir davetçi olarak, Firavun'un yanına gideceği vakit, onun hidayete ermesi ve halkı bilinçli kılması için Rabbinden göğsünü açmasını ve zorluklara karşı tahammül gücü vermesini istedi, zira bu özellik davetçi için zorunludur;

Rabbim, benim göğsümü aç, bana işimi kolaylaştır.⁴

Davetçi, muhataplarının aynı düzeyde olmadıklarını, bazılarının dilde iman ettiklerini ama kalplerinde imanın bulunmadığını ve inkârcılık yolunda da birbirleriyle yarıştıklarını bilmelidir. Buna ise asla üzülmemelidir. Çünkü yüce Allah, kutlu elçisine moral vermekte ve buyurmaktadır ki:

Ey Peygamber, kalpleri inanmadığı hâlde ağızlarıyla "inandık" diyenler seni üzmesin.⁵

İmanlı bir davetçi, inkârcıların sitem ve kınamalarına üzülmez ve sabır ile donanır. Çünkü izzet Allah'a aittir; ayrıca O işiten ve bilendir de.

Onların sözü seni üzmesin. Şüphesiz izzet ve gücün tümü Allah'ındır. O, işitendir, bilendir.⁶

1- Nasihu't-Tevarih, c. 2, s. 101, Hız. Ali'nin (a.s) hayatı.

2- Münthe'l-Amal, Hız. Ali'nin (a.s) şahadet şekli.

3- Zümer Suresi, 17 ve 18. ayetler.

4- Taha Suresi, 25. ayet.

5- Mâide Suresi, 41. ayet.

6- Yunus Suresi, 65. ayet.

Davetçi, tıpkı ilahi evliyalar gibi yavaş ve mantıkla düşmanların ve cahillerin iftiralарına cevap verir. Hz. Nuh'a (a.s) dediler ki:

Gerçekte biz seni açıkça bir şaşırılmışlık ve sapmışlık içinde görüyoruz.¹

Hz. Nuh (a.s) cevap olarak buyurdu ki:

Ey kavmim, bende bir şaşırılmışlık ve sapmışlık yoktur; ama ben âlemlerin Rabbinden bir elçiyim.²

Ad kavmi Hz. Hud'a (a.s) dedi ki:

Gerçekte biz seni aklı bir yetersizlik içinde görüyoruz ve doğrusu biz senin yalancılardan olduğunu sanıyoruz.³

Hud (a.s) da onlara:

Ey kavmim, bende akıl yetersizliği yoktur; ama ben gerçekten âlemlerin Rabbinden bir elçiyim.⁴

Evet, ilahi elçilerin yoluna baş koyan kimse, onlar gibi çok sabırlı olmalı, düşmanların iftira, şayia ve yalanlarına karşı mevzisini asla terk etmemelidir.

Artık sen sabret; resullerden azim sahiplerinin sabrettikleri gibi.⁵

Ayetullah Burucerci zamanında onun tarafından bir temsilci, tebliğ için İran'ın bir şehrine gitmişti. Bir müddet sonra onun göz alıcı faaliyetleri nedeniyle, din düşmanları, birçok iftira ve şayialar uydurarak, kaçmasını sağlamak için meydana ona daralttılar. O âlim, belirttiği ileriki bir günde önemli bir toplantı yapacağını ve son sözünü söyleyeceğini ilan etti.

1- A'râf Suresi, 60. ayet.

2- A'râf Suresi, 61. ayet.

3- A'râf Suresi, 66. ayet.

4- A'râf Suresi, 67. ayet.

5- Ahkaf Suresi, 35. ayet.

Dost ve düşmanlar, veda toplantısı olduğunu düşünerek toplandılar ve o âlim minbere çıktı ve dedi ki:

Ey cemaat! Eğer benim arkamdan onun elitler, feodaller ve sermaye sahipleri ile ilişkisi vardır, deseler inanınız; eğer benim fesat ve kötülük ehli olduğumu söyleseler, inanınız; eğer namaz kılmadığımı söyleseler, inanınız; ama benim bu şehirden gitmek istediğimi söyleseler, asla inanmayınız; zira ben, sonuna dek tebliğ görevimi yerine getirmek için burada kalacağım.

Allah Resulü'nün (s.a.a) takipçisi olan bir davetçi, tıpkı önderi gibi yılmaz ve istikrarlı olmalıdır.

Davet et ve emrolunduğun gibi, doğru bir istikamet tuttur.¹

Lut kavminin peygamberlerini sürmek istemeleri gibi, din yolundaki tebliğ bazen zindana, işkenceye ve sürgüne neden olur:

Kavminin cevabı, yurdunuzdan sürüp çıkarın bunları demekten başka olmadı.²

Ve Hz. Şuayb'ın (a.s) kavmi kendisine biz seni ve takipçilerini şehirden çıkaracağız dediler;

Ey Şuayb, seni ve seninle birlikte iman edenleri ülkemizden sürüp çıkaracağız.³

İlahi evliyaların açık sıfatlarından biri de, iftira ve hakaretler karşısında sabır ve tahammül göstermektir.

Allah Resulü (s.a.a) onların kendisine mecnun demelerine sabretti:

Onlar: Ey kendisine kitap indirilen (Muhammed). Gerçekten sen cinlenmiş (bir deli)sin, dediler.⁴

1- Şura Suresi, 15. ayet.

2- A'râf Suresi, 82. ayet.

3- A'râf Suresi, 88. ayet.

4- Hicr Suresi, 6. ayet.

Aynı şekilde Yusuf'un (a.s) kardeşleri ona hırsızlık iftirası etmelerine sabretti ve duymazlıktan geldi:

Dediler ki: Şayet çalmış bulunuyorsa, bundan önce onun kardeşi de çalmıştı. Yusuf bunu kendi içinde saklı tuttu.¹

Bir şahıs, Allame Hâce Nasreddin Tusi'ye içinde ona "köpek oğlu köpek" diye yazdığı bir mektup yolladı. Nasreddin Tusi onu okuduktan sonra mektubun arkasına şöyle yazdı:

Ey kardeş, hata yapmışsın! Köpeğin dört ayağı benim ise iki ayağım var, ben iki ayak üstünde ve dik bir şekilde yürümekteyim. Oysa köpek dört ayak ile yürümektedir, köpeğin tırnakları uzundur ve tüyleri vardır, oysaki ben böyle değilim.²

Taklid mercii olan Ebu'l-Hasan-i İsfahani, Kufe nehrinin yanında halkın küfürlü çok sayıdaki mektubunu nehre atardı!

Evet, küfür ve hakaretler karşısındaki bu sabır ve tahammül, halkın kalbine sızmada önemli bir etkendi. O hâlde şöyle dua etmeliyiz:

(Ey Allah'ım bana yardım et ki) Benim gıybetimi yapan kimselerin hayır sohbetlerini yaparak karşılık vereyim ve iyiliklere şükranda bulunan ve kötülüklerin affedicisi olayım.³

7- İlahi Vaatlere Ümitli Olmak

Bazı Kur'ân ayetleri Müslümanlara ümit vermektedir; bir yerde Müslümanlara Allah'ın dininin evrensel olacağı ümidi verilmektedir:

O dini (İslâm'ı) bütün dinlere üstün kılmak için elçi-

1- Yusuf Suresi, 77. ayet.

2- Münthe'l-Amal, İmam Muhammed Bakır'ın (a.s) menkıbeleri.

3- Mefatihü'l-Cinan, Mekarimu'l-Ahlak duası.

sini hidayetle ve hak dinle gönderen O'dur.¹

Başka bir yerde takvalı insanlara geleceğin ve kurtuluşun kendilerinin olacağına dair ümit verilmektedir:

Gerçek şu ki, arz Allah'ındır; ona kullarından dilediğini mirasçı kılar. En güzel sonuç, muttakiler içindir.²

Bir diğer ayette ise Allah, elçilerinin galip olacağı müjdesini vermektedir:

Allah, yazmıştır: Andolsun, ben galip geleceğim ve elçilerim de.³

Ümitli olmak Allah'tan, karamsar ve ümitsiz olmak da şeytandandır:

Allah'ın rahmetinden umut kesmeyin. Çünkü kâfirler topluluğundan başkası Allah'ın rahmetinden umut kesmez.⁴

Bundan dolayı inkârcı ve kötü düşünceliler, eğer haktan yüz çevirmişlerse, davetçi, karamsarlığa ve ümitsizliğe kapılmayıp tebliğine devam etmelidir.

Eğer yüz çevirirlerse, artık sana düşen yalnızca tebliğ etmektir.⁵

Gerçek bir âlim hiçbir zaman insanları Allah'ın rahmetinden ümitsiz kılmaz:

Gerçek âlim, insanları Allah'ın rahmetinden umutsuz kılmayan kimsedir.⁶

Ümitli olan davetçi, güç ve kuvvet ile yola devam eder, işi ciddi olarak sürdürür ve tebliğ eyleminde gevşeklik göstermez.

1- Tevbe Suresi, 33. ayet.

2- A'râf Suresi, 128. ayet.

3- Mücadele Suresi, 21. ayet.

4- Yusuf Suresi, 87. ayet.

5- Âl-i İmrân Suresi, 20. ayet.

6- Usul-i Kafi, c. 1, s. 36.

Sen ve kardeşin ayetlerimle gidin ve beni zikretmede gevşek davranmayın.¹

Ve Allah, Kur'ân'ın değişik yerlerinde şöyle hatırlatmaktadır:

Kitabı kuvvetle tut.²

8- İlim ve Amel Ehli Olmak

Davetçi, Allah'ın mesajına bizzat amel edip pratikte onu ciddi bir şekilde uygulayarak davet etmelidir. Allah Resülü (s.a.a) nasıl her zaman heyecanlı, çaba sarfeden ve bir an bile pasif kalmıyor idiyse o da öyle olmalıdır:

Şu hâlde boş kaldığın zaman, durmaksızın (dua ve ibadete) devam et. Ve yalnızca Rabbine rağbet et.³

Davetçinin ciddiyeti, dini tebliğ etmeye has değildir, aksine o, ilim ve bilincini artırma noktasında da çabalamalıdır. Çünkü her bir zamanın yeni bilgilere ihtiyacı vardır, sadece önceki bilgilere dayanmak yeterli değildir. Bunun için Hz. Peygamber (s.a.a), Allah'ın emriyle, kendisinden ilmini artırmasını istemektedir:

Rabbim ilmimi artır.⁴

Bu da sadece teori bazındaki değil, amel ve tecrübe ile birlikte olan ilim ve yakındır. Tıpkı Hz. İbrahim'in (a.s) mutmain olmak için böyle bir ilmi Allah'tan istemesi gibi;

Hani İbrahim: "Rabbim, bana ölüleri nasıl dirilttiğini göster." demişti. (Allah ona) "İnanmıyor musun?" deyince, "Hayır (inandım), ancak kalbimin mutmain olması için." dedi.⁵

1- Taha Suresi, 42. ayet.

2- Meryem Suresi, 12. ayet.

3- İnşirah Suresi, 7 ve 8. ayetler.

4- Taha Suresi, 114. ayet.

5- Bakara Suresi, 260. ayet.

Her günü önceki günüyle ilim ve bilgi açısından fark etmeyen bir davetçinin vakitleri bereketsizdir.

Allah Resulü (s.a.a) buyuruyor ki:

Eğer bir gün gelirse, o günde beni Allah'a yaklaştıracak bir bilgi bende fazlalaşmazsa, o günün güneş doğuşu bana kutlu olmasın.¹

9-Korkusuz ve Cesur Olmak

Gerçek bir davetçinin özelliklerinden biri de, sapmalar karşısında direnip tam bir katiyetle durmak ve Allah'ın dışında kimseden korkmamaktır.

Onlar, Allah'ın risaletini tebliğ edenler, O'ndan içleri titreyerek korkanlar ve Allah'ın dışında hiç kimseden korkmayanlardır.²

Ayrıca başkalarının sapmalarının kendisine bir zararı olmayacağını bilmelidir.

Ey iman edenler, üzerinizdeki (yükümlülük) kendi nefislerinizdir. Siz doğru yola erişerseniz, sapan size zarar veremez. Tümünüzün dönüşü Allah'adır. O, size yaptıklarınızı haber verecektir.³

Davetçinin görevi, korkusuzca bidatlerin önünü almaktır. Bu, Allah'ın ondan almış olduğu bir ahittir.

Ümmetimde bidatler ortaya çıktığı zaman, âlimin ilmini açığa vurması gerekir ve her kim böyle yapmazsa, Allah'ın laneti ona olsun.⁴

Davetçi, tıpkı Kur'ân gibi suçluların yollarını, yöntemlerini ve oyunlarını deşifre etmelidir.

1- Nehcü'l-Fesaha, 126. hadis.

2- Ahzab Suresi, 39. ayet.

3- Mâide Suresi, 125. ayet.

4- Usul-i Kafi, c. 1, s. 54.

Suçlu-günahkârların yolu apaçık ortaya çıksın diye, ayetlerimizi işte böyle birer birer açıklıyoruz.¹

Davetçi, gerçekleri söylemede cesur olmalı, zorba ve müstekbirlere korkmamalıdır. Hiçbir sebepten dolayı hakikatleri gizlememelidir. Hz. İbrahim (a.s) örneğinde olduğu gibi inkârcılara karşı tam bir cesaretli duruş sergilemelidir:

Andolsun Allah'a, ben sizin putlarınıza muhakkak bir tuzak kuracağım.²

Hz. Musa, Samiri'yi azarlayıp buyurdu ki:

Üstüne kapanıp bel bükerek önünde eğildiğin ilahına bir bak; biz onu mutlaka yakacağız, sonra darmadağın edip denize savuracağız.³

Dini tebliğ eden mübelliğ bu yolda kınayıcıların kınamasından hiçbir şekilde çekinmez.

Allah yolunda cihad eder ve kınayıcının kınamasından korkmazlar.⁴

Allah Resulü (s.a.a), Muaz'ı tebliğ etmek için Yemen'e yolladığı vakit, ona şöyle buyurdu:

Ey Muaz, Allah yolunda kınayıcının kınamasından korkma.⁵

Gerçek ve cesur bir davetçi, gerektiği yerde inkârcılara arkasını döner ve tam bir açıklık ile şöyle der:

Sizin dininiz size, benim dinim bana.⁶

Acaba Allah Resulü'nün (s.a.a) güçlü Rum ve İran imparatorlarına mektup yazmasının nasıl bir cesaret istediğini biliyor musunuz? Allah Resulü'nün (s.a.a) fazıl evladı İmam

1- En'âm Suresi, 55. ayet.

2- Enbiyâ Suresi, 57. ayet.

3- Taha Suresi, 97. ayet.

4- Mâide Suresi, 54. ayet.

5- Tuhefu'l-Ukul (Akıllara Hediye).

6- Kafirun Suresi, 6. ayet.

Humeyni'nin (r.a), ondan asırlar sonra Sovyetler Birliği başkanına mektup yazması, onu İslâm'a davet etmesi ve Amerikan başkanından ise en nefret edilen kişi olarak söz etmesi, şaşırtıcı değil midir? Zira o, bu cesareti büyük cediti Allah Resulü'den (s.a.a) miras almıştır. Tarih boyunca cesaretli insanlar, hiçbir zaman zorbalardan ve zalim sultanlardan çekilip korkmamışlardır.

Bir gün Abdülmelik İbn Mervan yolda bir bedeviye rastladı, onun ile konuşmak için atının dizginini çekti ve onu durdurdu. Abdülmelik İbn Mervan'ı tanıyor musun? diye sordu. Bedevi cevap verdi: Evet tanıyorum, o, hidayete ermesi mümkün olmayan bir zalimdir! O da dedi ki: Yazıklar olsun sana, ben Abdülmelik'im. Bedevi şöyle dedi: Allah sana uzun ömür vermesin, sana mal ve mülk bağışlamasın ki Allah'ın malını yedin ve O'nun itibarını zedeledin.¹

10- Eleştiri Kabul Etmek

Eleştiri kabul etmek, değerli bir özelliktir. Mekarimu'l-Ahlak duasında şöyle okumaktayız:

Ey Allah'ım, bana, beni doğru yola, kurtuluşa çağır ve hidayete erdiren kimseye itaat etmeye ve uymaya muvaffak kıl.

Hiçbir insan, hata ve yanılmadan uzak değildir, çünkü inatçı nefis, insana kötülüğü emretmektedir;

Ben nefsimi temize çıkaramam. Çünkü gerçekten nefis, -Rabbimin kendisini esirgediği dışında- var gücüyle kötülüğü emredendir.²

Davetçi, eleştirileri dinler. Hakikate ancak kalpleri kör olan inkârcılar kulak tıkar.

1- Verram külliyatı, c/1, s/31.

2- Yusuf Suresi, 53. ayet.

Kulakları vardır bununla işitmezler.¹

Kendilerine öğüt verildiğinde, öğüt almıyorlar.²

Müslüman bir insan, kendisine yönelik eleştirileri değerli birer hediye olarak görmeli ve hatasını söyleyen kimseye ise en iyi dost gözüyle bakmalıdır.

Benim en iyi kardeşim hatalarımı bana bildirendir.³

11- Mahrumların Hamisi Olmak

Tarih boyunca ilahi elçilerin yaren ve takipçilerinin çoğunu, mustazaf ve mahrumlar oluşturmuştur; peygamberlerin risaletinin en büyük zorluğunu onlar çekmişlerdir.

Bundan dolayı davetçi, onları savunmalı ve huzurdan kovmaktan kaçınmalıdır.

Sabah akşam -O'nun yüzünü (rızasını) dileyerek-Rablerine dua edenleri kovma. Onların hesabından senin üzerinde bir şey (yükümlülük,) senin hesabından da bir şey (yükümlülük) yoktur ki onları kovman gereksin. Yoksa zalimlerden olursun.⁴

İnkârcılar, peygamberlerin mustazaf takipçilerini her zaman aşağılık insanlar olarak tanıtmaya çabasında olmuşlardır;

Sana, sığ görüşü olan en aşağılıklarımızdan başkasının uyduğunu görmüyoruz.⁵

Ve inkârcılar, her zaman, peygamberlerin müminleri kovması beklentisinde olmuşlardır, ancak Allah Resulü (s.a.a), farklı davranmış ve şöyle buyurmuştur:

Ben iman edenleri kovacak değilim.⁶

1- A'râf Suresi, 179. ayet.

2- Saffat Suresi, 13. ayet.

3- Biharu'l-Envar, İslâm Mektebi baskısı, c. 74, s. 282.

4- En'âm Suresi, 52. ayet.

5- Hud Suresi, 27. ayet.

6- Hud Suresi, 29. ayet.

Davetçi, her zaman mahrumları savunmanın safında yer almalı ve peygamberlerin mukabilinde mevzilenen dertsiz burjuvadan da uzak olmalıdır.

Biz hangi ülkeye bir uyarıcı gönderdikse, mutlaka oranın refah içinde şımaran önde gelenleri: "Gerçekten biz, sizin kendisiyle gönderildiğiniz şeyi tanımıyoruz." demişlerdir.¹

Zengin müminlerin psikolojisi de bu tarzda idi; onlar zorluklara daha az katlanmaktaydılar:

Allah'a iman edin, O'nun elçisi ile cihada çıkın diye bir sure indirildiği zaman onlardan servet sahibi olanlar, senden izin isteyip: Bizi bırakıver, oturanlarla birlikte olalım; dediler.²

Davetçi, mahrumlara ilgi göstermemenin ve onlardan yüz çevirmenin yüce Allah'ın azarlamasına yol açacağını bilmelidir;

Surat astı ve yüz çevirdi; kendisine o kör geldi diye.³

12- Allah'a Tevekkül Etmek

İnsanın hidayete ermesinde davetçinin çabasının oldukça etkili olmasıyla beraber, gerçek etkenin Allah olduğuna ve davetçinin bir araçtan öte bir şey olmadığına dikkat edilmelidir;

Gerçek şu ki, sen, sevdiğini hidayete erdiremezsin, ancak Allah, dilediğini hidayete erdirir.⁴

Eğer Allah dileyseydi onlar şirk koşmazlardı.⁵

Yüce Allah kutlu elçisine buyuruyor ki:

1- Sebe' Suresi, 34. ayet.

2- Tevbe Suresi, 86. ayet.

3- Abese Suresi, 1 ve 2. ayetler.

4- Kasas Suresi, 56. ayet.

5- En'âm Suresi, 107. ayet.

Biz seni onlar üzerinde bir gözetleyici kılmadık; sen onlar üzerinde bir vekil değilsin.¹

Sen onların inkârcılıklarını değiştirebilecek bir güç ve kuvvette değilsin;

Artık sen, öğüt verip hatırlat. Sen yalnızca bir öğüt verici-bir hatırlatıcısın. Onlara zor ve baskı kullanacak değilsin.²

Sen onların üzerinde bir zorba değilsin.³

Sana bir şey (sorumluluk ve görev) yoktur.⁴

Allah istediği takdirde, bir kuş; yani "Hudhud" Hz. Süleyman'dan (a.s) Sebe melikesine bir mektup götürmekle bir bölgenin iman etmesine sebep olur.

Bundan dolayı davetçi, ne halkın iman etmesiyle böbürlenmeli ve ne de onların inkâr etmelerinden dolayı karamsarlığa ve ümitsizliğe düşmemeli, bilakis hareketin her anında yüce Allah'a tevekkül etmelidir;

Eğer azmedersen artık Allah'a tevekkül et.⁵

13- Sevecen, Yumuşak Huylu ve Şefkatli Olmak

Yumuşak huyluluk sadece söz söylemeye has değildir, ilişkiler için de geçerlidir. Çünkü halk ancak muhabbet ve sevgi ile Allah'ın dinine çağrılır; zorbalık ve dayatma ile kimenin hidayete ermeyeceği tecrübeyle sabit olmuştur:

Mümin oluncaya kadar insanları sen mi zorlayacaksın.⁶

1- En'âm Suresi, 107. ayet.

2- Gaşiye Suresi, 21 ve 22. ayetler.

3- Kaf Suresi, 45. ayet.

4- Âl-i İmrân Suresi,128. ayet.

5- Âl-i İmrân Suresi,159. ayet.

6- Yunus Suresi, 99. ayet.

Halka muhabbet ve sevgi göstermek, onları kazanmayı sağlar, sertlik, kaba davranışlar ve kalp kırıcı olmak ise insanları uzaklaştırır.

Allah Teala yüce elçisine şöyle buyurmaktadır:

Allah'tan bir rahmet dolayısıyla, onlara yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın onlar çevrenden dağılır giderlerdi.¹

Biz seni âlemler için yalnızca bir rahmet olarak gönderdik.²

O hâlde onlar ile güzel konuşun:

Onlara güzel (maruf) söz söyleyin.³

Ki halk ile güzel ve şefkatli konuşmak, sana layıktır;

Andolsun size, içinizden sıkıntıya düşmeniz gücüne giden, size pek düşkün, müminlere şefkatli ve esirgeyici olan bir elçi gelmiştir.⁴

Ve onlar, kötülüğü iyilikle savarlar. İşte bu yurdun (dünyanın güzel) sonucu (ahiret mutluluğu) onlar içindir.⁵

Allah, size kolaylık diler, zorluk dilemez.⁶

Çünkü İslâm dini, zorluk dini değildir. Dar görüşlü, şefkatsiz ve duyarsız insanları hiç bir zaman Allah Resulü (s.a.a) huzurundan kovmamıştır. Kaba saba davranmak onun ahlak ve davranışı değildir. O yüce resul Mekke'nin fethinden sonra tüm düşmanlarını bağışlayıp "**siz özgürsünüz**" diye buyurmuştur. İşte bu onun ahlakıdır.

1- Âl-i İmrân Suresi, 159. ayet.

2- Enbiyâ Suresi, 107. ayet.

3- Nisâ Suresi, 7. ayet.

4- Tevbe Suresi, 128. ayet.

5- Ra'd Suresi, 22. ayet.

6- Bakara Suresi, 185. ayet.

O gün, Allah Resulü'nün (s.a.a) ordusunda bulunan Saad İbn Ubade adındaki bir komutan, "bugün intikam günüdür" diye bağırdı. Hz. Peygamber (s.a.a), bu cümleyi duyunca bayrağı ondan alıp, Hz. Ali'nin (a.s) eline verdi ¹ ve "*bugün rahmet günüdür.*" diye buyurdu.

Aynı yüce Peygamber (s.a.a), Muaz'ın Yemen'e gitmesi esnasında ona şöyle öğüt vermektedir:

Halk ile uzlaş, samimi ol ve onların hatalarını affet.²

Ve Allah Resulü (s.a.a) bize hitap ederek buyuruyor ki:

İlim öğrettiğiniz kimselere yumuşak davranın.³

Evet, dikenlerin güle dönüşmesi muhabbettendir.

İnsan, hassas bir ruh taşıyıp, his ve duyguların etkisindedir; küçücük bir samimiyet ve muhabbet ile Allah'ın dinine âşık olabilir.

İyilikle kötülük bir olmaz. Sen, en güzel olan bir tarzda (kötülüğü) uzaklaştır; o zaman, (görürsün ki) seninle onun arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki sıcak bir dost(un) oluvermiştir.⁴

Halkı Allah'ın dininden kaçırılan etkenlerden biri de, yersiz zorlamalardır. İslâm dini, insanların doğasıyla uyuşmaktadır ve onun hükümleri, kolay ve meşakkatsizdir;

Allah, din konusunda size bir güçlük yüklememiştir.⁵

Bazı uyduruk ve tahrif olmuş dinlerin aksine bu mukaddes dinin hedefi yemek yeme, gezme ve cinsel güdü gibi insanın doğal ihtiyaçlarını bastırmak olmayıp, ortalığı silip-

1- İbn Esir Tarihi, c. 2, s. 246.

2- Tuhefu'l-Ukul (Akıllara Hediye) .

3- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı, (Vefa Müessesesi) c. 2, s. 62.

4- Fussilet Suresi, 34. ayet.

5- Hac Suresi, 78. ayet.

t.me/caferilikcom

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

süpüren bir sel gibi insaniyetin temelini ortadan kaldırmaması için bu güdüleri kontrol etmektir.

Önceki dinlerde (Yahudilikte) bazı günahları işleme durumunda, onların birbirlerini öldürmeleri gerekliydi;

Kusursuzca yaratan (gerçek ilah)ınıza tövbe edip nefislerinizi öldürün.¹

Onlara birçok şey haram kılınmıştı;

Yahudi olanlara her tırnaklı (hayvanı) haram kıldık. Sığırlardan ve koyunlardan, sırtlarına veya bağırsaklarına yapışan veya kemiğe karışanlar dışında iç yağlarını da onlara haram kıldık.²

Ama İslâm'da zorlu ve güçten uzak hiç bir hüküm yoktur. Yüce Allah buyuruyor ki:

Biz sana bu Kur'ân'ı güçlük çekmen için indirmedik.³

Davetçi, halkı İslâm ve hükümlerinden korkutmamalı, tersine onları kolay gösterme çabasında olmalıdır.

Daha tatlı ve rahat görünmesi için, görünüşte diğer ibadetlerden daha ağır olan oruç gibi farzların hedefi halka açıklanmalıdır. Halk, Allah'ın hedefinin onları zorluğa koymak olmadığını, tersine O'nun kendilerini temizlemek ve nimetini tamamlamak istediğini bilmelidir:

Allah size güçlük çıkarmak istemez, ama sizi temizlemek ve üzerinizdeki nimeti tamamlamak ister.⁴

Sizden kim hasta ya da yolculukta olursa tutmadığı günler sayısınca başka günlerde (tutsun).⁵

1- Bakara Suresi, 54. ayet.

2- En'âm Suresi, 146. ayet.

3- Taha Suresi, 2. ayet.

4- Mâide Suresi, 6. ayet.

5- Bakara Suresi, 184. ayet.

Orucun geçmiş ümmetlere farz oluşuna işaret edilmesi, hasta ve yolcu olan kimselere yönelik "fidyenin" belirlenmesi, tümüyle bu ilahi görevi kolaylaştırmak içindir.

Davetçi, halkın dini amelleri yerine getirmede zayıflık ve güçlülük hallerini göz önünde bulundurmalıdır; bu ise Kur'ân'ın üslubudur.

Örneğin, Müslümanların savaşma gücü azaldıktan sonra yüce Allah onlardan yüz kişinin iki yüz kişinin karşısında durmasını istemektedir. Oysaki ilk hüküm, yirmi kişinin iki yüz kişinin karşısında durmasıydı;

Şimdi, Allah sizden (yükünüzü) hafifletti ve sizde bir zaaf olduğunu bildi. Sizden yüz sabırlı (kişi) bulunursa, (onların) iki yüzünü bozguna uğratar.¹

Ve Allah, bir başka yerde Müslümanlardan güçleri oranında Kur'ân okumalarını istemektedir. Oysaki ilk hüküm, Kur'ân'ın gecenin üçte biri süresince okunmasıydı. Yüce Allah hükümleri kolaylaştırmaktadır; çünkü O, halkın gece ve gündüzün miktarını tam olarak ölçemeyeceğini bilmektedir:

Geceyi ve gündüzü Allah takdir eder. Sizin bunu sayamayacağınızı bildi, böylece tövbenizi (O'na dönüşünüzü) kabul etti. Şu hâlde Kur'ân'dan kolay geleni okuyun.²

Bu konunun sonunda, yumuşak ve şefkatli davranmanın, temiz doğali ve inatçı olmayan insanlarla ilgili olduğunu söylemeliyiz. Dolayısıyla, Allah'ın dininin usanmaz düşmanlarına ve hiçbir şekilde düşmanlıktan vazgeçmeyen inatçı inkârcılara yönelik tavır ise hiçbir şekilde yumuşaklık ve şefkat göstermemektir.

1- Enfal Suresi, 66. ayet.

2- Müzemmil Suresi, 20. ayet.

Tıpkı birbirlerine karşı oldukça merhametli; inkârcılara karşı ise oldukça şiddetli olan Allah Resulü (s.a.a) ve yarenleri gibi olmak gereklidir;

Muhammed, Allah'ın elçisidir. Ve onunla birlikte olanlar da kâfirlere karşı zorlu, kendi aralarında ise merhametlidirler.¹

14- Sorunların Bilincinde ve Halktan Olmak

İnsanlığın en büyük davetçisi Resul-i Ekrem (s.a.a), halkın arasından çıkmıştır:

Andolsun size, içinizden olan bir elçi gelmiştir.

Yüce Allah, elçisine buyurmaktadır ki:

De ki: "Ben ancak sizin benzeriniz olan bir beşerim."²

Halktan ve onların arasında olan ve de onlarla yaşayan bir elçi:

Onlara kendi içlerinden bir elçi gönderdik.³

Yüce Allah buyuruyor ki: Biz, halka kendi aralarında olanın dışında bir elçi göndermedik.

Bir elçi, halkın kendinden olur, onların dillerini ve psikolojilerini bilir ve onlar gibi yaşarsa, doğal olarak ilahi emirleri onlara daha rahat açıklayabilir:

Biz hiçbir elçiyi, kendi kavminin dilinden başkasıyla göndermedik ki, apaçık anlatsın.⁴

Davetçinin halktan olması, onun başarılı olmasının şartıdır; öyle ki Allah şöyle buyuruyor:

Onu eğer bir melek kılsaydık, elbette erkek (suretinde bir melek) kılardık ve mutlaka katmakta oldukları

1- Fetih Suresi, 29. ayet.

2- Fussilet Suresi, 6. ayet.

3- Müminun Suresi, 32. ayet.

4- İbrahim Suresi, 4. ayet.

(şüpheleri) yine katardık.¹

Allah Resulü'nün (s.a.a) tıpkı halk gibi yerde oturması, yerde yemek yemesi, koyunun sütünü sağması ve kölelerin davetini kabul etmesi² gibi davetçi de halktan biri gibi yaşamalıdır.

Halktan olan bir davetçi, kendini toplumun üstünde görmeyen; sosyal hayatta yardımlaşan; ekonomik imkânlardan eşit şekilde yararlanan; oturacağı yer seçiminde de diğer insanlarla aynı düzeyi seçen kimsedir.

Hz. Davud'un (a.s) bir davetçi olmasıyla birlikte Allah'ın ona zırh yapma sanatını öğrettiği³ ve onun da zırh yaptığını bilmekteyiz. Bir davetçi de, toplumsal işlerde çalışmanın ve diğer insanlarla yardımlaşmanın kendi ilmine ve tebliğne hiçbir şekilde zarar vermediğini ve bununla da asla çelişmediğinin bilincinde olmalıdır.

Allah Resulü (s.a.a), bir yolculukta, her bir sahabenin bir işi üstlenmesi gibi, yemek pişirmek için odun toplamayı üzerine alır ve şöyle buyurur:

Allah, dostları arasında bir kulunun kendine bir ayrıcalık tanınmasından hoşlanmaz.

Yüce Allah da Kur'ân'da, ayrıcalık talebini reddetmiş; hac merasiminde bütün Müslümanların "**Arafat**"ta durmalarını ve oradan "**Meş'ar**"⁴a doğru gelmelerini emretmiş ve kendilerini ayrıcalıklı görüp, Arafat'ta durmayan Kureyşlilerin ayrıcalığını ortadan kaldırmıştır;

1- En'âm Suresi, 9. ayet.

2- İbn Abbas şöyle buyurmaktadır: "Allah Resulü, yerde oturur, yerde yemek yer, koyunun sütünü sağar ve kölelerin davetini kabul ederdi."

Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı, (Vefa Müessesesi) c. 16, s. 229.

3- "Ona (madeni) giyim-sanatını öğrettik." (Enbiyâ, 80).

4- Hac farzlarının yerine getirildiği yer.

Sonra insanların (toplucu) akın ettiği yerden siz de akın edin ve Allah'tan bağışlanma dileyin. Şüphesiz Allah, bağışlayandır, esirgeyendir.¹

Allah Resulü'nün (s.a.a) sevilmesinin bir diğer nedeni de, onun sorunları bilmesiydi.

O yüce şahsiyet, mahrum ve eziyet çekmiş olan halkın derdini anlamaktaydı ve yetimlerin hamisiydi; zira o da Allah'ın kendisini barındırdığı bir yetim idi:

Bir yetim iken, seni bulup da barındırmadı mı? Ve seni yol bilmez iken, doğru yola yöneltip-iletmedi mi? Bir yoksul iken seni bulup zengin etmedi mi?²

15- Parti ve Hiziplerden Uzak Durmak

Davetçi, hiçbir zaman başkalarının maşası olmamalıdır. O, tüm halk ile irtibatlıdır. Bundan dolayı belirli bir gruba yönelmemeli ve tanınmış, geçmişi temiz ve güvenilir fertlerin dışında günlük yaşamda özel fert ve şahıslarla birlikte olmaktan sakınmalıdır.

Allah Resulü'nün (s.a.a) Medine'ye gelişinin birinci gününde, değişik kabileler, evlerine gelmesi için onu davet ettiler, ancak o, bir suistifadenin önünü almak için buyurdu ki:

"Devenin önünü açınız, ona emredilmiştir, o nereye oturursa, ben oraya gideceğim." Bu şekilde Hz. Peygamber (s.a.a), bütün Müslümanlara ve Medin'e halkına yönelik tarafsızlığını ortaya koymuş oldu.³

Hz. Ali (a.s), bir bölgeye gönderdiği zekât toplama sorumlusuna şöyle buyurur:

Şahısların evine gitme, zira her kimin evine girersen, onunla arkadaş olursun ve eğer yarın insanlardan

1- Bakara Suresi, 199. ayet.

2- Duha Suresi, 6, 7 ve 8. ayetler.

3- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi) c. 19, s. 108.

vergi vermelerini istersen, hakkında suizan ederler ve derler ki: Kesin ev sahibi bizim durumumuzu ona bildirmiştir. Bundan dolayı tarafsızlığını korumak için kimsenin sofrasına oturma ve herkesin ortak kullandığı bir çeşmenin ya da suyun başına git!!¹

Davetçi, araştırma yapmaksızın her habere inanmamalıdır;

Ey iman edenler, eğer bir fasık, size bir haber getirirse, onu etraflıca araştırın.²

Ey iman edenler, mümin kadınlar hicret ederek size geldikleri zaman, onları imtihan edin. Allah onların imanlarını daha iyi bilendir.³

Allah Resulü (s.a.a), bütün sözleri dinlemekteydi; ancak her söze değer vermemekteydi;

De ki: "O sizin için bir hayır kulağıdır. Allah'a iman eder, müminlere inanıp-güvenir."⁴

Hz. Ali (a.s), takvalı insanların bir sıfatının da zekilik olduğunu söylemektedir ve din davetçisi, bu takvalı insanların bir örneği olmalıdır:

Ey Hemmam, mümin, akıllı ve zeki olan kimsedir.⁵

Davetçinin sözleri ve tavırları, hiçbir zaman oluşturulmuş konjonktüre mağlup olmayacak derecede ölçülü ve yetkin olmalıdır. Davetçi, gidiş-gelişlere dikkat etmeli ve fertleri tanımak ve de onlarla irtibat kurmak için müşaverede bulunmalıdır; Hz. Ali (a.s) buyuruyor ki:

Her kim akıllı fertlerden fikir yardımı isterse, hata alanlarını tanır.⁶

1- Nehcü'l-Belağa, 25. mektup

2- Hucurat Suresi, 6. ayet.

3- Mümtehine Suresi, 10. ayetler.

4- Tevbe Suresi, 61. ayet.

5- Usul-i Kafi, c. 2, s. 226.

6- Nehcü'l-Belağa, Feyzu'l-İslâm çevirisi, s. 1169.

Akıllı insan, kendi zamanının ehlini tanımaya mecburdur; çünkü zamanın ehlini tanımak, karar almada hata ihtimalini düşürmektedir.

Elbette zekiliğin hilekârlık olmadığı bilinmelidir. Hilekârlık, insanın her fırsattan kendi lehine yararlanmasıdır; zekilik ise, insanın zamanın ve mekânın şartlarını dikkatlice bilmesi ve kendi hedefi doğrultusunda kullanmasıdır.

16- Geçmişî Güzel Olmak

İyi geçmişli olmak, dini tebliğ etme sorumluluğunu üstlenmiş olan bütün ilahi evliyaların özelliğidir.

Hz. Salih'in (a.s) kavmi kendisine şöyle dedi:

Ey Salih, bundan önce sen içimizden kendisinden (iyilikler ve yararlılıklar) umulan biriydin.¹

Hz. Yunus (a.s), kendi kavmine şöyle dedi:

Ben bundan önce sizin aranızda bir ömür sürdürdüm. Siz yine de akıl erdirmeyecek misiniz?²

Davetçi, tanınmış biri olursa, daha az yalanlanır;

Ya da kendi elçilerini tanımadılar mı ki, şimdi onu inkâr ediyorlar?³

Halk, ona yönelir ve tıpkı Hz. Yusuf'un (a.s) zindan arkadaşları gibi kendisine biz seni, iyilik yapanlardan görmekteyiz⁴ derler.

Davetçinin ailevi geçmişinin de önemi vardır ve eğer Allah Resulü'nün (s.a.a) İbrahim Halil (a.s) gibi muvahhid bir atası ve Abdullah gibi bir babası ve de Amine gibi bir annesi olmasaydı, başarısı daha az olurdu ve eğer Hz. Meryem'in

1- Hud Suresi, 62. ayet.

2- Yunus Suresi, 16. ayet.

3- Mü'minun Suresi, 69. ayet.

4- "Doğrusu biz seni iyilik yapanlardan görmekteyiz." (Yusuf, 36).

(a.s) salih bir anne ve babası olmasaydı, halk, onun iffetine hiçbir şekilde inanmazdı. Bu yüzden, kendisine söyledikleri ilk cümle buna işaret etmektedir;

Ey Harun'un kız kardeşi, senin baban kötü bir kişi değildi ve annen de azgın, utanmaz (bir kadın) değildi.¹

17-Dürüst Olmak

Dürüstlük, davetçinin bir diğer özelliğidir ve dürüst olan davetçinin halk arasında önemli bir makamı vardır. Çünkü herkes dürüstlüğü ve doğruluğu sevmektedir. Gerçeklerin üzerine perde örtmek ve onları söylememek, davetçi ve halkın ayrılıklarındaki etkili bir faktördür.

Doğal olarak her insan, bütün bilimlerde uzman olmakta, bazı konuları bilmemekte ve her fertte bir takım eksiklik ve zaaf lar bulunmaktadır. Toplumsal şahsiyetinin yaralanmasını önlemek amacıyla bu eksikliklerin üzerini örtmeye çalışmak, dürüst olmamanın göstergesidir.

Yüce Allah, elçisinden insanlara şöyle demesini istemektedir:

Şüphesiz ben, ancak sizin benzeriniz olan bir beşerim.²

Saatın (kıyametin) ne zaman demir atacağını (gerçekleşeceğini) sorarlar. De ki: "Onun ilmi yalnızca Rabbinin katındadır."³

Allah'ın dilemesi dışında kendim için yarardan ve zarardan (hiçbir şeye) malik değilim.⁴

1- Meryem Suresi, 28. ayet.

2- Kehf Suresi, 110. ayet.

3- A'râf Suresi, 187. ayet.

4- A'râf Suresi, 188. ayet.

Size Allah'ın hazineleri yanımdadır demiyorum, gaybı da bilmiyorum ve ben size bir meleğim de demiyorum.¹

Gerçi bu gibi davranışlar, görünüşte insanın değerini azaltmakta ve insanı başkalarının gözünde normal bir ferde dönüştürmektedir, ancak uzaklıkları ortadan kaldırmaktadır ve halk, davetçiye vurulmaktadır.

Allah, elçisine hitap ederek buyuruyor ki:

(Allah'ın) onların tövbelerini kabul etmesi veya zalim olduklarından dolayı azaplandırması işinden sana bir şey (sorumluluk ve görev) yoktur.²

Allah Resulü (s.a.a), Muaz'ı Yemen'e yolladığı vakit, konuşmada doğruluğa vurguda bulunmaktadır. Çünkü o, davetçinin başarısındaki önemli faktördür;

Ey Muaz, sana Allah'tan sakınmanı ve konuşmada doğruluğu tavsiye ediyorum.³

Davetçinin sözleri, ilim ve doğruluk esasınca olmalı ve kulak, göz, kalp ve bunların hepsinin kendisinden sorumlu olduğu bilmediği şeyin ardına düşmemelidir;

Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme; çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur.⁴

Hatta Kerbela tarihini aktarmada eğer davetçi, bir konuyu belgesiz söylerse, onun İmam Hüseyin'e (a.s) ve aziz Ehlibeytine iftirada bulunma tehlikesi vardır. Unutmayalım ki Kur'ân şöyle buyuruyor:

1- En'âm Suresi, 50. ayet.

2- Âl-i İmrân Suresi, 128. ayet.

3- Tuhefu'l-Ukul (Akıllara Hediye).

4- İsrâ Suresi, 36. ayet.

Yalanı, yalnızca Allah'ın ayetlerine inanmayanlar uydurur.¹

18- Düzenli Olmak ve Zamanın Değerini Bilmek

Hız. Ali'nin (a.s) kendi evlatlarına ve bütün insanlara buyurduğu vasiyetlerinden biri de işlerde düzenli olma tavsiyesidir:

Siz ikinize (Hasan ve Hüseyin), bütün evlatlarıma, ehline ve bu vasiyetin ulaştığı kimselere Allah'tan korkmayı, işlerinizde intizamlı olmayı vasiyet ederim.²

Davetçi, kendi düzenliliği ile diğer insanlara da ders vermektedir. Camiye zamanında gelmek, konuşmayı veya dersi zamanında sona erdirmek, halkın dikkatini çekmektedir. Bu, ilahi evliyaların metodudur ve bunun yaşadığımız çağdaki örneği ise İmam Humeyni'dir (r.a).

19- Sade ve Gösterişten Uzak Yaşamak

Bütün tebliğ alanlarda lükse ve görkemli hayata yer verilmemelidir. Ayrıca kendine uyanları da sürekli sade ve gösterişten uzak bir hayata teşvik etmelidir. Bir davetçi Allah Resulü'nün (s.a.a) sade hayatını kendine örnek almalıdır.

Hız. Ali'a (a.s) gömleğine yama yaptığı esnada neden gömleğini yamalıyorsun? diye sorulduğunda; bu kalbi mütevazi etmekte, müminler de bunu örnek edinmektedir,³ diye buyurdular.

Şimdi de Hız. Peygamber'in (s.a.a) sade yaşamından örneklerle bakalım:

1- Nahl Suresi, 105. ayet.

2- Nehcü'l-Belağa, Feyzu'l-İslâm çevirisi, 47. Mektup.

3- Biharul-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi) c. 41, s. 161.

Allah Resulü (s.a.a), her çeşit yemeği ve Allah'ın kendisine helal ettiği her şeyi yedi.¹

O, kendisini hiçbir zaman yoksul ve mustazaf insanlardan ayırmaz ve onlar ile beraber olmaktan kaçınmazdı; deve yarışına katılır,² şaka yapar ve onlar ile birlikte yemek yedi.

"Allah Resulü (s.a.a), bir bez parçasını eyer olarak kullanmayı, köleler ile beraber yemek yemeyi ve kendi eliyle fakirlere yardım etmeyi severdi."

Kendisinin heybetinden titreyen birine Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:

*"Neden benden korkuyorsun? Ben padişah değilim."*³

O yüce insan, bir eve davet edildiği zaman, ev sahibini zahmete koymaz ve buyururdu ki: *"Ben bir yükümlülük getirenlerden değilim."*⁴

Davetçi de, makul ve normal olmayan istekler ile halkı zahmete sokmamalıdır. Örneğin, tebliğ için gittiği yerde ona özel bir ev tahsis edilmezse, ev sahibinin yanında küçük bir odada kalmayı kabullenmelidir.

O, yemek yeme, uyuma vakti ve diğer işler konusunda halkın örf ve adetlerine karşı gelmemeli ve onlara eşlik etmelidir. Hz. Ali (a.s), oğluna şöyle buyuruyor:

Bir şehirde olduğun zaman, o şehrin halkının adetlerine göre hareket et.

Elbette Hz. Ali'nin (a.s) kastı, kendisine riayet edilmesinde din açısından bir sorun olmayan adet ve ananelerdir.

1- Biharu'l-Envar, c. 16, s. 241.

2- Vesailu's-Şia, c. 2, s. 472.

3- Müntehe'l-Amal, Allah Resulü'nün (s.a.a) ahlakının beyanı.

4- Sad Suresi, 86. ayet.

20- Alçakgönüllü ve Bağışlayıcı Olmak

Yüce Allah, Peygamberine şöyle emrediyor:

Müminlerden, sana tabi olanlara (koruyucu) kanatlarını ger.¹

Ve bütün insanlara şöyle buyuruyor:

Yeryüzünde böbürlenerek yürüme; çünkü sen ne yeri yarabilirsin, ne dağlara boyca ulaşabilirsin.²

Lokman, oğluna davranışlarında mutedil olmasını, yavaşça konuşmasını ve sesini yükseltmemesini ki seslerin en kötüsünün eşeğin sesi olduğunu söyleyip, tavsiye etmektedir.³

Alçakgönüllülüğün göstergelerinden biri de diğer insanların yetkinliklerini itiraf etmektir; Hz. Musa (a.s), bu yöntem ile bize alçak gönüllülük dersi vermektir:

Ve kardeşim Harun; dil bakımından o benden daha düzgün konuşmaktadır.⁴

Bazı muhatapların, dini konular hakkında bilgisiz veya düşman olmaları göz önünde bulundurulduğunda, onların hak sözü kabul etmemeleri ve davetçiye eziyet etmeleri ve onu üzmeleri mümkündür; bunlara yönelik yapılacak en uygun davranış, af ve bağışlamadır. Bu gibi davranışlar, onları uyandırmakta ve Allah'ın dini konusundaki tavırlarında kendilerini yumuşatmaktadır. Böyle davranmanın örnekleri, Hz. Peygamber'in (s.a.a) ve Ehlibeyt İmamları'nın hayatlarında çokca görülmüştür.

Allah Resulü (s.a.a), Kureyşlilerden çektiği onca işkence ve eziyetin ardından, onları cezalandırabileceği bir zamanda buyurdu ki:

1- Şuara Suresi, 215. ayet.

2- İsrâ Suresi, 37. ayet.

3- Lokman Suresi, 19. ayet.

4- Kasas Suresi, 34. ayet.

Bugün size bir azarlama ve kınama yoktur; gidiniz, sizler özgürsünüz.¹

Ve hatta amcası "Hamza"nın katili olan "Vahşi"yi bile bağışladı.

İmam Hüseyin (a.s) Hürr'ü bir anda affetti.

Ve Yusuf'un (a.s) kardeşlerine yönelik tavrı da bu şekildedeydi;

Dedi ki: "Bugün size karşı sorgulama, kınama yoktur. Sizi Allah bağışlasın. O, merhametlilerin (en) merhametlisidir."²

21- Temiz, Hoş Kokulu ve Bakımlı Olmak

Allah Resulü'nün (s.a.a) İslâm'ı yaymadaki başarısının etkenlerinden biri de kendisinin temizliği, güzel kokusu ve bakımlılığı idi.

O yüce şahsiyet, evden çıkmayı istediği her vakit aynaya (suya) bakardı.³ Mescidu'n-Nebi'ye girenler, İmam Zeynelabid'in (a.s) yerini onun belirgin güzel kokusu ile tespit ederlerdi! Bu yüce insanlar, şu ayetin gerçek somut örnekleridirler:

Her mescit yanında ziynetlerinizi takının.⁴

Elbisenin temizliği, insanın şahsiyetinin, terbiyesinin ve kültürünün en önemli göstergelerindendir. İnsanlar, doğal olarak güzelliği ve temizliği sevmektedirler. İşte bu yüzden, Allah Resulü (s.a.a) elbisenin, bedeninin ve dışın temizliğine çok önem vermekteydi ve onun hoş kokuluğu, bütün halkın dilinde meşhur olmuştu. İman Cafer Sadık (a.s) buyuruyor ki:

1- el-Kamil Fi't-Tarih, İbn Esir, c. 2, s. 252.

2- Yusuf Suresi, 92. ayet.

3- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi) c. 16, s. 249.

4- A'râf Suresi, 31. ayet.

Allah Resulü (s.a.a), yemekten çok güzel koku için harcama yapardı.¹

Davetçi, daha fazla konuşma vasıtasıyla tebliğ yapmasından ötürü elbise ve bedeninin temizliğinin yanı sıra ağız ve dişlerin temizliğine de çok dikkat etmelidir. Buna ek olarak Kur'ân ayetlerinin beyanında ve masumların hadislerinde ağızın güzel kokması ve dişlerin temizliği tavsiye edilmiştir.

İmam Cafer Sadık (a.s) Allah Resulü'nün (s.a.a) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Cebrail, sürekli bana misvak kullanmayı tavsiye ederdi, öyle ki ben, çok misvak kullanmadan dolayı dişlerimin aşınmasından veya düşmesinden korktum.²

Peygamberler, genel bir nefret oluşturacak hastalıklar taşımamalıdır; görünüşün temizliği ve bakımlılığı bu derecede önemlidir.

İşte bu delil uyarınca, Hz. Eyyub'un (a.s) hastalığı olayında onun bedeninin pis koktuğunun ve onu şehirden kovdukları sözü yalanlanmıştır.³

Temizliğe riayet etmek, temiz elbise giymek ve güzel koku kullanmak, hem mescide ve halka saygıdır; hem de halkın mescitlere gelmesi için pratik bir davettir.

Çocukların düğün törenlerini sevmelerinin bir nedeni de bu tür törenlerde oldukça belirgin olan hoş koku ve güzel elbiselerdir. İslâm, Müslümanlardan da mescitlere giderken bu şekilde hazır olmalarını istemiştir.

1- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi) c. 16, s. 248.

2- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi) c. 16, s. 260.

3- el-Mizan tefsiri (Beyrut) c. 17, s. 214-215.

TEBLİĞ YÖNTEMLERİ

1) İlahi Rahmet ve Nimetlerin Hatırlanması

Tebliğ, halkın davetçiyi ilmi, takvası, temizliği ve ahlakı sebebiyle kabul etmesine ek olarak Allah'ı da sevmeleri ve böylece davetçinin verdiği emirlere O'na olan aşk nedeniyle uymaları durumunda etkilidir.

Bu sevginin yaratılması için, Allah'ın nimetlerinin büyüklüğü halka hatırlatılmalıdır. Bazen sağlık, hayat, ilim ve iman nimeti gibi genel nimetler; bazen de göz, dudak ve ağız gibi cüz'i nimetler söylenmelidir.

Allah aşkının halkın kalbinde dirilmesi ve O'nun emirlerini içtenlikle kabul etmeleri için, Kur'ân-ı Kerim, yüzlerce ayette ilahi nimetleri saymıştır;

Ey insanlar, sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbini-ze kulluk edin ki sakınasınız. O, sizin için yeryüzünü bir döşek, gökyüzünü bir bina kıldı. Ve gökten yağmur indirerek bununla sizin için (çeşitli) ürünlerden rızık çıkardı. Öyleyse (bütün bunları) bile bile Allah'a eşler koşmayın.¹

Kur'ân'da zikredilmiş nimetlerin numunelerine dikkat ediniz:

İstiklal ve Özgürlük Nimeti:

Hatırlayın; hani sizler sayıca azdınız ve yeryüzünde zayıf bırakılmıştınız, insanların sizi kapıp-

1- Bakara Suresi, 21-22. ayetler.

yakalamasından korkuyordunuz. İşte O, sizi (yerleşik kılıp) barındırdı, sizi yardımıyla destekledi ve size temiz şeylerden rızklar verdi. Ki şükredesiniz.¹

Düşmanı Yenme Nimeti:

Ey iman edenler, Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani size ordular gelmişti; böylece biz de onların üzerine, bir rüzgâr ve sizin görmediğiniz ordular göndermiştik.²

Rızık ve Azık Nimeti:

Ey insanlar, Allah'ın üzerinizdeki nimetini anın. Gökten ve yerden sizi rızıklandıran Allah'ın dışında bir başka yaratıcı var mı?³

Vahdet Nimeti:

Allah'ın ipine hepiniz sınımsız sarılın. Dağılıp ayrılmayın. Ve Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani siz düşmanlar idiniz. O, kalplerinizin arasını uzlaştırıp-ısrındırdı.⁴

Önderlik ve Hidayet Nimeti:

Ey kavmim, Allah'ın üzerinizdeki nimetini anın; içinizden peygamberler çıkardı.⁵

Aynı şekilde, davetçi, İslâm dininin rahmet dini olduğu ve hiçbir zaman rahmet kapısının kulların yüzüne kapalı olmadığı noktasına vurguda bulunmalıdır. Zira tövbe etmek ve Rablerine dönmek isteyen günahkâr kullar için yolu açık bırakmak gerekir;

1- Enfal Suresi, 26. ayet.

2- Ahzab Suresi, 9. ayet.

3- Fatır Suresi, 3. ayet.

4- Âl-i İmrân Suresi, 103. ayet.

5- Mâide Suresi, 20. ayet.

Onlar, gerçekten Allah'ın, kullarının tövbelerini kabul edecek olan olduğunu bilmiyorlar mı?¹

Günahı bağışlayan ve tevbe kabul edendir.²

"Gafur/Gaffar: Çok bağışlayan" "Rauf: Çok şefkatli olan" ve "Vedud: Çok seven" gibi Allah'ın diğer sıfatları da rahmet kapısının açık oluşunun göstergesidir. Allah'ın rahmeti, yalnızca tövbeyi kabul etmekle sınırlı değildir, bilakis buna ek olarak kötülük ve günahları da iyilik ve sevaba dönüştürmektedir;

Onların günahlarını Allah iyiliklere çevirir³

Şüphesiz iyilikler, kötülükleri giderir.⁴

2) Duyguları Tahrik Etmek

Yüce Allah, insanları terbiye etmek için bu yöntemden yararlanmaktadır. Örneğin, halkı gıybet yapmaktan sakındırmak için, bunu ölmüş kardeşinin etini yemeye benzetmektedir; insanın ölü eti yemekten duyduğu nefret, his ve duyguları canlandırmaktadır:

Sizden biriniz, ölü kardeşinin etini yemeyi sever mi?⁵

Hz. İbrahim (a.s), belki kalbi yumuşar, duyguları kabarıp ve doğru yola gelir diye amcasına "ey babam" diye hitap yöntemini kullanmıştır.⁶

Halkın his ve duygularını korumak için, Hucurat Suresi'nde bize, birbirinizden kötü olarak bahsetmeyin diye tavsiyede bulunulmuştur. İslâm, hatta çocukları bile güzel ad ve künye ile çağırmayı, eğer bir çocuk bir yere oturursa onu kaldırmamayı, bir söz söylediği vakit dinlemeyi, ona söz verdi-

1- Tevbe Suresi, 104. ayet.

2- Mü'min Suresi, 3. ayet.

3- Furkan Suresi, 70. ayet.

4- Hud Suresi, 114. ayet.

5- Hucurat Suresi, 12. ayet.

6- Meryem Suresi, 42. ayet.

ğımızde sözüümüzde durmayı, selam vermede fakir ve zengin arasında fark gözetmemeyi, fakir olsun ve zengin olsun davette ayırım yapmamayı, iyiliği emretme ve kötülükten sakındırmada yumuşak tavır ve söz kullanmayı, hiçbir zaman sübjektif olarak kendimizi haklı bilmemeyi ve insafli olmaya riayet etmeyi bizlere tavsiye etmiştir. Bunların hepsi, his ve duygulara verilen önemi ve onların korunmasını göstermektedir.

Kur'ân, mirasın adaletsizce bölüştürülmesi konusunda insanları korkutmak için, babalık hislerini tahrik etmiş ve yetim kalan çocukları gözler önüne sermiştir;

Artlarında aciz ve küçük soy sop bırakacaklarını düşünerek onlar için nasıl korkup üzüntüye düşerler; yetimler için de Allah'tan korksunlarda sözün doğrusunu söylesinler.¹

Ve Kur'ân, evlatların anne ve babalarına saygı göstermeleri ve onlara hakaret etmemeleri için, onların yaşlılık ve güçsüzlüklerini belirtmekte ve şöyle buyurmaktadır:

Rabbin, O'ndan başkasına kulluk etmemenizi ve ana babaya iyilikle davranmayı emretti. Şayet onlardan biri veya ikisi senin yanında yaşlılığa ulaşırsa, onlara: Öf bile deme ve onları azarlama; onlara güzel söz söyle.²

Kur'ân-ı Kerim, riyayla ya da minnetle veya eziyet ile beraber yapılmış olan infaktan halkı sakındırmak için şöyle bir benzetmeyi kullanmaktadır:

Hangi biriniz ister ki, altından ırmaklar akan hurmalardan, üzümlerden bir bahçesi olsun, içinden kendisinin olan bütün ürünler de bulunsun; fakat kendisine ihtiyarlık gelip çatsın, (üstelik) zayıf ve küçük çocukları olsun (böyle bir durumda iken) ona (bahçe-

1- Nisâ Suresi, 9. ayet.

2- İsrâ Suresi, 23. ayet.

sine) ateşli bir kasırga isabet etsin de yanıversin. (Riya, minnet veya eziyet ile infak eden kimsenin durumu işte böyledir.)¹

Bu örnekte his ve duyguları canlandırmak için yaşlılık, çocukluk, zayıflık, yanma ve fakirlik konuları işlenmiştir.

Ve halkı yetimlere yardım etmeye teşvik etmek için kardeşlik ruhiyesi canlandırılmaktadır;

Ve sana yetimleri sorarlar. De ki: "Onları ıslah etmek (yararlı kılmak) hayırlıdır. Eğer onları aranızda katarsanız, artık onlar sizin kardeşlerinizdir."²

Hz. İsa (a.s), halktan azabı kaldırmak için, dua esnasında duygusal bir cümle ile Allah'tan şöyle istemektedir: "**Ey Allah'ım eğer onları azaplandırırsan, şüphesiz onlar senin kullarıdır.**"³

3) Muhataba Soru Sormak

İnsanın, bazı konuları fitrî ve doğal olarak telkinde ve açıklamada bulunmaksızın anlaması hasebiyle, tebliğde fertlerin akıl, fitrat ve vicdanlarındaki bu bulgulardan yararlanılmalıdır.

Bunun için, bazı konuları insanların fitratından soru sorma yoluyla onlara ulaştırmak gerekir ve eğer insanî fitrat ölmemişse, kesinlikle doğru yargıda bulunacaktır.

Kur'ân, bazı ayetlerin sonunda buyuruyor ki:

Siz kendiniz de bilmektesiniz.⁴

Bütün hatırlatıcı ve uyarıcı ayetler, insanın bazı konuları kendiliğinden bildiğini, ancak unutmakta olduğunu, dolayısıyla hatırlatmaya ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

1- Bakara Suresi, 266. ayet.

2- Bakara Suresi, 266. ayet.

3- Mâide Suresi, 118. ayet.

4- Tekvir Suresi, 26. ayet.

Aşağıdaki ayetler buna birer örnektir:

Şu hâlde, siz nereye kaçıp gidiyorsunuz?¹

Size ne oluyor, nasıl hüküm veriyorsunuz?²

Acaba insan bilmiyor muydu?

Netice itibarıyla, davetçi, tıpkı Kur'ân'ın yararlandığı gibi halkın vicdanlarından, bulgularından ve doğal inançlarından yararlanmalıdır.

Allah buyuruyor ki:

"Gökleri ve yeri kim yarattı, güneşi ve ayı kim emre amade kıldı?" diye soracak olursan, şüphesiz: "Allah" diyecekler.³

Zira onların vicdanı, bundan başka bir cevap vermelerine izin vermemektedir.

Ve aynı şekilde Allah buyuruyor ki:

"Gökten su indirip de ölümünden sonra yeryüzünü diriltten kimdir?" diye soracak olursan, şüphesiz "Allah" diyecekler.⁴

Kur'ân-ı Kerim, tabii varlıkları hatırlatarak insanları düşünmeye yöneltmektedir;

Şimdi ekmekte olduğunuz (tohum)u gördünüz mü? Onu sizler mi bitiriyorsunuz, yoksa bitiren biz miyiz? Şimdi siz, içmekte olduğunuz suyu gördünüz mü? Onu sizler mi buluttan indiriyorsunuz, yoksa indiren biz miyiz? Şimdi yakmakta olduğunuz ateşi gördünüz mü? Onun ağacını sizler mi inşa ettiniz (yarattınız), yoksa onu inşa eden biz miyiz?⁵

1- Tekvir Suresi, 1. ayet.

2- Saffat Suresi, 154. ayet.

3- Ankebut Suresi, 61. ayet.

4- Ankebut Suresi, 63. ayet.

5- Vakıa Suresi, 63-64, 68-69, 71-72. ayetler.

(Onlar mı) Yoksa, gökleri ve yeri yaratan?¹

Sizin şirk koştuklarınızdan hakka ulaştırabilecek var mı?²

Allah ahiret hakkında şöyle soruyor:

Bizim, sizi boş bir amaç uğruna yarattığımızı ve gerçekten bize döndürülmeyeceğinizi mi sanmıştınız?³

Acaba, biz ilk yaratılıştta güçsüz mü düştük (ki sizi ikinci bir defa döndürmekten aciz olalım)?⁴

Allah imamet hakkında şöyle soruyor:

Hakka ulaştırın mı uyulmaya daha hak sahibidir, yoksa doğru yola ulaştırılmadıkça kendisi hidayete ulaşmayan mı?⁵

Hz. Lut (a.s), kavminden o çirkin fiili yapanlara dedi ki:

Sizden önce âlemlerden hiç kimsenin yapmadığı hayâsız çirkinliği mi yapıyorsunuz?⁶

Yüce Allah'ın insanların vicdanlarını yargıda bulunmaya nasıl çağırıldığı şu ayete bakınız:

Onu (mehriye) nasıl alırsınız ki, birbirinize katılmış (birleşerek içli-dışlı olmuş)tunuz. Onlar sizden kesin bir güvence (kuvvetli bir ahit) de almışlardı.⁷

Ve acaba bu hareketin kabul edilir olmadığına hükmetmesi için vicdanınızı hâkim kılmıyor musunuz?

1- Neml Suresi, 60. ayet.

2- Yunus Suresi, 35. ayet.

3- Mü'minun Suresi, 115. ayet.

4- Kaf Suresi, 15. ayet.

5- Yunus Suresi, 35. ayet.

6- A'râf Suresi, 80. ayet.

7- Nisâ Suresi, 21. ayet.

4) Tarihin ve Öncekilerin Akıbetinin Açıklanması

Milletlerin akıbetlerini, geçmiş tarihlerini ve taşıdıkları tecrübeleri hatırlatmak, mevcut fertleri ve gelecek nesilleri uyarmada oldukça etkilidir.

Hız. Ali (a.s) buyuruyor ki:

Her ne kadar ben, benden öncekiler gibi yaşamamışsam da; onların yaptıklarına ibret alınacak şekilde bakmışımdır.¹

Allah, birçok ayette geçmiş fert ve kavimlerin durumunu da zikretmektedir:

Kitap'ta Meryem'i de zikret.²

Kitap'ta İbrahim'i de zikret.³

Kitap'ta Musa'yı da zikret.⁴

Yeryüzünde seyahat ve hareket etmek de gerçekte diğer insanların tarih ve tecrübelerinden yararlanmak olup, iyi neticeler taşımaktadır;

Sizden önce nice sünnetler gelip-geçmiştir. Bundan dolayı yeryüzünde gezip-dolaşın da yalanlayanların uğradıkları sonuç nasıl oldu bir görün.⁵

Yeryüzünde gezip dolaşmıyorlar mı? Böylece kendilerinden öncekilerin nasıl bir sona uğradıklarını görsünler. Onlar, güç bakımından kendilerinden daha üstün idiler, toprağı altüst etmişler (ekmişler, madenler, sular arayıp çıkarmışlar) ve onu, kendilerinin imar ettiğinden daha çok imar etmişlerdi. Elçileri de onlara

1- Nehcü'l-Belağâ, Feyzu'l-İslâm çevirisi, s. 913.

2- Meryem Suresi, 16. ayet.

3- Meryem Suresi, 41. ayet.

4- Meryem Suresi, 51. ayet.

5- Âl-i İmrân Suresi, 137. ayet.

açık delillerle gelmişti. (Ancak kabul etmediklerinden dolayı yok oldular)¹

Yüce Allah, ademoğullarının ibret alması için onların baba ve annelerinin yani Adem ve Havva'nın kıssasını anlatmakta ve dikkatlerini şeytanın hilesine çekmektedir:

Ey âdemoğulları, şeytan anne ve babanızı cennetten çıkardığı gibi sakın sizi de bir belaya uğratmasın.²

5) Teşvik ve Tehdit Etmek

Hız. Ali (a.s), teşvik etme yönteminin üzerinde durmakta ve Malik-i Eşter'e şöyle yazmaktadır:

Ey malik, senin nezdinde, iyilik yapanla kötülük edenin yeri aynı olmasın. Çünkü bu, iyileri iyilik yapmaktan vazgeçirir; kötülerini ise kötülük yapmaya iter.³

Allah, kullarından O'nun kendilerini anması için onların Allah'ı anmalarını istemektedir ve insanın velinimetinin onu anmasından daha büyük bir teşvik var mıdır?

Beni anın, bende sizi anayım.⁴

Allah, kullara bağışlama sözü vererek, onları istiğfar ve tövbe etmeye teşvik etmekte; elçisine de kendisini kullarına bağışlayıcı ve esirgeyici olduğunu bildirmesini istemektedir:

Haber ver kullarıma; şüphesiz ben, ben bağışlayayım, esirgeyenim.⁵

Allah, kendi elçisine uyanları sevmektedir.

Eğer siz Allah'ı seviyorsanız bana uyun; Allah da sizi sevsin.⁶

1- Rum Suresi, 9. ayet.

2- A'râf Suresi, 27. ayet.

3- Nehcül-Belağa, Feyzu'l-İslâm çevirisi, 53. mektup, 988. sayfa.

4- Bakara Suresi, 152. ayet.

5- Hicr Suresi, 49. ayet.

6- Âl-i İmrân Suresi, 31. ayet.

Ve Allah, sabah-akşam kendisini anan ve tesbih eden kimselere rahmet etmektedir:

O'dur ki, size rahmet etmekte; melekleri de (size dua etmektedir.)¹

Ve O, kutlu elçisinden bir anlamda zorlu bir iş yapan zekât verenlere dua etmesini istemektedir:

Onların mallarından sadaka al, bununla onları temizlemiş, arındırmış olursun. Onlara dua et. Doğrusu, senin duan, onlar için bir sükûnet ve huzurdur.²

Ve Allah'ın selam ve rahmeti musibet anında sabredeneredir:

Rablerinden bağışlanma (salât) ve rahmet bunların üzerinedir.³

Yüce Allah, bilenlerle bilmeyenlerin makamlarının bir olmadığını beyan etmekte ve bununla bilginleri teşvik etmektedir:

Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?⁴

Âlime ve onun evinin kapısına bakmanın sevap oluşu, âlimin makamına şükranda bulunma ilim öğrenilmesine verilen önemin göstergesidir.

Allah'ın, İbrahim'e (a.s) evladını kurban et emri vermesinden sonra İsmail (a.s):

Babacığım, emrolunduğün şeyi yap. İnşallah, beni sabredenlerden bulacaksın,⁵ der.

Evet, böyle bir insan ödüllendirilmelidir; Hz. Muhammed'in (s.a.a) onun neslinden gelmesinden, kabrinin Müslümanların tavaf ettikleri Kâbe'nin yanında karar kılınmasın-

1- Ahzab Suresi, 43. ayet.

2- Tevbe Suresi, 103. ayet.

3- Bakara Suresi, 157. ayet.

4- Zümer Suresi, 9. ayet.

5- Saffat Suresi, 102. ayet.

dan daha büyük ne ödül olabilirki! İşte insanların, sahibinin Allah'ın emrine teslim olduğu bir kabrin etrafında dönme-leri gerekir.

Bunlar, insanları cezbolmaları için Allah'ın verdiği nimetlerden sadece birkaç örnektir. O, şükürün karşılığını verendir¹ ve iyi insanlara teşekkür etmeyle onları teşvik etmektedir.

Kutlu İslâm Peygamberi (s.a.a) de liyakatli fertleri ödülendirir ve teşvik ederdi:

On iki yıl eziyet çeken İslâm'ı Afrika'ya götüren Cafer-i Tayyar'a Cafer namazını hediye etti.²

On sekiz yaşındaki Usame'yi ordu komutanı yaptı.³

Kutsal sarığını Hz. Ali'in (a.s) başına koydu.⁴

O, baba ve annesine daha fazla iyilikte bulunmasından ötürü sütkardeşine büyük saygı gösterirdi.⁵

İmam Hüseyin (a.s), oğlunun öğretmenine bin dirhem ödül verdi.⁶

İmam Rıza (a.s), Di'bil adındaki şaire gömleğini ve otuz bin dirhem para verdi.⁷

İmam Musa Kâzım (a.s) Nişaburlu Şetite adındaki takvalı ihtiyar bir kadına kendi kefeninin bir bölümünü ve kırk dirhem yolladı.⁸

İmam Cafer Sadık (a.s) on yedi yaşındaki Hişam'ı yaşlılardan önde tutmaktaydı ve o geldiği zaman onu meclisin başına oturtur ve şöyle buyururdu:

1- Bakara Suresi, 158. ayet.

2- Vesailu'ş-Şia, İslâm Mektebi baskısı, c. 5, s. 194.

3- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi) c. 22, s. 466.

4- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (aynı) c.16, s.250-251.

5- A'lamu'n-Nisâ, c. 2, s. 317.

6- Kudek, Felsefi, c. 2, s. 188.

7- Müntehe'l-Âmal, İmam Rıza'nın (a.s) sahabeleri konusu.

8- Müntehe'l-Âmal, İmam Kazım'ın (a.s) mucizeleri.

Bu şahıs kalbi, dili ve eliyle bize yardım eden kimsedir.¹

Teşvikler, yalnızca iyi fertlerin olgunlaşmalarına ve diğer insanların iyi olmaya rağbet etmelerine sebep olmakla kalma-
yıp kötü insanlara da bir işkencedir.

Hz Ali (a.s) buyuruyor ki:

İyi davranışlı insana iyilik ederek, kötü insana eziyet et.²

Acaba İmam Hüseyin'in (a.s) türbesinin toprağına secde etmek,³ şahadete teşvik etmek ve onun düşmanlarına eziyet değil midir?

Hac merasimi, İbrahim (a.s) ve yanlıları için birer teşvik, putperest ve müşrikler için de bir eziyet değil midir?

Kur'ân'da ikili teşvikler de mevcuttur ki Allah, hidayeti bulanlara hidayetlerini artırma vaadi vermekte ve bu şekilde kendi yolunda onları daha fazla takvaya ve daha hızlı hareket etmeye teşvik etmektedir;

Allah, hidayeti bulanlara hidayeti artırır.⁴

İlahi ödül hakkındaki ayetlerde "**kaç katı**", "**on katı**", "**yüz katı**" "**hesapsız**" diye buyurulmaktadır. Ödül konusunda geçen onlarca ayet böyledir.

Teşvikin yanında "tehdit"ten yararlanmak, "korku ve ümidin" dengelenmesine; yani halkın ümit ve korku hâlinde bulunmasına neden olur. Kur'ân'daki tehditlerin büyük ço-

1- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa müessesesi) c. 10, s. 295.

2- Nehcü'l-Belağâ, Suphi Salih Tahkikli, Hikmetli Sözler.

3- En makbul secde toprağı yapılan secdedir ve Kerbela toprağı Hz. Peygamber'den (s.a.a) nakledilen bir hadis uyarınca en hayırlı topraktır ve bununla beraber Kerbela toprağının yukarıda belirtildiği gibi sembolik anlamı vardır.

4- Meryem Suresi, 76. ayet.

ğunluğu berzah ve kıyamet ayetleriyle. Bütün cehennem ayetleri, hesap sorma, itiraflar, kıyamet günündeki istenen yardımlar, sıratın geçiş, yüzün karalığı, amel defterinin soldan verilmesi ve yüzlerce diğer ayet tehdit içermektedir;

Vakıa (kesin bir gerçek olan kıyamet) vuku bulduğu zaman, onun vukuuna (gerçekleşmesine artık) yalan diyecek yoktur. O aşağılatıcı, yüceltici'dir.¹

Kur'ân, bazen hüsrân ayetlerinin beyanıyla, tehditte bulunur;

Kim Allah'ı bırakıp da şeytanı veli edinirse, kuşkusuz o, apaçık bir hüsrana uğramıştır.²

Ve bazen de günahın insanın kendi kendisiyle yaptığı kötü bir alış veriş olduğu beyanıyla tehdit eder;

Nefislerini ne kötü şeye karşılık sattılar.³

Ahiretten (cayıp) dünya hayatına mı razı oldunuz.⁴

Ve Kur'ân bazen Ad, Semud ve Ashab-ı Fil kavimleri gibi bu dünyada ilahi azaba yakalanan toplulukların başından geçenleri anlatarak diğer insanları uyarıyla tehdit etmektedir.

Ve bazen de sert bir üslup ile günahkârlara azap vaadi verip onları korkutmaktadır:

Eksik ölçüp tartanların vay hâline.⁵

O gün, yalanlayanların vay hâline.⁶

Arkadan çeğiştirip duran, kaş göz hareketleriyle alay eden her kişinin vay hâline.⁷

1- Vakıa Suresi, 1, 2 ve 3. ayetler.

2- Nisâ Suresi, 119. ayet.

3- Bakara Suresi, 90. ayet.

4- Tevbe Suresi, 38. ayet.

5- Mutaffifin Suresi, 1. ayet.

6- Mutaffifin Suresi, 10. ayet.

7- Hümeze Suresi, 1. ayet.

Kur'ân, Allah Resulü'nden (s.a.a) eşlerini bu şekilde tehdit edip uyarmasını istemiştir:

Ey peygamber, eşlerine söyle: "Eğer siz dünya hayatını ve onun süslü çekiciliğini istiyorsanız, gelin sizi yararlandırayım ve güzel bir şekilde sizi salıvereyim."¹

Bir babanın serseri olan evladını cezalandırma ile tehdit ettiği zaman şöyle dediğini çok görmüş ve duymuşsunuzdur: Her ne istiyorsan yap! Bunun manası, beğenilmeyen davranışlara teşvik etme değildir, aksine baba, evladını dolaylı yoldan tehdit etmektedir. Kur'ân'da da böyle örneklere de rastlamaktayız:

Siz dilediğinizi yapın. Çünkü o yaptıklarınızı gerçekten görendir.²

Allah'ın katlı (iki ve daha fazla) teşviklerinin bulunması gibi, bu tarzda bazı tehditleri de mevcuttur.

Yani Allah, günahkârlara azaplarını artıracacağı vaadini vermektedir;

Ey peygamberlerin kadınları, sizden kim açık bir çirkin-utanmazlıkta bulunursa onun azabı iki kat olarak artırılır.³

Ve bu, belirtilen kadınların Allah Resulü'ne (s.a.a) olan yakınlıkları sebebiyledir.

Birlikte ve yan yana teşvik ve tehdit yönteminden yararlanmanın eseri daha çoktur ve bu, azap vaadi ile cennet vaadini birlikte kılan birçok Kur'ân ayetinin bize verdiği bir derstir.

6) Telkinde Bulunmak

İnsanları eğitmenin bir diğer yöntemi de onlara "telkin"de bulunmaktır. Eğer inanmışlarsa üstün olduklarına dair insanlara telkinde bulunmak gerekir:

1- Ahzab Suresi, 28. ayet.

2- Fussilet Suresi, 40. ayet.

3- Ahzab Suresi, 30. ayet.

Gevşemeyin, üzülmeyin; eğer (gerçekten) iman etmişseniz en üstün olan sizlersiniz.¹

Telkinde bulunma, bazen söz ve bazen de amelledir. Bazen bir sözü tekrar etmeyle insana bir şey telkin edilir; tekrar edilmesi çok tavsiye edilmiş olan "La ilahe illallah" ve "salavat" zikirleri buna birer örnektir. Ve bazen de hadiste okuduğumuz gibi bir ameli tekrarlama yoluyla insana bir şey telkin edilir:

Eğer halim değilsen, kendini halim say.²

İmam Cafer Sadık (a.s) buyuruyor ki:

Her kimin kefeni evinde olursa, o gafillerden sayılmaz ve o kefene baktığı her an sevap alır.³

Kefene bakmak, ölümün hak oluşunun telkin edilmesidir.

Mersiye⁴ okumanın felsefesi, korkusuzluğun ve şehadetin telkin edilmesidir.

Savaşta övünç şiiri söylemek ve düşmana hücum etme esnasında tekbir getirmek, galibiyetin telkin edilmesidir.

Bir hadiste şöyle okumaktayız: Eğer Yakup (a.s) evlatlarına "ben kurtların Yusuf'u yemesinden korkuyorum" diye söylemeseydi, evlatları ona "Yusuf'u kurt yedi" demezlerdi.

7) Benzetme ve Örneklendirme

Halka, özellikle de yeterli derecede bilgisi olmayan kimselere konuları kavratmanın en iyi yöntemlerinden biri de somut olan ve ortam ile uyuşan örneklerden faydalanmaktır; zira halk, anlaşılmasının zihninin sıkı analizine ihtiyaç duyduğu akli konuların aksine bu yöntem ile daha içli-dışlı olup, duyu organlarıyla onları hissetmektedir.

1- Âl-i İmrân Suresi, 139. ayet.

2- Nehcü'l-Belağa, Suphi Salih Tahkikli, Hikmetli Sözler, 207.

3- Mefatihü'l-Cinan haşiyesi.

4- Bir çeşit ağıt okuma.

Allah'ın bu meseleye önem vermesi bu yüzdendir ve Kur'ân-ı Kerim, insanların üzerinde düşünüp dikkat etmeleri ve Allah'ı anmaları için değişik ve sade örnekler vermektedir:

İşte biz, belki düşünürler diye, insanlara böyle örnekler veririz.¹

Allah insanlar için örnekler verir; umulur ki onlar öğüt alır-düşünürler.²

Ve bu örneklerin çok ve çeşitli oluşunun göstergesi, bazılarına değineceğimiz muhtelif ayetlerdir ve Allah, bir ayette açık bir şekilde bu konuyu vurgulamaktadır:

Andolsun biz bu Kur'ân'da insanlar için her örneği gösterdik.³

Allah'ın görünüşte küçük olan sivrisinek gibi ve hatta ondan daha üstün varlıkları örnek vermekten çekinmemesi enteresandır ve bu, davetçiye bu noktaya dikkat etmesi için bir derstir;

Şüphesiz Allah, bir sivrisineği de, ondan üstün olanı da, (herhangi bir şeyi) örnek vermekten çekinmez.⁴

Güneşin doğuşu ve batışı gibi genel olan örnekler ve insanların tümünün bildiği varlıkların örnek olarak verilmesi, Kur'ân'da çoktur.

Yüce Allah, kutsal varlığını nura benzetmekte ve şöyle buyurmaktadır:

Allah, göklerin ve yerin nurudur. O'nun nurunun misali, içinde چراغ bulunan bir kandil gibidir; چراغ bir sırça içerisinde; sırça, sanki incimsi bir yıldızdır.⁵

1- Haşr Suresi, 21. ayet.

2- İbrahim Suresi, 25. ayet.

3- Rum Suresi, 58. ayet.

4- Bakara Suresi, 26. ayet.

5- Nur Suresi, 135. ayet.

Kur'ân'da her ortam için ona uygun örneklerden yararlanılmıştır. Örneğin Kur'ân, Arapların kendisiyle daha fazla işlerinin olduğu deveyi örnek vermektedir:

Bakmıyorlar mı o deveye; nasıl yaratıldı?¹

Ya da Kur'ân, tarım ve bitkiler ile irtibatlı örneklerden yararlanmaktadır; çünkü halk, bu konular ile daha fazla uğraşı içerisindeydi:

Ey iman edenler, Allah'a ve ahiret gününe inanmayı, insanlara karşı gösteriş olsun diye malını infak eden gibi minnet ve eziyet ederek sadakalarınızı geçersiz kılmayın. Böylesinin durumu, üzerinde toprak bulunan bir kayanın durumuna benzer; üzerine sağanak bir yağmur düştü mü, onu çırılçıplak bırakıverir. Onlar kazandıklarından hiçbir şeye güç yetiremez (elde edemez)ler. Allah, kâfirler topluluğuna hidayet vermez.²

Bu mübarek ayette, Allah'ın çok sade bir örnek ile gösterişe dayalı infakın değersiz olduğunu belirttiğini görmekteyiz ve bunun karşısında, Allah, kendi yolunda yapılan infakı şuna benzetmektedir:

Mallarını Allah yolunda infak edenlerin örneği; yedi başak bitiren, her bir başakta yüz tane bulunan bir tek tanenin örneği gibidir. Allah, dilediğine kat kat artırır. Allah (ihsanı) bol olandır, bilendir.³

Bir başka yerde ise Allah, dünyanın değersiz olduğunu belirtmek için şöyle buyuruyor:

Onlara dünya hayatının örneğini ver; gökten indirdiğimiz suya benzer, onunla yeryüzünün bitkileri birbirine karıştı, böylece rüzgârların savurduğu çalı-çırpı oluverdi. Allah, her şeyin üzerinde güç yetirendir.⁴

1- Gaşıye Suresi, 17. ayet.

2- Bakara Suresi, 264. ayet.

3- Bakara Suresi, 261. ayet.

4- Kehf Suresi, 45. ayet.

Ve Allah'ın sözlerinin sonsuz olduğunu, hangi örnek aşağıda verileden daha iyi beyan edebilir:

Rabbimin sözleri(ni yazmak) için deniz mürekkep olsa ve yardım için bir benzerini (bir o kadarını) dahi getirsek, Rabbimin sözleri tükenmeden önce, elbette deniz tükeniverirdi.¹

Ve Allah ilmi ile amel etmeyen âlim hakkında buyuruyor ki:

Kendilerine Tevrat yükletilip de sonra onu (içindeki derin anlamları, hikmet ve hükümleriyle gereği gibi) yüklenmemiş olanların durumu, koskoca, kitap yükü taşıyan eşegin durumu gibidir.²

Ve âlim olduktan sonra nefsin arzusuna yönelen kimse- nin durumu, kendisini takip etsen de veya kendi hâline bırak- san da havlayan bir köpeğe benzetilmektedir.³

Allah, Kur'ân-ı Kerim'de münafıkların şaşkın ve ıstıraplı hallerini gecenin karanlığında hareket eden ve yolunu bulmak için bir ateş yakıp etrafını aydınlatmak istediği an, Allah'ın o ateşi söndürdüğü ve onu o zulmet ve karanlığa mahkûm etti- ği gece yolcusuna benzetmektedir:

Bunların örneği, ateş yakan adamın örneğine ben- zer (ki onun ateşi) çevresini aydınlattığı zaman, Allah onların aydınlığını giderir ve göremez bir şekilde ka- ranlıklar içinde bırakıverir.⁴

Güzel ve hak bir söz, kökü sabit-sağlam ve dalı gökte olan güzel bir ağaca benzetilmiştir:

Görmedin mi ki, Allah nasıl bir örnek vermiştir: Güzel bir söz, güzel bir ağaç gibidir ki onun kökü sabit, dalı ise göktedir.⁵

1- Kehf Suresi, 109. ayet.

2- Cum'a Suresi, 5. ayet.

3- A'râf Suresi, 176. ayet.

4- Bakara Suresi, 17. ayet.

5- İbrahim Suresi, 24. ayet.

Davetçi, değişik konularda, Kur'ân ve hadislerden ilham alarak, çeşitli örneklerden yararlanabilir. Zira birçok konu, örnek verme yoluyla akla yakınlaştırılır.

Örnek:

– Namaz kılmak, pislikleri temizleyen nehir suyunda yıkanmak gibidir.

– İnsanların kıyamet gününde dirilmesi, tıpkı baharda ağaçların dirilmesi gibidir.

Allah, rüzgârları gönderir, onlar da bulutu kaldırır, böylece biz onu ölü bir beldeye sürükleriz, onunla, yeri ölümden sonra diriltiriz. İşte (ölümden sonra) dirilip-yayılma da böyledir.¹

Ve onunla (o suyla) ölü bir şehri dirilttik. İşte (ölümden sonra) diriliş de böyledir.²

– Ölüm ve hayat, uyku ve uyanmak gibidir.

– Güdüler, doğru yolda kullanıldıkları takdirde sıcaklık, nur/ışık ve enerji taşıyan ancak yanlışı kullanıldığı vakit neticesi patlama ve yok olma olan gaz deposuna benzer.

İnançla ilgili sorulara verilecek cevaplarda da örnekleme ve benzetmelerden yararlanılarak cevaplar verilebilir.

– İnsanın bir kaç yıl (sınırlı) günah işlemesinden dolayı ebedi cehennem ateşine konulması doğru mudur?

Bu, bir dakikada gözünü göz çukurundan çıkararak ve bir ömür kör kalan kimsenin durumuna benzer. Evet, gözün çıkarılması bir dakikadır; ama insanı bir ömür kör bırakır.

– Eğer Allah adil ise, bütün bu bela ve acı olaylar nedendir?

Bu, dünyayı zahiri bakışla gözlemleyen kimsenin inancıdır; bardağı tersden gören kimsenin vaziyeti buna bir örnektir, zira bu durumda bardağın ağzı ona kapalı ve içi de

1- Fatır Suresi, 9. ayet.

2- Kaf Suresi, 11. ayet.

delinmiş görünecektir, oysa bardağa doğru baktığı takdirde sorunlar hallolacaktır. Dünya, uyuma ve eğlence yeri değildir. Dünya gelişmenin, olgunlaşmanın meydanıdır; insanın gelişip olgunlaşması, zorluklar ve belalar olmaksızın mümkün değildir. O hâlde bu tür itirazlar dünyayı eğlence yeri olarak gören kimselere aittir.

8) Delil, Cedel ve Münazara

Öğrenim görmüş ve kalem ehli olan fertler, inatçı ve sabit fikirli olmamaları kaydıyla, mantıklı ve delilli bir sözü kabul ederler. Eğer söz konusu şahıslar inkârcıysalar, kesinlikle bu yöntem (delil ve münazara) uygulanmalıdır. Zira delil olarak Kur'ân-ı Kerim'i ve Masum Ehlibeyt İmamları'nın sözlerini getirmek, dinin ve mektebin aslını kabul etmiş kimseler için yararlı ve etkilidir. Bundan dolayı, mantık ve felsefe öğrenimini zorunlu bilmeyen veya bazı durumlarda zararlı sayan kimselerin düşüncelerinin aksine, davetçinin materyalist ve inkârcıların şüphe ve sorularına yanıt vermek güçte olması için bu yöntem ve delilleri bilmeleri gerekir.

Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle çağır.¹

Bu, yüce Allah'ın emridir.

Hz. Ali (a.s), hikmeti müminin yitirdiği mal olarak değerlendirmekte ve şöyle buyurmaktadır:

Hikmet, müminin yitiğidir; o, nifak ehlinde dahi olsa alınır.²

İnkârcılardan delillerini getirmelerini isteyen bir Rab (*De ki: Kesin kanıtınızı -burhanınızı- getirin.*³) kendi dinini delilsiz olarak tebliğ eder mi?

1- Nahl Suresi, 125. ayet.

2- Nehcü'l-Belağa, Suphi Salih Tahkikli, Hikmetli Sözler, 80.

3- Bakara Suresi, 111. ayet.

Allah'ın düşmanlarıyla Hz. İbrahim (a.s) gibi mantıklı ve delillerle tartışmak gerekir ki, karşı taraf şaşkına dönsün:

İbrahim: Şüpheli yok, Allah güneşi doğudan getirir, (hadi) sen de onu batıdan getir deyin, o inkârcı böyle afallayıp kalmıştı.¹

Kur'ân ayetlerindeki örneklerin çoğu delil üzerine olup, hükmü kanıtıyla birlikte beyan etmektedir. Örneğin Kur'ân, kadınların erkeklerin sorumluluğunda oluş nedenini, erkeklerin düşünme güçlerinin duygusal güçlerinden arı ve fazla oluşunu, fizikî olarak daha fazla güce sahip olduğuna bağlamakta ve kadının tüm ihtiyaçlarının erkek tarafından karşılanmasını zorunlu kılmaktadır:

Allah'ın bazısını bazısına üstün kılması ve onların kendi mallarından harcaması nedeniyle erkekler, kadınlar üzerinde sorumlu gözeticidir.²

Kur'ân bir başka ayette, şarabın haram olmasına yönelik şöyle bir delil getirmektedir:

Gerçekten şeytan, içki ve kumarla aranızda düşmanlık ve kin düşürmek, sizi, Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister.³

Kanıt getirme gücüne sahip olan bir davetçi, muhaliflerin sözünden hiçbir şekilde korkmaz, onlara sözlerini söylemeleri için fırsat verir, onları dinledikten sonra kanıt ve delil ile onların önünü alır ve de şüphelerine ve sorularına yanıt verir. Bu yöntemi Hz. Musa (a.s) ve Allah'a iman eden sihirbazların Firavun ile olan tartışmalarında görmekteyiz:

Sihirbazlar, bir olan Allah'a iman ettikten sonra, Firavun dedi ki: "Neden ben izin vermeden önce Musa'ya

1- Bakara Suresi, 258. ayet.

2- Nisâ Suresi, 34. ayet.

3- Mâide Suresi, 91. ayet.

iman ettiniz?" Sihirbazlar şöyle cevap verdiler: "Biz asla seni Musa'ya tercih etmeyeceğiz. Bu dünya hayatı geçmektedir; her ne istiyorsan onu yap. Biz günahlarımızdan geçmesi ve senin bize dayattığın sihir günahını bağışlaması için Rabbimize iman ettik ve Allah daha hayırlı ve daha süreklidir."¹

Kur'ân, hakkın ve hakikatin açığa çıkmasını istemektedir. Hikmet ve hakka ulaşma yöntemi ise ilim ve akılladır. Ama Kur'ân, mücadele gibi diğer yöntemleri de ayette buyurduğu üzere önermektedir:

Onlarla en güzel bir biçimde mücadele et.²

"**Cedel**" rakibin teslim olmasını sağlamayı güden, ancak ilmî ve aklî konuşmalar ile sınırlı olmayan, tersine her ne kadar kesin ve herkesin kabul ettiği ölçüler olmasa da rakibin benimsediği şeylerden yararlanan bir yöntemdir.

Örneğin, rakip, bir araştırmacının sözünü kabul etmektedir ve bizim o araştırmacının sözünü kabul etmeme ihtimalimizle birlikte, onun sözüne dayanmak suretiyle rakibi yenilgiye uğratabiliriz.

Değişik din âlimlerinin hazır bulunduğu bir ilmî münazara/tartışma oturumunda İmam Rıza (a.s), Hz. İsa'nın (a.s) Allah'ın oğlu olduğuna inanan bir Hıristiyan âliminin karşısında cedel yöntemini kullandı ve buyurdu ki: Hz. İsa'nın (a.s) bütün sıfatları iyi idi; ancak onun bir eksiği vardı, o da ibadet etmeye ilgisinin olmayışındaydı. Hıristiyan âlim dedi ki: Bu nasıl bir sözdür? Onun ibadeti halkın hepsinden daha fazlaydı. Bunun üzerine İmam Rıza (a.s) şöyle buyurdu: O hâlde eğer Hz İsa (a.s) ibadet ediyorduyorsa, Allah'ın oğlu olmayıp onun kuluydu, zira ibadetin manası kulluktur.³

1- Taha Suresi, 72 ve 73. ayetler.

2- Nahl Suresi, 125. ayet.

3- Müntehe'l-Âmal, İmam Rıza'nın (a.s) hayatı.

Bu tartışmada İmam Rıza (a.s), Hıristiyan âlimin kabul ettiği bir konudan yararlanarak bunu onu ikna etmek için kullandı.

Hak yolunda yapılan cedelde, tartışmada hedef rakibi küçük düşürmek ve ondan üstün olunduğunun ve onu yenmenin kanıtlanması olmayıp, rakibin düşüncelerine ve ruhu- nun derinliklerine sızmadır ki bu, belirtilen en güzel şekilde mücadele etmedir: *Onlarla en güzel bir biçimde mücadele et.*¹

Tartışmada insafa riayet etmeye ek olarak inatçılık ve kin- cilikten de kaçınılmalıdır.

İmam Cafer Sadık (a.s), buyuruyor ki: En güzel biçim- de mücadele etmenin bir örneği, "Yasin Suresi"nin sonunda inkârcılar hakkında işlenmiş konudur.

Çürümüş kemiği Hz. Peygamber'in (s.a.a) önüne koyup, "Kimin bunu diriltmeye gücü vardır?" diye sorduklarında o şöyle buyurdu:

O kemiği diriltecek olan, onu ilk defa yaratan ve ye- şil ağaçtan size ateş çıkaran Allah tır.²

Tebliğde önemli bir metot olan, İmam Muhammed Bakır ve İmam Cafer Sadık (a.s) gibi imamların kendisinden fayda- landıkları münazara (özgür tartışma) yöntemine cedel konu- sunu işlerken değinmemiz yerinde olacaktır. Yöntem bazında, rakipler ile mücadele etmede bütün peygamber ve ilahi ön- derlerin temel faaliyeti, özgür ve mantıklı tartışma olmuştur.

Münazara ve tartışmada yalnız üstün bir mektep ile güç- lü ve kuvvetli bir mantık yeterli olmayıp, bunların doğru tar- tışma ve mücadele metoduyla birlikte olması da gereklidir.

Özgür tartışmada takınılacak tavır, yumuşaklık ve sevgi ile birlikte olmalı ve şiddetten kaçınılmalıdır. Tartışmadaki

1- Nahl Suresi, 125. ayet.

2- Numune Tefsiri, c. 16, s. 300-301.

rakibe yönelik tavrın tarzı ve tartışma yöntemi, bu aşamada en derin tesiri bırakmaktadır.

Tartışmalarda uzman, kılı kırk yaran ve bilimsel konulara hâkim olup onları iyi bilen nice kimseler vardır, ancak bunlar, güzel mücadele ve yapıcı tartışma yöntemini bilmediklerinden dolayı diğer insanlarla konuşurken onların kalplerine sızmada daha az başarılı olmaktadır.

"Mufezzal İbn Ömer" in meşhur tevhit hadisinin girişinde, kendisinin deyişiyle okumaktayız ki: Ben, Hz. Peygamber'in (s.a.a) kabrinin yanında bulunuyor ve o yüce şahsiyetin makamının büyüklüğü hakkında düşünüyordum, bu sırada İbn Ebi'l-Evca'nın (materyalistliği ile tanınan şahıs) geldiğini gördüm. O, bir köşeye oturup, çok planlı ve şeytanca bir şekilde yüce Allah'ı ve O'nun kutlu Resulünü inkâr etmeye başladı. Ben onun sözlerinden ötürü çok sinirlendim ve rahatsız oldum. Kalkıp, ey Allah'ın düşmanı, ateistliği mi savunuyorsun ve seni en güzel bir biçimde yaratan Allah'ı mı inkâr ediyorsun? diye bağırdım.¹

İbn Ebi'l-Evca, yüzünü bana çevirip dedi ki: Eğer İmam Cafer Sadık takipçilerindensen, o, bizimle böyle konuşmaktadır. O, bizden bundan fazlasını da duymuş ve asla bize küfür etmemiş, kötü söz söylememiş, bize yanıt verirken şiddet ve hakaret yolunu seçmemiştir. O, sabırlı, akıllı, zeki ve metin bir adamdır.

Bundan dolayı tartışma, her şahsın yapabileceği bir iş değildir ve insanın değişik tarzlara hazırlıklı olması gereklidir.

İmam Cafer Sadık'ın (a.s) dostlarından biri olan Tayyar, İmam'a; siz duyduğum kadarıyla muhalifleriniz ile münazara yapmaktan hoşlanmıyormuşsunuz; diye söylediğini ve İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle cevap verdiğini nakleder:

1- Numune Tefsirinden bir özet c. 12, 16, 18, 20.

Biz, senin gibi uçtukları ve yükseldikleri vakit, güzelce inebilen ve oturduğu zaman güzelce uçabilen ve yükselebilen kimselerle münazara yapmaktan rahatsız değiliz.¹

9) Soğuk Savaş

İnkârcıların ve Allah düşmanlarının peygamberlerin davetini etkisiz kılmak için tarih boyunca kullandıkları metotlardan biri de ilahi dinlere mensup kimselerin kalbinde şüphe ve kuşku uyandırmak olmuştur. Bu vesileyle, sürekli halkı inançlarından koparmak ve ruhiyelerini zayıflatmak suretiyle ellerinde olan güç ve olanaklarını almaya çalışmışlardır. Bu metot, aynı şekilde bugün de emperyalist ve müstekbirlerin en önemli araçlarındandır.

İnkârcılar ilk önce Kur'ân'ın söylediklerini asılsız bir düşünce ve hayal olarak değerlendirmekte ve onun elçisini de şair saymaktadırlar:

Hayır dediler. (Bunlar) Karmakarışık düşlerdir; hayır, onu kendisi uydurmuştur; hayır o bir şairdir. Böyle değilse, öncekilere gönderildiği gibi bize de bir ayet (mucize) getirsin.²

Bu sözler ile Allah'ın ayetlerinde kuşku uyandırdıktan ve onun önemini azalttıktan sonra, artık ona saldırmak ve halkı ondan uzaklaştırmak kolay olmaktadır. Bu nedenden ötürü, tam bir pişkinlik ile Kur'ân'ın takipçilerinden onu dinlemelerini, ona boş ve batıl sözleri katmalarını istemektedirler:

İnkâr edenler dediler ki: Bu Kur'ân'ı dinlemeyin ve onda (okunurken) yaygaralar koparın. Belki üstün gelirsiniz.³

1- Biharu'l-Envar, c. 2, s. 136.

2- Enbiyâ Suresi, 5. ayet.

3- Fussilet Suresi, 26. ayet.

Kur'ân'ın en şiddetli saldırısı bu propagandaya önderlik eden, halkı şüphe ve kuşkuya düşüren kimselere yöneliktir:

Kahrolası, nasıl bir ölçü koydu? Sonra bir baktı. Sonra kaşlarını çattı ve yüzünü ekşitti. Sonra da sırt çevirdi ve büyüklük tasladı (istikbar). Böylece: Bu yalnızca aktarılarak öğrenilen bir büyüdür dedi. Bu bir beşer sözünden başkası değildir.¹

İnkârcıların insan ruhiyesini zayıflatmak için kullandıkları bir diğer metot da Allah elçisinin hakkında şüpheler uyandırmak ve onun değerini düşürmektir.

Allah Resulü'nün (s.a.a) başkalarıyla bağlantısı olduğunu ve bu sözleri getirmede onlardan yardım aldığını söylemeleridir.

İnkâr edenler dediler ki: Bu (Kur'ân) olsa olsa ancak onun uydurduğu bir yalandır, kendisi düzüp uydurmuş ve ona bir başka topluluk da yardımda bulunmuştur.²

Bu düşük seviyeli insanlar, başkalarını Allah Resulü'nden (s.a.a) daha değerli göstermeye ve böylece bu yolun hakkaniyetine gölge düşürmeye çalışmaktadırlar. Demektedirler ki; neden Kur'ân servet yönünden daha üstün olan başka fertlere nazil olmadı veya neden bizim gibi bir insana gönderilmedi de buna gönderildi? demektedirler.

İnkârcılar sürekli kabile reisinin, zengin ve servet sahibi bir şahsın veya bir bölgenin sultanının Allah'ın elçisi olması gerektiğini, fakir ve görsel bir dünya makamına sahip olmayan bir insanın Allah'ın elçisi olamayacağını halka kabullen-dirmek için bihayli çaba harcamışlardır. Hz. Musa'nın (a.s) takipçilerini kuşkuya düşürmek ve onların ruhiyesini zayıflatmak amacıyla Firavun da aynı yöntemi kullanmıştır:

1- Müddessir Suresi, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ve 25. ayetler.

2- Furkan Suresi, 4. ayet.

Ey kavmim, Mısır'ın mülkü ve şu altımda akmakta olan nehirler benim değil mi? Yine de görmeyecek misiniz? Yoksa ben, şundan daha hayırlı değil miyim ki o, aşağı (sınıftan) bir zavallı ve neredeyse (sözü) açıklamadan yoksun olan (biri)dir.¹

Ve yine bu nedenden ötürü Hz. Şuayb'ın (a.s) kavmi ona dediler ki:

Senin söylediklerinin çoğunu biz kavrayıp anlamıyoruz. Doğrusu biz seni içimizde zayıf biri görüyoruz. Eğer yakın çevren olmasaydı, gerçekten seni taş a tutar öldürürdük. Sen bize karşı güçlü ve üstün değilsin.²

Tarih boyunca, bu kafaya sahip olan inkârcılar, peygamberlere en çirkin iftiraları atmışlar ve bu maksatlı sözlerinin tümünü, sırf risalet makamının değerini düşürmek için dile getirmiş ve kullanmışlardır.

Firavun'a inananlar dediler ki:

Bunlar (Musa ve Harun) her hâlde iki sihirbazdır, sizi sihirleriyle yurdunuzdan sürüp çıkarmak ve örnek olarak tutturduğunuz yolunuzu (dininizi; Firavun'u takip etmeyi) yok etmek istemektedirler.³

Allah düşmanlarının bu metodu kullandıkları gibi davetçi de onu kullanmalı ve düşmana, taptığı putun zayıf olduğunu, Allah'ın karşısında hiçbir gücünün olmadığını ve hatta bir sineği bile yaratamayacağını vurgulayıp insanlara kavratmalılar;

Sizin, Allah'ın dışında tapmakta olduklarınız -hepsi bunun için bir araya gelseler dahi- gerçekten bir sineği bile yaratamazlar.⁴

1- Zuhuf Suresi, 51 ve 52. ayetler.

2- Hud Suresi, 91. ayet.

3- Taha Suresi, 63. ayet.

4- Hac Suresi, 73. ayet.

Eğer böyle değilse kendilerine inananların ihtiyaçlarını gidermelidirler;

Allah'tan başka sizin (inkârcıların, Yahudilerin ve Hıristiyanların) taptıklarınız sizler gibi (fani, fakir ve muhtaç) kullardır. Eğer doğru iseniz, hemen onları çağırın da size icabet etsinler.¹

Bu sahte ilahlar en basit işler yapmaktan bile acizdirler;

Onların yürüyecek ayakları mı var? Ya da tutacak elleri mi var? Veya görececek gözleri mi var? Yoksa işitecek kulakları mı var?²

Hz. İbrahim (a.s), putları kırdıktan sonra inkâr edenlere dedi ki:

Bu yapmıştır, bu onların büyükleridir; eğer konuşabiliyorsa, siz ona sorun.³

Davetçi, tıpkı Kur'ân-ı Kerim gibi düşmanın oyunlarını deşifre etmeli, onun yoluna set çekmeli ve o yolun takipçilerini sarsmalıdır:

Kitap ehlinde bir grup, sizi şaşırtıp saptırmayı arzuladı; fakat onlar ancak kendi nefislerini şaşırtıp-saptırırlar da şuuruna varmazlar.⁴

10) Sanattan Yararlanmak

İnsanın doğası sanattan hoşlanır; içeriksiz ve monoton şeyleri duymaktansa kaçınır. Bu durum dikkate alındığında, dinî konuları aktarmada sanat gibi dolaylı anlatımlar yolunu seçerek mesaj verme yönteminden de yararlanmak gerekir.

Bugün gelişmiş ülkelerin bu metodu kullandıklarını ve bunu içlerinde kabul edilmiş bir olgu olarak görmekteyiz. Sö-

1- A'râf Suresi, 194. ayet.

2- A'râf Suresi, 195. ayet.

3- Enbiyâ Suresi, 63. ayet.

4- Âl-i İmrân Suresi, 69. ayet.

mürgeciler, utanç verici hedeflerine ulaşmak için, halkı kendi yollarına doğrudan çağdırmamakta, daha çok dolaylı bir tarzla onları hedefleri ile buluşturmaktadırlar.

Maalesef küfür dünyası, kendi küfründe ciddidir ve film, kartpostal, resim, grafik, heykeltıraş, yazı, yarışma ve bilmece gibi bütün imkânlardan yani sanatın her türünden kendi küfür temellerini sağlamlaştırmak için yararlanmaktadırlar.

Ne yazık ki biz Müslümanlar arasında sanat olması gerektiği kadar yer almamakta ve buna fazla dikkat edilmemektedir.

Tebliğimiz konuşma yapma ile sınırlı kalmıştır. Oysaki konuşma; o da iyi ve gerekli tüm şartları taşıyan konuşma, sadece araçlardan birisidir ve direkt mesaj veren bir yöntem olması nedeniyle etkisi dolaylı mesaj verme kadar değildir.

Hz. Musa'nın (a.s) düşmanı Samiri'nin altın ve süsler ile ilginç bir sesi olan bir buzağı yapıp, onu Musa'nın (a.s) Tanrısı olarak tanıtması ve bunu kullanarak onun takipçilerini saptırması gibi¹ bugün de batı ülkeleri ve onların tahrip edici yöneticileri, sanatı araç olarak kullanarak, gençlerimizin düşüncelerini değiştirip çalmış ve onlardan bazılarını kendi batıl hedeflerini benimsetmişlerdir.

Hz. Ali (a.s), buyuruyor ki:

Taşı geldiği tarafa atınız ki; kötülüğü ancak kendisi gibi olan def eder.²

Görkemli İran İslâm devriminin ardından, ilmî havzalar da, tebliğ dönük tiyatro, piyes, hikaye ve şiir yazarak sanat yöntemlerine önem verilmiştir. Ama bu miktar yeterli değildir ve bu yöntemleri öğrenme kabiliyeti ve becerisi olan dinî ilim öğrencileri, tebliğ faaliyeti ve metotlarında onlardan yararlanmalı ve ciddi bir şekilde bu konuya eğilmeleri gerekmektedir.

1- Taha Suresi, 88. ayet.

2- Nehcü'l-Belağa, Feyzu'l-İslâm çevirisi (Farsça), s. 1235.

Görsellik, sanat dallarından biri olup, onun örneklerini ilahi evliyaların hareketlerinde müşahade etmekteyiz:

Hz. Ali (a.s), cehennem ateşini Akil'e hatırlatmak için, bir şişi kızdırıp ona yaklaşır.¹

İmam Muhammed Bakır (a.s), Hz. Peygamber'in (s.a.a) nasıl abdest aldığını göstermek için, bilfiil abdest alarak izleyenlere göstermiştir.²

Allah Resulü (s.a.a), buyuruyor ki:

Beni namaz kılarken gördüğünüz gibi namaz kılınız.³

Günümüzde, bir çeşit gösterim olan taziye merasimi, Aşura tarihinin korunmasındaki önemli etkenlerden biridir.

Allah, Kabil'e kendi ölmüş kardeşini nasıl toprağa vereceğini göstermek için, oyuncusu karga olan bir tiyatro sergilemiştir;

Allah, ona, yeri eşeleyerek kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini gösteren bir karga gönderdi.⁴

İmam Hasan ve İman Hüseyin (a.s), bir ihtiyar adama yanlış abdest aldığını anlatabilmek için, görsel bir abdestten yararlanır ve ihtiyarı hakemliğe davet ederler. Kendileri abdest alarak nasıl doğru abdest alınır, ona göstermiş olurlar.⁵

Bir şeyi duymak ve görmek birlikte olursa, bunun etkisi daha fazla olur. Ve sonuç olarak bu kalbin itminanında daha etkili olacaktır. Hz. İbrahim'in (a.s), Rabbim, bana kalbimin itminanı için ölüleri nasıl dirilttiğini görmek isterim,⁶ demesi de bu yüzdendir.

1- Nehc'ül Belağa, Suphi Salih Tahkikli, 224. hutbe.

2- Vesailu's-Şia, İslâm Mektebi basımı, c. 1, s. 272.

3- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi), c. 85, s. 279.

4- Mâide Suresi, 31. ayet.

5- Dastan-i Rastan (Doğruların Öyküsü), c. 2, s. 103, Biharu'l-Envar'dan nakledilmiştir.

6- Bakara Suresi, 260. ayet.

Ve yine, Allah Resulü'nün (s.a.a) hak ve batıl yolunu açıklamak için, çizgilerden yararlandığını görmekteyiz.

Veya Allah Resulü (s.a.a), bir önemli meseleye fertlerin dikkatini çekmek için görünüşte hiçbir şeyin olmadığı bir çölde, odun toplamayı emretti; böylece çalı çırpıların toplanmasıyla kocaman bir yığın oluştu; bunu küçük günahlara örnek gösterdi. Sakınılmayan ve küçük görülen bu günahların toplanarak nasılda bir dağ olabileceğini sahneyerek gözler önüne serdi.¹

Selman-i Farişî diyorki: "Allah Resulü ile birlikte bir ağacın gölgesi altında oturmuştuk. Hazret, yapraklarının düşeceği şekilde o ağacın bir dalını salladı ve şöyle buyurdu: Acaba ne yaptığımı sormuyor musunuz? Mümin, namaz kıldığı vakit, günahları tıpkı bu ağacın yaprakları gibi dökülür."²

Semaa diyor ki: İmam Cafer Sadık'tan (a.s) canım size feda olsun, namazın vakti ne zamandır? diye sordum. Hazret, bir şey ister gibi sağına ve soluna baktı, ben de bir çubuğu alıp kendisine verdim ve İmam, çubuğu bir işaret olarak yere sapladı ve onun aracılığıyla gölgesinden yararlanarak namaz vaktini bana açıkladı.³

11) Kıssa Anlatmak

Anlatımda bir başka yöntem de kıssalardan yararlanmaktır. Kur'ân da buna önem vermekte, insanların daha iyi kavrayabilmeleri için birçok kıssa nakletmektedir;

Sana elçilerin haberlerinden kalbini sağlamlaştıracak doğru haberler aktarıyoruz.⁴

1- Dastan-i Rastan (Doğruların Öyküsü), c. 1, s.17 ve 18.

2- Cami-i Ahadîs-i Şia (Şia Hadisleri Külliyyatı), c. 4, s. 204.

3- Cami-i Ahadîs-i Şia (Şia Hadisleri Külliyyatı), c. 4, s. 160 ve 161.

4- Hud Suresi, 120. ayet.

Kur'ân'daki kıssalar, en güzel kıssalardır ve onda yaklaşık iki yüz atmış sekiz kıssa bulunmaktadır;

Biz bu Kur'ân'ı sana vahyetmemizle, en güzel kıssaları gerçek bir haber (kıssa) olarak sana aktarıyoruz.¹

Kur'ân'daki kıssalar değerlidir, çünkü; bu kıssalarda asla yalana yer yoktur. Tamamen doğru olan bu kıssalar hem çok çekici, hem de çeşitlidirler. Ayrıca içlerinde hukuki ve içtimai konuları barındırmaktadırlar.

Bu yüzdende de insanları düşünmeye ve akletmeye sevk etmektedirler:

Artık gerçek haberi onlara aktar ki düşünsünler.²

Andolsun, onların kıssalarında temiz akıl sahipleri için ibretler vardır.³

12) Manaların Çağrışımı

Eğitimde manaların çağrışımı, oldukça önemli bir role sahiptir.

İnsan, sözcük ve manaları küçüklükten itibaren, onlarla bağlantılı hatıralar ile birlikte öğrenmektedir ve o hatıralar ne kadar güzel olursa, o kavram ve manaların zihinde kalıcılığı ve hatırlanması da o kadar kuvvetli olacaktır. Bundan dolayı davetçi, tebliğde bulunmak için uygun fırsatlardan yararlanmalı ve muhatabın zihninde tam yer edinmesi için de dinî ve değerli konuların anlatımını güzel hatıralarla süslemelidir.

Bir kimseye hediye verirken ya da bir öğrenciye iyi bir not verirken yapılan konuşmanın tesirinin daha fazla olduğunu sizler de tecrübe etmişsinizdir.

1- Yusuf Suresi, 3. ayet.

2- A'râf Suresi, 176. ayet.

3- Yusuf Suresi, 111. ayet.

Ev telefonu beş rakamlı olan bir şahsın, telefon numarası verirken "günlük namazların sayısı gibidir" şeklinde vermesinin kalıcılığı elbette ki tartışılmaz. Yani sabah namazı iki rekât, öğle namazı dört rekât, ikindi namazı dört rekât, akşam namazı üç rekât ve yatsı namazı dört rekâttır; ev telefonumun numarası da (24434)'tür.

13) Müşrikleri Tahrik Etme ve Söz Alma

Allah, müşriklere yönelttiği nefret ve uzaklık aracılığıyla onları tahkir etmektedir.

(Bu) Müşriklerden kendileriyle antlaşma imzaladıklarınıza Allah'tan ve Resülü'nden kesin bir uyarıdır.¹

Onlar, kalpleri aynı taş gibi olan müşriklerdir;

Bundan sonra kalpleriniz yine katılaştı; taş gibi, hatta daha katı.²

Ve ayrıca onlar, hakkı iştirmede, söylemede ve görmede sağır, dilsiz ve kör olup-düşünmeyenlerdir.³

Yüce Allah, büyülenen kibirli kâfirleri tahkir etmek için değişik tabirler kullanmaktadır:

Bazen hayvan isimleri ile onları tahkir etmektedir:

Bunlara ne oluyor ki öğütten yüz çevirip duruyorlar? Sanki onlar, ürkmüş yaban eşekleri gibidirler.⁴

Bunlar hayvanlar gibidir, hatta daha aşağılıktırlar. İşte bunlar gafil olanlardır.⁵

Allah, müşriklerin kendisine ibadet etmelerine hiçbir şekilde ihtiyaç duymadığını ve birçok varlığın kendisine ibadetle meşgul olduğunu söylerken onları küçük saymaktadır:

1- Tevbe Suresi, 1. ayet.

2- Bakara Suresi, 74. ayet.

3- Bakara Suresi, 171. ayet.

4- Müddessir Suresi, 49 ve 50. ayetler.

5- A'râf Suresi, 179. ayet.

Şayet onlar büyüklenecek olurlarsa, Rabbinin katında bulunanlar, O'nu gece ve gündüz tesbih ederler ve (bundan) bıkkınlık duymazlar.¹

Ve Allah malları ile övünen kâfirler karşısında sınırsız yoksunluklarının farkına varmaları ve tahkir olmaları için, kendi sınırsız ve sonsuz servet ve gücünü maharetle onların önüne sermektedir:

Onlar ki: Allah'ın Resulü yanında bulunanlara hiçbir infak (harcama) da bulunmayın, sonunda dağılıp gitsinler, derler. Oysa göklerin ve yerin hazineleri Allah'ındır. Ancak, münafıklar kavramıyorlar.²

İzzetin Allah'ın, Resulü'nün ve müminlerin oluşunun vurgulanması gerçekte kâfirlerin tahkir edilmeleridir;

İzzet (güç, onur ve üstünlük) Allah'ın, O'nun Resulü'nün ve müminlerindir.³

Yüce Allah, bazı Kur'ân ayetlerinde, kutlu elçisinden kâfirlere itina etmeyerek onları küçük ve alçak saymasını istemektedir:

Eğer onlar yüz çevirirlerse, de ki: Bana Allah yeter (onlara önem verme).⁴

Dinlerini bir oyun ve eğlence (konusu) edinenleri ve dünya hayatı kendilerini mağrur kılanları bırak.⁵

Elbette kâfirlerin de müminleri tahkir etme yolunda çaba sarf ettikleri bilinmelidir ki bu tahkir etmelerin karşısında durulması gerekmektedir. Örneğin Nuh kavminin önde gelenleri ona şöyle demekteydiler:

1- Fussilet Suresi, 38. ayet.

2- Münafikun Suresi, 7. ayet.

3- Münafikun Suresi, 8. ayet.

4- Tevbe Suresi, 129. ayet.

5- En'âm Suresi, 70. ayet.

Biz seni yalnızca bizim gibi bir beşerden başkası görmüyoruz; sana sığ görüşlü olan en aşağılıklarımızdan başkasının uyduğunu görmüyoruz.¹

Bir başka yerde halka demekteydiler ki:

Bu sizin benzeriniz olan bir beşerden başkası değildir, kendisi de sizin yediklerinizden yemekte ve içtiklerinizden içmektedir.²

Ve Hz. Nuh'u (a.s) çölde gemi yaparken görüp, alay ettikleri vakit, Nuh (a.s), şöyle buyurdu:

Eğer bizimle alay ederseniz, alay ettiğiniz gibi biz de sizlerle alay edeceğiz.³

14) Dünya ve Ahiret Arasını Dengelemek

İnsan, güdüleri olan maddi bir varlıktır ve bu güdülere cevap verebilmek için maddi imkânlardan yararlanmaya ihtiyaç duymaktadır. Sadece maneviyata çağırarak ve insanın tabii isteklerini bastırmak, kutlu İslâm dinince kabul edilebilir değildir. Kur'ân-ı Kerim'deki bazı ayetlerin salih ameli unutmamakla birlikte insanları temiz dünya nimetlerinden faydalanmaya teşvik ettiğini görmekteyiz:

Güzel ve temiz olan şeylerden yiyin ve salih amellerde bulunun.⁴

Artık ganimet olarak elde ettiklerinizi helal ve temiz olarak yiyin ve Allah'tan korkup sakının.⁵

Dünyadan faydalanmayla birlikte şükredici olunmalıdır;

Rabbinizin rızıkından yiyin ve O'na şükredin⁶

1- Hud Suresi, 27. ayet.

2- Mü'minin Suresi, 33. ayet.

3- Hud Suresi, 38. ayet.

4- Mü'minin Suresi, 51. ayet.

5- Enfal Suresi, 69. ayet.

6- Sebe' Suresi, 15. ayet.

Ve şeytana uyulmamalıdır;

Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden yiyin ve şeytanın adımlarına uymayın.¹

Ve nimetlerden yararlanırlarken mahrumlar da unutulmamalıdır;

Verdiğinde ürünlerinden yiyin ve hasad günü (fakirlerin) hakkını verin.²

Kur'ân'ın dünyevi meseleler ile birlikte manevi ve uhrevi meselelere de eğilmesi gibi; dünyanın hedef olmadığı aksine onun yüce Allah'a yaklaşmak için bir araç olduğu, saadet ve en güzel hayatın Allah'ın katında olduğu halkça anlaşılmalıdır;

Kadınlara, oğullara, kantar kantar yığılmış altın ve gümüşe, salma güzel atlara, hayvanlara ve ekinlere duyulan tutkulu şehvet insanlara süslü ve çekici kılındı. Bunlar, dünya hayatının metaıdır. Asıl varılacak güzel yer Allah katında olmalıdır.³

İnsanlar, dünyadan bir nasiplerinin olduğunu bilmelidirler; ancak ondan ahiret için faydalanmalıdırlar:

Allah'ın sana verdiğiyle ahiret yurdunu ara, dünyadan da kendi payını (nasibini) unutma.⁴

Yüce Peygamber'in (s.a.a) halkın maddi problemleriyle ilgilenmesi ve bu yolda çaba harcaması gibi Allah yoluna davet edenlerin de bizzat halkın problemleriyle ilgilenmesi gerekir.

Hz. Ali (a.s), Allah Resulü'nün (s.a.a) bu yöndeki çabalarını şöyle anlatmaktadır:

Sizler kirli sular içerdiniz, Resul-i Ekrem (s.a.a) geldi sizin su sorununuzu çözüp halletti.⁵

1- En'âm Suresi, 142. ayet.

2- En'âm Suresi, 141. ayet.

3- Âl-i İmrân Suresi, 114. ayet

4- Kasas Suresi, 77. ayet

5- Nehcü'l-Belağa, Suphi Salih Tahkikli, 26. hutbe

O yüce şahsiyetin kendisi, tarımın gelişmesinde ve halkın problemlerini halletmek için su kuyularının açılmasında birçok çaba ve çalışması olmuştur. Kur'ân'da şöyle buyurulmaktadır:

Yemeği yiyince (Allah Resulü'nün evinden) dağılın
ve (uzun) söze dalmayın.¹

Bu ayetten Hz Peygamber'in (s.a.a) halka yemek verdiği anlaşılmaktadır. Bu davranış, aynı zamanda bir çeşit maddi meselelere eğilmedir ve ayetten çıkarılan en güzel nokta ise yemek vermenin Allah Resulü'nün (s.a.a) her zamanki metot ve ahlâkı oluşudur. Bu sadece bir defaya mahsus olsaydı Allah Resulü'nün (s.a.a) evinden çıkmalarına yönelik ayet nazil olmazdı. O yüce şahsiyet, risaletinin başında "**(Öncelikle) en yakın hısımlarını (aşiretini) uyar.**"² ayetine uyararak bir yemek hazırlattı; Allah'ın mesajını ulaştırmak için yakınlarını yemeğe davet etti ve kendisine emrolunanı yerine getirdi.

Halkın maddi ihtiyaçlarına eğilmek sadece Allah Resulü'ne (s.a.a) has değildi. "**Musa kavmi için su aramıştı.**"³ ayetinden diğer peygamberlerin de halkın ihtiyaçlarını gidermeye çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Yüce Allah, bir başka ayette Hz. Musa ve Harun'a (a.s) halkın ev ihtiyaçlarını karşılamaları emredilmektedir:

Musa ve kardeşine (şöyle) vahyettik: Mısır'da kavminiz için evler hazırlayın.⁴

Davetçi, bu konuda da Hz. Peygamber ve Masum Ehlibeyt İmamları'na uymalı ve bu yolda çaba harcamalıdır.

Mesruk demektir ki: Arafe günü İmam Hüseyin'in (a.s) çadırına gittim ve halkın İmam'ı ziyaret ettiklerini, orada sof-

1- Ahzab Suresi , 53. ayet

2- Şuara Suresi, 214. ayet.

3- Bakara Suresi, 60. ayet.

4- Yunus Suresi, 87. ayet.

raların açıldığını, halkın yemeklerden yiyip, kendileriyle de götürdüklerini gördüm.¹

Acaba şimdiye kadar İmam Hüseyin (a.s) için verilen tebliğe dayalı yemeklerin etkisine hiç kafa yordunuz mu? Kum ilim havzasının kurucusu Merhum Şeyh Abdülkerim Hairi Yezdi'den: "Mel'un Rıza Han, İmam Hüseyin (a.s) için konuşma yapmanın ve ağıt okumanın önünü almaktadır, ne yapalım?" diye sorduklarında kendisi, "Rıza Han İmam Hüseyin (a.s) için yemek vermenin önünü alamaz, sizler taziye günlerinde İmam Hüseyin (a.s) adına halka yemek veriniz" diye cevap vermiştir.

15) Mukayese Etme Usulü

Tebliğ etmedeki yararlı metotlardan biri, Kur'ân'ın da bazı yerlerde kendisinden faydalanmış olduğu hak ve batıl arasında mukayesede bulunma yöntemidir. Aşağıda bunların bazılarına işaret edilmektedir:

– Yaratmada ve ölümden sonra diriltmede bir olan Allah'ın kudreti ile güçsüz putlar arasında yapılan mukayese:

De ki: Sizin şirk koştuklarınızdan ilk kez yaratacak sonra onu iade edecek olan var mı? De ki: Allah yaratmayı (ilkin) başlatır, sonra onu iade eder.²

– Allah'ın birliği ile yalancı Rablerin çokluğu arasında yapılan mukayese:

Birbirinden ayrı (bir sürü) Rabler mi daha hayırlıdır, yoksa kahhar (kahredici) olan bir tek Allah mı?³

– Allah'ın hakka ulaştırması ile onun dışındakilerin sapıtması arasında yapılan mukayese:

1- Müntehe'l-Âmal, c.1, İmam Hüseyin'in (a.s) faziletleri bölümü.

2- Yunus Suresi, 34. ayet.

3- Yusuf Suresi, 39. ayet.

De ki: Sizin şirk koştuklarınızdan hakka ulaştırabilecek var mı? De ki: Hakka ulaştıracak Allah'tır. Öyle ise, hakka ulaştıran mı uyulmaya daha hak sahibidir, yoksa doğru yola ulaştırılmadıkça kendisi hidayete ulaşmayan mı?¹

– Faiz olarak verilen mal ile zekât olarak verilen mal arasında yapılan mukayese:

İnsanların mallarından artsın diye, verdiğiniz faiz Allah katında artmaz. Ama Allah'ın yüzünü (rızasını) isteyerek verdiğiniz zekât ise, işte (sevaplarını ve gelirlerini) kat kat artıranlar onlardır.²

– Karanlıkla nurun, kâfirle de müminin arasında yapılan mukayese:

Kör olanla (basiretle) gören bir değildir; karanlıklarla aydınlık, gölge ile sıcaklık da.³

Evet, ilim ve iman ile birlikte olan bir hayat, asla cehalet ve isyan ölüleri ile eşit olamaz.

Diri olanlarla ölümler de bir değildir.⁴

Davetçi, Allah'a uymaktan doğan olumlu sonuçlar ile sapmadan kaynaklanan olumsuzluklar arasında mukayesede bulunmak suretiyle halkı doğru yola ulaştırabilir.

16) Aksini Var Sayma Yöntemi

İnsan, ancak kendinden alındığı vakit nimetin değerini anlamaktadır. Örneğin, bir darbeden ötürü başparmağımızı birkaç günlüğüne işlevini yitirirse, birçok işte; yazma ve hat-ta yakayı düğmelemede bile sıkıntı yaşadığımızı görürüz. Eğer bir anlık gözümüzü yumsak, gözün ne derece büyük

1- Yunus Suresi, 35. ayet.

2- Rum Suresi, 39. ayet.

3- Fatır Suresi, 19-20-21. ayetler.

4- Fatır Suresi, 22. ayet.

bir nimet olduğunu anlarız. Allah, insanları gaflet uykusundan uyandırmak ve onları kendine getirmek için özel bir yöntemden yararlanmaktadır. O da aksini varsaymak veya "nimetleri geri almak"tır. Allah, eğer sular acı olur ve ağaçlar yeşermese ne yaparsınız? diye sormaktadır. Bu yöntemle insanları gafletten uyandırmak istemektedir. Allah kâfirler hakkında şöyle buyurur:

(Onlar hayatlarının ebedi olduğunu sanmasınlar)
Eğer biz dilersek, onları yerin dibine geçirir ya da gökten üzerlerine parçalar düşürürüz.¹

Eğer dilemiş olsaydık, oldukları yerde (en görkemli çağlarında) onları bir başka kalıba sokardık.²

Dilersenizi giderir-yok eder ve yeni bir halk getirir.³

Aksini varsaymaktan maksat, yalnızca yeni insanları tasavvur etmek değildir, bilakis bundan nimetlerin yok olması ve kötü şeylerin onların yerine gelmesi de farz edilmektedir.

Yüce Allah, su nimeti hakkında şöyle buyuruyor:

Eğer dilemiş olsaydık, onu tuzlu kılardık; şükretmeniz gerekmez mi?⁴

Eğer dilemiş olsaydık, gerçekten onu (ekin ve tarlanızı) bir ot kııntısı kılardık; böylelikle şaşşa kalırdınız.⁵

17) Hazırlık Yapmak ve Ortam Oluşturmak

Mukaddes İslâm dini, insanın fitrî ve güdüsel yönelişlerine muhalefet etmemesi hasebiyle, buyruklarında insanın güdüsel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurur ve hiçbir zaman onu üstesinden gelemeyeceği bir işe zorlamaz. Örneğin, Al-

1- Sebe' Suresi, 9. ayet.

2- Yasin Suresi, 67. ayet.

3- İbrahim Suresi, 19. ayet.

4- Vakıa Suresi, 70. ayet.

5- Vakıa Suresi, 65. ayet.

lah Âdem ve Havva'nın cennette bulunan bir ağaca yaklaşmalarını engellemek istediği vakit, ilk önce onlara istedikleri her şeyi yiyebileceklerine dair izin vermekte ve sonra onları belirttiği özel ağaçtan yemekten sakındırmaktadır: Bu yöntem, insanı hazırlamakla ilgilidir;

Ve ey Âdem, sen ve eşin cennete yerleş. İkiniz dilediğiniz yerden yiyin; ama şu ağaca yaklaşmayın.¹

Zekât emri, ancak halkın kendileri için de bir malın kalacağı durumda onlar tarafından kabul edilebilir. Bu sebepten ötürü Allah, ilk önce bağ sahiplerine ağaçların meyvelerinden kendilerinin yemelerine ve sonra uygun bir vakitte fakirlerin haklarını vermelerine izin vermektedir. Eğer helalden yararlanma imkânı olmazsa, haramdan uzak durmak ve yüce Allah'ın emrine göre amel etmek zordur;

Ürün verdiğinde ürününden yiyin ve hasad günü hakkını verin.²

İnsan vücudunda bir takım güdüler bulunmaktadır ve onların tatmin edilmesi, dünyadan ve maddi nimetlerden faydalanmayla ancak gerçekleşir. Böylece Allah, insan için dünyada bir nasip karar kılmış ve ondan yalnızca manevi yücelmeyi ve uhrevi amelleri istememiştir;

Allah'ın sana verdiğiyle ahiret yurdunu ara, dünyadan da kendi payını (nasibini) unutma.³

Allah, insanın uykuya ve dinlenmeye ihtiyacının olduğunu bilmesi nedeniyle ondan gecenin çoğunu Kur'ân okuyarak geçirmesini istememektedir;

Allah sizin bunu sayamayacağınızı (gecenin birçok saatini ibadetle geçiremeyeceğinizi) bildi, böyle-

1- A'râf Suresi, 19. ayet.

2- En'âm Suresi, 141. ayet.

3- Kasas Suresi, 77. ayet.

ce tövbenizi (O'na dönüşünüzü) kabul etti. Şu hâlde Kur'ân'dan kolay geleni okuyun.¹

Evet, Allah verdiği emirlere yönelik öncelikle onların kabul edilmesi için zemin hazırlamakladır ve kutlu elçisinden de kâfir ve müşriklerin İslâm dinine yönelmeleri için ortam oluşturulmasını istemektedir; ta ki onların Allah'ın sözlerini duyma imkânları olsun:

Eğer müşriklerden biri, senden eman isterse, ona eman ver; öyle ki Allah'ın sözünü dinlemiş olsun.²

Bundan dolayı kalplerinin İslâm'a ısındırılması istenen kimselere, zekâtın bir bölümü verilmektedir. Yani inkârcıların kalplerinin yumuşaması ve İslâm'a ısındırılması için zekâttan harcama yapılabilmektedir.

Bundan önce, davetçinin konuşmasının, durumun gereği ile uygunluğu konusunda onun ferdin ve toplumun hazırlıklı oluşunu göz önünde bulundurması manasında olan muhâtaplarının vaziyetini kayda alması gerektiğini belirtmiştik. Ve hazırlıklı olma tarzları genellikle farklılık arz etmektedir; bazen Allah Resulü'nün (s.a.a) ülke başkanlarını ve Müslüman olmayanları İslâm'a davet ettiği gibi bir yöntem izlenmekte, bazen de sorulara cevap vermek suretiyle anlık tebliğ yöntemi kullanılmaktadır.

Zor ve insan doğasına aykırı hüküm ve konuların açıklanması, altyapı istemektedir. Müslümanlara cihad emrinin Allah Resulü'nün (s.a.a) risalet görevini üstlenmesinden tam on beş yıl sonra verilmesinin felsefesi de işte budur.³

Bir şahıs, İmam Rıza'ya (a.s) bir soru sorduğunda; İmam, mübarek başını bir süre aşağıya eğdi ve sonra sorusunu ce-

1- Müzzemmil Suresi, 20. ayet.

2- Tevbe Suresi, 6. ayet.

3- Bakara Suresi, 216. ayet.

vapladı. Şahıs: Acaba sorunun cevabı zihninizde değil miydi de bana yanıt vermek için düşündünüz? diye sordu. İmam buyurdu ki: Hayır, bu davranışım, sana sade ve çabuk bir şekilde hikmetli yanıt vermeyip vakti uzatmak ve böylece sözüme saygı duymayan ve aynı şekilde senin dikkatini çekip cevaba yoğunlaşman içindi.

Zindan arkadaşlarının Hz.Yusuf'a (a.s) rüyalarını anlattıklarında, rüyalarını hemen tabir etmemesinin ve şöyle buyurmasının nedeni neydi biliyor musunuz?

(Yusuf) Dedi ki: Size rızıklanacağınız bir yemek gelmeden rüyalarınızın yorumunu söyleyeceğim.¹

Bu davranışın nedeni, hazırlık oluşturmaktan başka bir şey değildi. Zira Hz. Yusuf (a.s), onların kaygılanmalarını ve daha fazla bir hazırlık ile kendisinin sözlerine kulak vermeleri için yemek yeme vakitlerini almayacağına ve yemeğin gelmesinden önce rüyalarını yorumlayacağına dair onlara güvence vermek istemekteydi.

Yüce Allah, şarap içmeyi bir defada haram kılmadı; aksine bu hüküm, ortam hazırlanıp aşamalı olarak gerçekleştirildi. Allah, önce onu iyi olmayan bir içecek olarak tanıtmakta ve Müslümanlardan hurma ve üzüm ağaçlarından güzel olan helal rızık kazanmalarını istemektedir:

Hurmaların ve üzümlüklerin meyvelerinden kurdukları çardaklarda hem sarhoşluk verici içki, hem güzel bir rızık edinmektesiniz. Şüphesiz aklını kullanabilen bir topluluk için, gerçekten bunda bir ayet vardır.²

Allah, bu şekilde sarhoşluğa sebep olan bir şeyin güzel bir rızık olamayacağını bize kavratmaktadır. Ve Allah bir aşı-

1- Yusuf Suresi, 37. ayet.

2- Nahl Suresi, 67. ayet.

manın katedilmesinden sonra artık sarhoş hâlde namaza yaklaşmamaları emrini nazil buyurmakta:

Ey iman edenler, sarhoş iken, ne dediğinizi bilinceye kadar namaza yaklaşmayın.¹

Bu aşama da geçilince Allah, onun faydalarını zararları ile karşılaştırmakta ve onun zararlarının daha fazla olduğunu beyan buyurmaktadır:

Sana içkiyi ve kumarı sorarlar. De ki: "Onlarda hem büyük günah, hem insanlar için (bazı) yararlar vardır. Ama günahları yararlarından daha büyüktür."²

Ortamın tam hazır olduğu son aşamaya gelince Allah, onu içmeyi kesinlikle ve tam bir açıklıkla yasaklamıştır:

Ey iman edenler, içki, kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak şeytan işlerinden olan pisliklerdir. Öyleyse bun(lar)dan kaçın; umulur ki kurtuluşa erersiniz.³

18) İyi ve Kötü Örnekleri Tanıtma

Allah yolunda hareket etmek ve O'nun buyruklarına göre amel etmek için halkın örneğe ihtiyacı vardır ve bir tebliğ yöntemi olarak örnek göstermek, davetçi tarafından kullanılabilir. Bu yöntem ile hareket etmenin en güzel örneği, bazı ayetlerde örnek ve numune tanıtımına değinen Kur'ân'dır. Kur'ân'ın Müslümanlar için tanıttığı en güzel örnek, Allah Resulü'dür (s.a.a):

Andolsun, sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah Resulü'nde güzel bir örnek vardır.⁴

1- Nisâ Suresi, 43. ayet.

2- Bakara Suresi, 219. ayet.

3- Mâide Suresi, 90. ayet.

4- Ahzab Suresi, 21. ayet.

Kur'ân-ı Kerim'de örnek tanıtımı, Allah Resulü (s.a.a) ile sınırlı değildir. Bilakis yüce Allah Resulü'den (s.a.a) önceki peygamber ve evliyaları da güzel bir örnek olarak tanıtmaktadır:

İbrahim ve onunla birlikte olanlarda size güzel bir örnek vardır.¹

Kur'ân-ı Kerim, hatta bir ömür boyu bozuk bir ortamda kalan ve bozgunculuk karşısında direnen ve teslim olmayan kimseleri de tanıtmakta; örnek olarakta Firavun'un eşini göstermektedir:

Allah, iman edenlere de Firavun'un karısını örnek verdi.²

Kur'ân, bazı özellikler için numuneler zikretmektedir. Bunlardan iffet ve namus için Hz. Yusuf'u (a.s), sabır için Hz. Eyyub'u (a.s), dünyaya aldanmamak için Hz. Süleyman'ı ve Yusuf'u (a.s), cesaret için Hz. Davud'u (a.s), ahlak ve bir çok özellik için Hz. Muhammed'i (s.a.a), fedakârlık için hicret gecesi Allah Resulü'nün (s.a.a) yatağında yatan Hz. Ali İbn Ebu Talib'i (a.s) örnek olarak göstermektedir.

Kur'ân'da örnekleme sadece iyilik ve iyilerle sınırlı değildir. Halkın ibret alması için kötülük ve çirkin sıfatlılarla ilgili de örnekler sunulmaktadır. Örneğin Kur'ân, Allah'ın peygamberinin evinde yaşayan ancak kötülüğü, bozgunculuğu ve hıyaneti yol edinmiş Hz. Lut (a.s) ve Hz. Nuh'un (a.s) eşlerinden bahsedip onlara işaret etmektedir:

Allah, inkâr edenlere, Nuh'un eşini ve Lut'un eşini örnek verdi. İkisi de, kullarımızdan salih olan iki kulumuzun nikâhları altındaydı; ancak onlara ihanet ettiler.³

1- Mümtehine Suresi, 4. ayet.

2- Tahrir Suresi, 11. ayet.

3- Tahrir Suresi, 10. ayet.

Bazen de örnekler, en iyisi dururken normal olan birşeyi yapmış ve kendi makamına uygun olmayan bu davranışından dolayı tövbe etmiş kimselerden de örnekler verilmektedir. Hz. Yunus'u (a.s) buna örnek gösterebiliriz. Allah onun hakkında şöyle buyurmaktadır:

Şimdi sen, Rabbinin hükmüne sabret ve balık sahibi (Yunus) gibi olma (ki o kavmine küsmüştü).¹

19) Devamlılık ve Tekrar

Bazen ruhî açıdan hakkı kabul etmeye yatkın kimselere Firavun'un sihirbazları örneğinde olduğu gibi bir defa anlatmak yeterli olmaktadır. Ancak uyarının muhatabın ruhî derinliklerine işlemesi için tıpkı Kur'ân ayetlerinin inişi gibi hem genel anlamıyla devamlı, hem de çeşitlilik arz etmelidir:

Andolsun, biz öğüt alıp-düşünsünler diye, sözü bir-biri ardınca dizip-indirdik.²

Halk, defalarca duymuş olsa dahi davetçi her zaman hatırlatılması gerekli olan ahlâkî konuların tekrarı gerekli olduğu durumlar dışında aynı kelime ve cümleleri kullanmaktan kaçınmalıdır.

Bazen tekrar gereklidir; Kur'ân'ın halkı ilgilendiren ve ibretli konuları tekrarladığı gibi. Örneğin: Hz. Musa'nın (a.s) ve kavminin başından geçenler Kur'ân kıssaları arasında en fazla yer tutmaktadır. Bu konuda dokuz yüzden daha fazla ayet vardır.

Allah'ın amel ve niyetlerimizden haberdar olduğu yaklaşık "100" defa değişik başlıklarla tekrar edilmiştir. Aşağıda bunların bazı örneklerine işaret ediyoruz:

Allah yaptıklarınızdan gafil (habersiz) değildir.³

1- Kalem Suresi, 48. ayet.

2- Kasas Suresi, 51. ayet.

3- Bakara Suresi, 74. ayet.

Allah yaptıklarınızı görendir.¹

Allah yaptıklarınızdan haberdardır.²

Senin Rabbin gerçekten gözetleme yerindedir.³

Allah sizin saklı tuttuklarınızı da, açığa vurduklarınızı da bilir.⁴

Dolayısıyla her tekrar kötü değildir; bilakis yararlı ve iyidir de:

Allah müteşabih (benzeşmeli), ikişerli bir kitap olarak sözün en güzelini indirdi. Rablerine karşı içleri titreyerek korkanların O'ndan derileri ürperir.⁵

Kur'ân-ı Kerim'de birçok ayet tekrar edilmiştir:

"**Şu hâlde Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?**"⁶ ayeti Rahman Suresi'nde 31 defa, "**O gün, yalananların vay hâline.**"⁷ ayeti Mürselat Suresi'nde 11 defa, "**Artık Allah'tan korkup-sakinin ve bana itaat edin.**"⁸ ayeti Şuara Suresi'nde 7 defa ve "**Buna karşılık ben sizden bir ücret istemiyorum; ücretim yalnızca alemlerin Rabbine aittir.**"⁹ ayeti de Şuara Suresi'nde 5 defa tekrar edilmiştir.

Cuma namazı hatibi tarafından takvanın tavsiye edilmesinin tekrarı gibi bu tekrarlar da konunun ruhun derinliklerine işlemesi içindir. Aynı şekilde Kur'ân-ı Kerim'de bazen tekrarı yararlı olan bir konu, değişik ve çeşitli beyanlar ile zikredilmiştir:

1- Hadid Suresi, 4. ayet.

2- Mücadele Suresi, 11. ayet.

3- Fecr Suresi, 14. ayet.

4- Teğabun Suresi, 4. ayet.

5- Zümer Suresi, 23. ayet.

6- Rahman Suresi, 13. ayet.

7- Mürselat Suresi, 15. ayet.

8- Şuara Suresi, 108. ayet.

9- Şuara Suresi, 109. ayet.

Andolsun biz bu Kur'ân'da çeşitli açıklamalar yaptık, öğüt alıp-düşünsünler diye.¹

Allah'ın sözü ve onun emirleri devamlı ve sürekli bir şekilde kullara ulaştırılmalıdır. İşte birçok peygamberin yüce Allah tarafından gönderilmesi bu hedef uyarıncadır:

Sonra birbiri peşi sıra elçilerimizi gönderdik.²

Hani onlara iki (elçi) göndermiştik, fakat ikisini yalanlamışlardı. Biz de (iki elçiyi) bir üçüncüsü ile güçlendirdik.³

20) Müştereklere Davet

İlahi dinler arasında birçok ortaklıkların bulunduğu gayet açıktır. Diğer dinlere mensup kimseleri mukaddes İslâm dinine çekmede etkili olan yollardan biri, müşterekleri beyan etmektir; bu fiil, uzaklığı yakınlaştırır, kitap ehlinde inat ve düşmanlığı kaldırır.

Allah, müminler ile kitap ehli arasındaki müşterek noktalara vurguda bulunmaktadır:

De ki: Ey Kitap Ehli, bizimle sizin aranızda müşterek (olan) bir kelimeye (Tevhide) gelin. Allah'tan başkasına kulluk etmeyelim.⁴

Bir olan Allah'a kulluk etmeye vurguda bulunma:

Bizim ilahımız da, sizin ilahınız da birdir.⁵

Kitabın ilahi oluşuna vurguda bulunma:

Bize ve size indirilene iman ettik.⁶

1- İsrâ Suresi, 41. ayet.

2- Mü'minin Suresi, 44. ayet.

3- Yasin Suresi, 14. ayet.

4- Âl-i İmrân Suresi, 64. ayet.

5- Ankebut Suresi, 46. ayet.

6- Ankebut Suresi, 46. ayet.

İlahi kitaplar arasında ortak noktalar çoktur; örnek olarak aşağıda geçenleri sunabiliriz:

Hidayet konusu:

Gerçek şu ki, biz Tevratı, içinde bir hidayet ve nur olarak indirdik.¹

Önderlik ve rahmet konusu:

Bundan önce de, bir rehber (imam) ve bir rahmet olarak Musa'nın kitabı var.²

Allah yolundaki savaşçı ve şehitlere cennet vaadi konusu:

Hiç şüphesiz Allah, müminlerden -karşılığında onlara mutlaka cenneti vermeye- canlarını ve mallarını satın almıştır. Onlar Allah yolunda savaşmışlar, öldürürler ve öldürülürler; (bu) Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'ân'da onun üzerine gerçek olan bir vaattir.³

Kur'ân'ın ilahi kitapları tasdik etmesi bu delil uyarıncadır:

Sana da (ey Muhammed,) önündeki kitap(lar)ı doğrulayıcı ve ona bir şahid-gözetleyici olarak Kitab'ı (Kur'ân'ı) indirdik.⁴

Bu onaylamanın nedeni, onların Allah tarafından olmaları ve kendilerinde Allah Resulü'nün (s.a.a) peygamberliğine vurguda bulunmuş olmasıdır:

Onlar ki, yanlarındaki Tevrat'ta ve İncil'de (geleceği) yazılı bulacakları ümmi haber getirici (Nebi) olan elçiye (Resule) uyarlar; o, onlara marufu (iyiliği) emrediyor, münkeri (kötülüğü) de yasaklıyor.⁵

Davetçi, kitap ehlini müştereklere çağırmalı ve şöyle söylemeli:

1- Mâide Suresi, 44. ayet.

2- Ahkaf Suresi, 12. ayet.

3- Tevbe Suresi, 111. ayet.

4- Mâide Suresi, 48. ayet.

5- A'râf Suresi, 157. ayet.

Ey Kitap Ehli, Kitaptan gizlemekte olduklarınızın çoğunu size açıklayan ve birçoğundan geçiveren elçimiz geldi.¹

Ey Kitap Ehli, siz şahid olup dururken, ne diye Allah'ın ayetlerini inkâr ediyorsunuz?²

Ey Kitap Ehli, dininiz konusunda taşkınlık etmeyin, Allah'a karşı gerçek olandan başkasını söylemeyin. Meryem oğlu Mesih İsa, ancak Allah'ın elçisi ve kelimesidir.³

Kraldan çok kralcı takınan bazı fertlerin ihtilafları körüklemek için dininizde sahte şeyler yarattıklarını biliniz:

Kitap Ehli de inanmış olsaydı, elbette kendileri için hayırlı olurdu.⁴

Elbette müştereklerin beyan edilmesinin İslâm ile Kitap Ehli arasındaki ortaklıklara özgü olmadığına dikkat etmek gerekir; Şia ve Ehlisünnet arasında olan, iki Müslüman parti arasında olan, Kürt Türk gibi iki ırk arasında olan müştereklerin beyanı da vahdetin ve birliğin oluşmasında etkili bir adımdır.

21) Dolaylı Anlatım

Daha önce, sanattan faydalanma konusunda işlenen dolaylı anlatım yöntemi, sadece piyes, yarışma ve bilmeceye özgü değildir; konuları direkt bir şekilde söylememek ve ilahi buyrukları kıssa ve örnekleme suretiyle sunmak daha etkilidir. Veya bir grubu muhatap alıp diğer gruba duyurmak; yani "kızım sana söylüyorum gelinim sen işit" yöntemini kullanmak mümkündür; İmam Cafer Sadık'ın (a.s) deyişiyle Kur'ân

1- Mâide Suresi, 15. ayet

2- Âl-i İmrân Suresi, 70. ayet

3- Nisâ Suresi, 171. ayet

4- Âl-i İmrân Suresi, 110. ayet

bu şekilde nazil olmuştur ve her ne kadar Kur'ân'ın hitabı Peygamber'e olsa da gerçekte hitap müminleredir.

Kur'ân, şu Arap özdeyişi şekliyle nazil olmuştur:

Sana söylüyorum ama ey komşu sen dinle.¹

İmam Cafer Sadık (a.s), bir başka hadiste şöyle buyuruyor:

Allah azze ve celle her nerede Peygamber'ine sitem etmişse, maksadı başkalarıdır. Allah'ın İsrâ Suresi'nin 74. ayetindeki "Eğer biz seni sağlamlaştırmasaydık, andolsun, onlara az bir şey (de olsa) eğilim gösterecektin." buyruğu buna bir örnektir.²

Allah, bir başka yerde Hz. İsa'ya (a.s) hitap etmektedir:

Ey Meryem oğlu İsa, insanlara, beni ve annemi Allah'ı bırakarak iki ilah edinin, diye sen mi söyledin?³

Allah bu hitap ile dolaylı bir şekilde Hz. İsa'nın (a.s) takipçilerine onun ve annesinin ilah olduklarına yönelik inançlarının şirk olduğunu anlatmak istemektedir.

Davetçi, kullandığı tabirlere iyice dikkat etmeli ve bir şekilde (direkt ve en direkt olarak) cinsel konularla irtibatlı olan mesele ve hususları açıklamak için muhatapların; özellikle de gençlerin zihinlerinin bu konulara yönelmemesi hedefiyle kinayeli tabirler kullanılmalıdır. Örneğin Kur'ân, cinsel birleşmeden bahsetmek istediği yerde "dokunma" kelimesini kullanmaktadır:

Yahut kadınlara dokunmuşsanız da su bulamamışsanız, bu durumda, temiz bir toprakla teyemmüm edin.⁴

1- Usul-i Kafi, c.4, s.439.

2- Usul-i Kafi, c.4, s.440.

3- Mâide Suresi, 116. ayet.

4- Mâide Suresi, 6. ayet.

Ve Kur'ân bir başka yerde "yaklaşmak" manasında olan ve cinsel birleşme fiilinin kastedildiği "er-Refes" kelimesini kullanmaktadır:

Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmak size helal kılındı.¹

22) Aşamalı Anlatım

En güzel tebliğ mesajı olan Kur'ân ayetleri, değişik zamanlarda ve aşamalı olarak Allah Resulü'ne (s.a.a) nazil olmuştur; konular bu şekilde zihin ve kalbe iyice yerleşmektedir. Örneğin bir şahıs, bir ilmî kitabı bir gecede okumakta ve diğer bir şahıs ise onu bir üstadın yanında yavaş yavaş okumaktadır. Bu kitap birincisinin çabucak unutulmasına, ikincisinin ise zihninde derince bir yer tutmasına ve kalıcı olmasına neden olmaktadır;

İnkâr edenler dediler ki: Kur'ân ona tek bir defada, toplu olarak indirilmeli değil miydi? Biz onunla kalbini sağlamlaştırıp-pekiştirmek için böylece (ayet ayet indirdik) ve onu belli bir okuma düzeni ile (tertil üzere) düzene koyup okuduk.²

Allah, Kur'ân'ı değişik zamanlarda indirmiş ve kutlu elçisinden de halka ayetlerini aşamalı olarak okumasını istemiştir:

Onu bir Kur'ân olarak, insanlara dura dura okuman için (bölüm bölüm) ayırdık ve safha safha bir indirme ile indirdik.³

Konuların zamana bölünmesinin temel nedeninin ortam oluşturup, ferdin ve toplumun hazırlanması olduğu konusuna değinmiş ve şarabın nasıl tedrici olarak haram kılındığını açıklamıştık.

1- Bakara Suresi, 187. ayet.

2- Furkan Suresi, 32. ayet.

3- İsrâ Suresi, 106. ayet.

Ve şimdi de faiz hakkındaki bir başka tedrici yasaklama örneğinden bahsedeceğiz:

İlk aşamada onun ahlâkî hükmü açıklanmaktadır:

İnsanların mallarından artsın diye verdiğiniz faiz Allah katında artmaz.¹

Sonraki aşamada onun Yahudilerin çirkin ve yasaklanmış adetlerinden olduğu belirtilmektedir:

Ondan nehyedildikleri hâlde faiz almaları ve insanların mallarını haksız yere yemeleri nedeniyle (temiz şeyleri onlara haram kıldık).²

Bundan sonra faizin kat kat alınmaması beyan edilmektedir:

Ey iman edenler, faizi kat kat artırılmış olarak yemeyin.³

Son aşamada ise o, Allah'a düşmanlık etmek olarak değerlendirilmekte ve yasaklanmaktadır:

Şayet böyle yapmazsanız (faiz yemekten vazgeçmezseniz), Allah'a ve Resulüne karşı savaş açtığınızı bilin.⁴

Bundan dolayı, öğretimde, araştırmacı olmayan fertlere bir meselenin bütün yönleri bir defada açıklanmamalıdır veya bütün dinî konular kitabın bir bölümünde işlenmemelidir.

23) Soru ve Cevap

Tebliğ yöntemlerinden biri de soru sormak ve cevap vermektir. Merhum Tabersi'nin Hz. Peygamber'in ve Ehli-beyt İmamları'nın hüccet oluşlarını içeren *el-İhticac* adlı eseri,

1- Rum Suresi, 39. ayet.

2- Nisâ Suresi, 161. ayet.

3- Âl-i İmrân Suresi, 139. ayet.

4- Bakara Suresi, 279. ayet.

İlelu'ş-Şerayi, el-Müracaat, Tevhid'i-Mufazzal, el-İstiftaat vb. gibi kitaplar bu tarz tebliğin örnekleridir.

Davetçi, bazen muhatabına cevapsız sorular sorar; aslında bundaki hedef de konunun açıklanıp kanıtlanmasıdır:

Öyleyse iman eden kimse, fasık olan gibi olur mu?

Bunlar eşit olmazlar.¹

Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?²

Ey zindan arkadaşlarım, birbirinden ayrı (bir sürü) Rabler mi daha hayırlıdır, yoksa kahhar (kahredici) olan bir tek olan Allah mı?³

Bazen de bunun tersi olmakta ve muhatap soru sorarak cevap istemektedir. Allah Resulü (s.a.a) ve Ehlibeyt İmamları'mız, özellikle de Hz. Ali (a.s) halkın inanç, fikrî ihtiyaç ve sorunlarını gidermek için onların sorular sormasını istemekte ve cevaplarını vermektedir.

Beni kaybetmeden, benden soru sorunuz.⁴

Hem soruda, hem de cevapta riayet edilmesi gereken noktalar vardır. Soru, onu soranın rahatsız olmasına sebep olmayacak bir şey hakkında olmalıdır:

Ey iman edenler, size açıklandığında sizi üzecek şeyleri sormayın.⁵

Sorular, bazen alakasız veya cüz'i konularla irtibatlıdır ki bunların cevabında daha önemli konular açıklanmalıdır;

Sana haram olan ayı, onda savaşmayı sorarlar. De ki: Onda savaşmak büyük (bir günahtır) ancak Allah katında, Allah'ın yolundan alıkoymak, O'nu inkar et-

1- Secde Suresi, 18. ayet

2- Zümer Suresi, 9. ayet.

3- Yusuf Suresi, 39. ayet

4- Nehcü'l-Belağa, Suphi Salih Tahkikli, 93. hutbe.

5- Mâide Suresi, 101. ayet

mek, Mescid-i Haram'a engel olmak ve halkını oradan çıkarmak daha büyük (bir günahdır). Fitne, katilden beterdir.¹

Sana, hilalleri (doğuş hâlindeki ayları) sorarlar. De ki: O, insanlar ve Hacc için belirlenmiş vakitlerdir.²

Ve bazı sorular kasıtlıdır, üzerinden zekice geçilmesi gerekir.

Buna Sıffin Savaşı'nda adamın birinin sürekli olarak Hz. Ali'den önceki halifelerin durumu hakkında görüşünün ne olduğunu sorması ve Hz. Ali'nin (a.s) de cevap vermekten kaçınmasını örnek olarak verebiliriz. Adam sorusunda ısrar edince İmam kısa bir cümle ile ona şöyle cevap vermektedir: *"Hilafet 'eseret'dir."*³ Benden başkası bunu alamaz. Diğerleri bunu yağmalamışlardı ki o geçti; şimdi ise daha fazla yağmalama şerefi üzerine dönüştürülmeye çalışılmaktadır. (Burada Muaviye'ye atıfta bulunmaktadır.)

Kız ve erkeklerin beraber bulunduğu bir oturumda konuşmacıya genç erkeklerden biri sırf kızları utandırmak amacıyla istihaze⁴ nedir? sorusunu yöneltmekte. Konuşmacı ise istihazenin ne olduğunu cevaplamak yerine; istiaze⁵ yani Allah'a sığınma konusunu açıklamakta ve bu yersiz soruyu istiaze olarak algıladığını yansıtarak kızların utanmasına sebep olacak ortamı değiştirmektedir.

1- Bakara Suresi, 217. ayet.

2- Bakara Suresi, 189. ayet.

3- Bir kimsenin kalabalıkta kimseye dikkat etmeksizin otobüse binmek için diğerlerinin hakkına riayet etmeden eliyle otobüsün kapını tutarak onların önüne set çekmesi ve o şekil otobüse binmesine denmektedir.

4- Kadınlara has özel bir durumdur.

5- Allah'a sığınmak.

Yanıt vermeden önce dinleyicileri hazır hale getirmek gerekir.

İmam Rıza (a.s), Nişabur halkının kendisinden istemesi üzerine söylediği hadiste sözünün bitmesinden sonra *"biz onun şartlarındanız"* cümlesini dinleyiciler tam olarak me-raklansın ve hazırlıklı olsunlar diye bir müddet suskunlu-ğün, yolcuların ve kervanın biraz ilerlemesinin ardından buyurmuştur.

Bir meselenin cevabını bilmemek davetçi için günah ve ayıp değildir. Eğer cevabı bilmiyorsa, açıkça ben bilmiyorum diyebilmelidir. Büyük üstad Allame Tabatabai'ye sorulan bir soruyu bilmiyordu. O hiç tereddüt etmeksizin "bilmiyorum" dedi. Allah Resulü (s.a.a) de bir hadiste şöyle buyuruyor:

İlmi olmadan fetva veren kimsenin dindeki zararı ıslahından daha çoktur.¹

Kur'ân ayetlerine bakınız ki; Allah Resulü (s.a.a), bazı so-ruların cevabında şöyle buyurmaktaydı:

Bilmiyorum.²

Bilmiyorum.³

De ki: O'nun ilmi yalnızca Rabbimin katındadır.⁴

Cevap vermede bazen de göze hitap edip görsellikten ya-rarlanılmazdır:

Ölüleri nasıl dirilttiğini göster. Öyleyse dört kuş tut.⁵

Niye kıyam etmiyorsunuz, diye soru soran bir şahsa İmam, cevap olarak buyurdu ki: Git ve tandırın içine otur. O şahıs, yalvarmaya başladı ve İmam da emrinden vazgeç-

1- Usul-i Kafi, c.1, s. 52.

2- En'âm Suresi, 50. ayet.

3- Cin Suresi, 25. ayet.

4- A'râf Suresi, 187. ayet.

5- Bakara Suresi, 260. ayet.

ti. Bu, kıyam etmek için itaatkâr fertlerin bulunmadığına bir işaretti.¹

Ve bir başka yerde yukarıdaki sorunun cevabında İmam, çöle gidelim dedi ve sonra buyurdu ki: Eğer bu koyun sayısınca gerçek taraftarım olsaydı, kıyam ederdim. Koyunların sayısının 17 olduğu belirtilmektedir.²

İmam'a peynir yemenin haram mı, yoksa helal mı olduğu soruldu? İmam cevap yerine, hizmetçiye para verip peynir satın al, dedi. Sonra da soruyu soranla birlikte oturup peyniri yedi.³

1- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi), c. 47, s. 123.

2- Usul-i Kafi, c. 2, s. 243.

3- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi) c. 65, s. 152.

DAVETÇİNİN VAZİFELERİ

1) Kendini Yetiştirmek ve Pratik Tebliğ

Halkı doğruluğa, dürüstlüğe ve ilahi takvaya davet etmek, temiz bir gönül gerektirdiğinden, takvasız insanın sözünün halka tesir etmeyeceğinden, davetçi, kendini yetiştirme ve kalbindeki kirleri temizleme yolunda büyük çabalar harcamalı, bir an dahi insanî erdemler yolunda duraklamamalı ve sürekli hareket hâlinde olmalıdır.

Ayna, pak ve temiz olduğunda ancak insanın ayıbını gösterir. Bu konuda Kur'ân şöyle buyurmaktadır:

Siz, insanlara iyiliği emrederken, kendinizi unutup musunuz?¹

Yapmayacağınız şeyi neden söylersiniz?²

İbadete ve geceyi ihya etmeye önem vermek, kendini yetiştirmede etkili bir faktördür:

Gecenin bir kısmında kalk, sana ait nafile olarak onunla (Kur'ân'la) namaz kıl. Umulur ki Rabbin seni övülmüş bir makama ulaştırır.³

(Gecenin) yarısı kadar. Ya da ondan biraz eksilt. Veya üzerine ilave et. Ve Kur'ân'ı belli bir düzen içinde (tertil üzere) oku.⁴

1- Bakara Suresi, 44. ayet.

2- Saf Suresi, 2. ayet.

3- İsrâ Suresi, 79. ayet.

4- Müzzemmil Suresi, 3 ve 4. ayetler.

Evet, ancak "Gece kalk" emrinin kendisine nazil olduğu bir kimse, "Kalk ve uyar"ın muhatabı olabilir. Uyarıda bulunmak isteyen davetçinin, korkunun ve günahların neticeleri nedeniyle, geceleri Allah'ın huzurunda ağlaması ve yakarması şeklinde vücudunda uyarının eserleri görülmelidir:

Doğrusu gece neşesi (gece ibadeti, insanın iç dünyasında uyandırdığı) etki bakımından daha kuvvetli, okumak bakımından daha sağlamdır.¹

Dünyayı isteyen kimselerle oturup kalkan bir davetçi, kendini yetiştirme yolunda adım atamaz. Yüce Allah'ın dünyaya tapanlardan uzak durmayı emredip şöyle buyurmasının nedeni budur:

Şu hâlde sen, bizim zikrimize sırt çeviren ve dünya hayatından başkasını istemeyenden yüz çevir.²

Sözün kalbe girmesi için toplumsal sevimliliğe ihtiyaç vardır ve bu sevimlilik, iman ve salih amelin sayesinde elde edilir:

İman edenler ve salih amellerde bulunanlar ise, Rahman (olan Allah), onlar için bir sevgi kılacaktır.³

İmam Seccad (a.s), Şam mescidinde verdiği hutbede, Allah tarafından müminlerin kalplerine Ehlibeyt sevgisinin yerleştirilmesini Allah'ın bir lütfü olarak değerlendirmektedir.⁴

İyi amellerin vücudunda melekeleştiği kendini yetiştirmiş bir insanın davranışları, başlı başına Allah'ın dininin tebliğidir ve halk, onun hareket ve fiillerinden ders alır; çünkü pratik tebliğ, sözlü tebliğden daha etkilidir.

İmam Cafer Sadık (a.s) buyuruyor ki:

1- Müzzemmil Suresi, 6. ayet.

2- Necm Suresi, 29. ayet.

3- Meryem Suresi, 96. ayet.

4- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi) c. 45, s. 138.

Halkı dilinizin dışındaki şeylerle (yani davranış ve fiillerinizle) Allah'ın yoluna çağırınız.¹

2) Eğitim ve Tezkiye (Arındırma)

Davetçinin en önemli vazifelerinden biri, ilahi elçilerin ilk ve en önemli görevi olan halkı eğitmektir:

Andolsun ki Allah, müminlere içlerinde kendilerinden onlara bir peygamber göndermekle lütufta bulunmuştur. (Ki o) onlara ayetlerini okuyor, onları arındırıyor ve onlara Kitab'ı ve hikmeti öğretiyor.²

Davetçi, Allah'ın düşmanlarının üzerlerini örtmeye çalıştıkları dinî hakikatleri halka öğretmelidir. Zira halk, ilahi hükümlere yönelik taşıdıkları ilim ve bilinç ile sapmaya uğramaz. Kumeyl duasında okumaktayız ki:

Allah'ım, bilgisizliğim yüzünden sana yönelik cür'etim arttı (ve günah işledim).

Ve peygamberler günahkârlara şöyle demektedirler:

Hayır, siz (yaptığı şeyi) bilmeyen bir kavimsiniz.³

Elbette tezkiye ve arınma olmaksızın yapılan eğitimin bir faydası olmadığına, tezkiye ve arınmanın eğitimden daha öncelikli olduğuna dikkat etmek gerekir. Kur'ân'daki ayetlerde genellikle eğitimden önce tezkiyeye ve terbiyeye vurguda bulunulmasının nedeni bu olsa gerek:

O, ümmiler içinde, kendilerinden olan ve onlara ayetlerini okuyan, onları arındırıp temizleyen ve onlara kitap ve hikmeti öğreten bir elçi gönderendir.⁴

1- Usul-i Kâfi, c. 2, s. 78.

2- Âl-i İmrân Suresi, 164. ayet.

3- Neml Suresi, 55. ayet.

4- Cuma Suresi, 2. ayet.

3) Velayetin ve Rehberliğin Tebliği

Davetçinin vazifesi, yalnızca "uyarmak" değildir, aksine o, değişik siyasi, içtimai, kültürel, ailevi vb. gibi konularda da yönlendirici olmalı ve halkı rehberliğin çizgisindeki ölçüler ile tanıştırmalıdır. Allah Resulü'nün (s.a.a) Hz. Ali'yi (a.s) rehber olarak tanıtmadaki hareketi, gerçekte İslâm rehberliğinin çizgisinin tanıtılmasıydı ve bu, Hz. Peygamber'in (s.a.a) bütün risaletine eş değerde sayılıp önemsenmişti:

Ey Elçi, Rabbinden sana indirilene tebliğ et. Eğer (bu görevini) yapmayacak olursan, O'nun elçiliğini yapmamış olursun.¹

Davetçi, rehberliğin çizgisinin muhalifindeki hareketleri halka tanıtmalıdır. Halkı hiçbir zaman kâfirleri rehber edinmeme ve onlara uymama konusunda aydınlatmalıdır:

Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri veliler edinmesinler. Kim böyle yaparsa, Allah' tan hiçbir şey (yardım) yoktur.²

4) Tağut ile Mücadele

Hz. Musa'nın (a.s) Firavun ile mücadeleye girişmesi gibi tağut ve onun taraftarlarıyla mücadele edilmelidir:

Firavun'a git, çünkü o azmış bulunuyor.³

Evet, tağuttan uzak durmak ve onun ile mücadele etmek, bütün ilahi elçilerin mesajıdır:

Andolsun, biz her ümmete: Allah'a kulluk edin ve tağuttan kaçının (diye tebliğ etmesi için) bir elçi gönderdik.⁴

1- Mâide Suresi, 67. ayet.

2- Âl-i İmrân Suresi, 28. ayet.

3- Taha Suresi, 24. ayet.

4- Nahl Suresi, 36. ayet.

Ve bu, ilk başta kendilerinin yapmakla emroldukları bir emirdi:

Öyleyse sen emrolunduğun şeyi açıkça söyle ve müşriklere aldırış etme.¹

5) Hurafelerle Mücadele

Davetçi, hurafeler ve toplumun yanlış gelenekleri ile mücadele etmeli ve yaşamın doğru yolunu halka öğretmelidir:

Artık Zeyd, ondan ilişkisini kesince, biz onu seninle evlendirdik ki böylelikle evlatlıklarının kendilerinden ilişkilerini kestikleri (kadınları boşadıkları) zaman, onlarla evlenme konusunda müminler üzerine bir güçlük olmasın. (Bu vesileyle cahilî bir adet ortadan kalsın.)²

Araplar arasında, evlatlığın gerçek evladın bütün hükümlerini taşımış olduğu belirtilmelidir; onlar, evlatlıklarından ayrılmış eşleriyle evlenmeyi haram saymaktaydılar. Bunun için Allah, bu yanlış adet ile mücadele etmesi için Peygamberine emir vermektedir.

Allah Resulü (s.a.a), Muaz'a buyuruyor ki:

Ey Muaz, İslâm'ın adet edindiğinin dışında, cahiliye adetlerini ortadan kaldır.³

6) Başkalarına Saygı Duymak

Davetçi, başkalarına saygılı olmalı ve onlara değer vermelidir. Geçmiştekilere olduğu gibi:

De ki: Hamd Allah'ındır ve selam onun seçtiği kullarının (Nuh'un, İbrahim'in...) üzerinedir.⁴

1- Hicr Suresi, 94. ayet.

2- Ahzab Suresi, 37. ayet.

3- Tuhefu'l-Ukul (Akıllara Hediye).

4- Neml Suresi, 59. ayet

Önceki davetçilere saygı duymak ve onlara değer vermek gerekir. Zira onlar, kendisinin üstlenmiş olduğu misyonu ondan daha önce devam ettire gelmişlerdir:

O, dini dosdoğru ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin diye dinden Nuh'a vasiyet ettiğini ve sana vahyettiğimizi, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya vasiyet ettiğimizi sizin için de teşri etti (bir şeriat kıldı).¹

Davetçi, büyüklere saygı ve küçüklere de şefkat göstermelidir.

Hz. Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

Ehlinden olan küçüklere şefkat ve büyüklere saygı göster.²

Halkın büyük bölümünü, oldukça hassas olan ve olgunlaşacak olan çocuklar oluşturmaktadır. Onlar da tıpkı büyükler gibi kendileri için bir şahsiyet addetmektedirler. O hâlde davetçi, bu büyük gücün farkında olmalı, onlara değer vermeli ve hakaret etmekten uzak durmalıdır ki Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyuruyor:

İnsanların en alçağı, onlara hakaret edendir.³

O yüce şahsiyet, çocuklara saygı sebebiyle, onları künyeleriyle (soyadlarıyla) çağırmakta ve onların şahsiyetlerine bir zarar gelmemesi ve ruhlarının incinmemesi için sürekli özen göstermekteydi. Bir gün Allah Resulü (s.a.a), süt emme çağında olan bir bebeği bakıcısından istedi ve kucağına aldı. Bebek, Peygamber'in elbisesini ıslattı ve onun bakıcısı olan Ümmül-fazl, bebeği Peygamber'den ağlarken aldı. Hz. Peygamber (s.a.a) buyurdu ki:

1- Şura Suresi, 13. ayet

2- Mizanu'l-Hikme, c. 4, s. 70

3- Biharu'l-Envar, İslâm mektebi baskısı, c. 75, s. 142

Ümmül Fazl yavaş ol, benim elbisemi su temizler ama hangi şey bu bebeğin kalbinden keder bulanıklığını ve onun acısını silebilir?¹

İmam Humeyni (r.a) diyordu ki: "Bizim rehberimiz; değeri yüzlerce söz ve kalemimizden daha büyük olan küçük kalbiyle kendini bombalarla tankın altına atarak, onu paramparça edip kendisi de şahadet şerbeti içen on iki yaşındaki çocuktur."²

Başkalarının şahsiyetine saygı duyma sadece Müslümanlarla sınırlı değildir. Öyleyse eğer Müslüman olmayan fertlerde de olumluluklar bulunursa, onlara değer vermek hidayete ermeleri yolunda etkili bir adımdır.

Allah, Kur'ân-ı Kerim'de kitap ehlinde olan bazıları hakkında övmektedir:

Kitap Ehlinde öylesi vardır ki, bir kantar emanet bıraksan onu sana geri verir.³

Hz. Peygamber (s.a.a), Müslüman olan kabilelerde, şahsiyetine bir zarar gelmemesi için kabile reislerini reislikte bırakmaktaydı ve Medine'de de daha önce oranın başkanlığını yürüten "Saad İbn Muaz"ın görüşlerine saygı duymaktaydı.⁴

7) Muhaliflere Yönelik Uygun Tavır Takınmak

Davetçi, her birine durum ve fikirleri uyarınca davranması için değişik halk gruplarını tanımalı ve muhalif grupların düşüncelerini bilmelidir. Zira her şeyden önce kendisinin birçok muhalifi bulunmaktadır:

1- Kûdek (Çocuk), Felsefi, c. 2, s. 111.

2- Sahife-i-Nur, c.14, s.60. (Bu yürekli çocuk Şehit Muhammed Hüseyin Fehmide'dir).

3- Âl-i İmrân Suresi, 75. ayet.

4- Sire-i Nebeviye, İbn-i Hişam, c. 2, s. 273.

İşte böyle; biz, her peygambere suçlu- günahkârlardan bir düşman kıldık.¹

Ve ikincisi ise davetçinin muhalifleri tek tip değildir:

Andolsun, insanlar içinde, müminlere en şiddetli düşman olarak Yahudileri ve müşrikleri bulursun. Onlardan, iman edenlere sevgi bakımından en yakın olarak da Hıristiyanlar diyenleri bulursun.²

Her fırsatta kutlu elçiye ve onun mukaddes ülkülerine darbe vurmak için fırsat kollayan Allah'ın yeminli düşmanlarına acımanın ve güvenmenin Allah'ın kabul edeceği bir şey olmadığı gayet açıktır. Ancak İslâm'ın yeminli düşmanlarının haricinde her biri özel bir tavrı isteyen başka gruplar da mevcuttur:

1- Allah Resulü'nün (s.a.a) yaptığı ve buyurduğu gibi kendi hallerine bırakılması gereken zararsız muhalifler:

Sizin dininiz size, benim dinim bana.³

2- Davetçinin davet etmesi, hakka çağırması icap eden ve kabul etmemeleri hâlinde onları kendinden uzaklaştırması ve akrabalık bağını onlar ile kesmesi gereken sapmış akrabalar. Bu, en son anlara kadar sapmış evladını hak yoluna çağıran ve sonra vahyin geldiği Hz. Nuh'tan (a.s) öğrendiğimiz bir davranıştır:

Ey Nuh, kesinlikle o senin ailenden değildir. Çünkü o, salih olmayan bir iş (yapmıştır).⁴

3- Muhalif olmuş taraftarlardır. Allah, bu gruba da şiddet ile tavır almaktadır; zira bunların zararı oldukça çoktur ve Allah'ın dininden yüz çevirmek ile diğer müminlerin ruhiyelerini de zayıflatmaktadırlar:

1- Furkan Suresi, 31. ayet.

2- Mâide Suresi, 82. ayet.

3- Kâfirun Suresi, 6. ayet.

4- Hud Suresi, 46. ayet.

Sizden kim dininden geri döner ve kâfir olarak ölürse, artık onların bütün işledikleri (amelleri) dünyada da, ahirette de boşa çıkmıştır.¹

4- Korkudan dolayı davetçiyi inkılâpçı hareketlerden sürekli soğutan ve yağcılıktan ötürü kusur ve eksiklikleri söylemeyen korkak ve dalkavuk fertlerdir. Hz. Ali (a.s), davetçinin bu grup karşısındaki görevini aydınlatmakta ve şöyle buyurmaktadır: Korkak ile müşavere etme ve dalkavuk fertleri kendinden uzaklaştır.

O yüce şahsiyet bu çirkin sığfata dikkat çekmek için buyuruyor ki:

Benim ile şahla konuşur gibi konuşmayınız.

Aklınıza gelen her şeyde uyarı da bulununuz.

Atımın arkasından koşmayınız.

Ve bazı köleler gibi kendinizi küçük düşürmeyiniz.

8) Sahnede Hazır Olmak

Tebliğde yalnızca sözden yararlanmanın o kadar da eseri bulunmamaktadır; zira sözün dayanağı ameldir. Davetçi küfür ve putperestlik aleyhine yalnız söz ile kıyam etmeyen, buna ek olarak baltayı omzuna alan ve puthaneye girerek büyük put haricinde putların hepsini kıran İbrahim Halil'i (a.s) takip etmelidir:

Böylece o, yalnızca büyükleri hariç olmak üzere onları paramparça etti; belki ona başvururlar diye.²

Kenara ve inzivaya çekilmekle, Allah'ın dininin davetçisi olunamaz. Sosyal alanlardan uzak olmak, davetçinin vaziyet ve durumdan habersiz olmasına yol açar ve toplumun meselelerinden haberi olmayan bir davetçi fazla başarılı olamaz.

1- Bakara Suresi, 217. ayet.

2- Enbiyâ Suresi, 58. ayet.

Dolayısıyla davetçi, değişik alanlarda, iyi işlerde halk ile yardımlaşmalıdır;

İyilik ve takva konusunda yardımlaşın, günah ve haddi aşmada yardımlaşmayın.¹

Davetçi, sürekli halka hizmet etmenin endişesindedir. Bundan dolayı tebliğin zaman ve mekânı, sorunlar, tehlikeler, onun zorlukları, halkın eziyetleri vb. onu bir an görevini yapmasından alıkoyamaz. Tıpkı Hz. Musa'nın (a.s) hatta Firavun'un kavminden kaçma hâlinde dahi erkekler ile beraber hayâ etme nedeniyle koyunlarını çeşmeden su içirmeye yanaşmayan Hz. Şuayb'ın (a.s) kızlarına yardım etmeye gidip vazifesini yapması gibi;

Medyen suyuna vardığı zaman, su almakta olan bir insan topluluğu buldu. Onların gerisinde de (hayvanları subaşına götürmekten çekinen) iki kadın buldu. Dedi ki: Bu durumunuz ne? Çobanlar sürülerini sulamadıkça, biz sürülerimizi sulamayız; babamız, yaşı ilerlemiş bir ihtiyardır, dediler. (Musa) Hemencecik onların sürülerini suladı.²

9) İslâmi İlimleri ve Şer'î Hükümleri Bilmek

Mukaddes İslâm dininin buyruklarının önemli bir bölümü, fer'î hükümler, haram ve helal bağlamında olması hasebi ile davetçi, bu hükümleri iyi bir şekilde bilmeli ve şer'î bir meselenin doğru cevabını bilmemesi hâlinde kesin olmayan cevaptan kaçınmalıdır ki yüce Allah bu davranışı yasaklamıştır:

Dillerinizin yalan yere nitelendirmesi dolayısıyla şuna helal, buna haram demeyin. Çünkü Allah'a karşı

1- Mâide Suresi, 2. ayet.

2- Kasas Suresi, 23 ve 24. ayetler.

yalan uydurmuş olursunuz. Şüphesiz Allah'a karşı yalan uyduranlar kurtuluşa ermezler.¹

Şer'î bir mesele halka yanlış söylendiği bir durumda, imkân ölçüsünce soruyu soran şahıs yanlıştan kurtarılmalıdır² ve bu da bazı durumlarda söz konusu meseleyi söyleyen fert için bir takım sorunlar yaratmaktadır.

Davetçi, şer'î meselelerde halkın kendisini taklit ettiği müçtehidin fetvasını söylemelidir. Eğer kendisi müçtehit ve fetva sahibi ise, muhataplarının kendisinin taklitçisi olması haricinde görüş ve fetvasını söyleyemez. Halkın bu konularda ifrat ve tefrite duçar olmaması için şer'î hükümlerin gerçek sınırları söylenmelidir.

Kefen, defin, telkin ve cenazeye namaz kılmak gibi pratik şer'î meseleleri bilmek, davetçinin yerine getirmesi için her zaman hazırlıklı olması gereken konulardır. İnsani (psikoloji, sosyoloji, ekonomi vb.) ilimler ile ilahi ilimler arasında benzerlik bulunması ve bu ilimlerin şer'î hükümlerin konusunu aydınlatmaları nedeniyle onları bilmek davetçi için gereklidir. Zira davetçinin uğraş ve işi, halkın ve insanlık camiasının ruhu ve psikolojisi ile ilgilidir ve mudarebe³ ve muzaraa⁴ vb. konuları anlatmak ve açıklamak, ekonominin temellerini ve iktisat ilminin konularını bilmeyi gerektirmektedir. Özellikle banka, sigorta, arz, enflasyon, pahalılık, bütçe, vergi, özel vergiler vb. gibi yeni konuların toplumda gündemde olduğu zamanımızda bunların şer'î hükümleri halka açıklanmalıdır.

Davetçinin genel anlamıyla fıkıh, kelam, tefsir, tarih, hadis, dinler ve ahlak ilimlerine ihtiyacı bir zorunluluktur.

1- Nahl Suresi, 116. ayet.

2- Risale-i Ameliyye (Tam İlmihâl), İmam Humeyni (r.a) 13. hüküm.

3- Para ve emek ile ortaklık kurmak.

4- Zirai ortaklık.

Değişik teknikleri yüzeysel olarak bilmek de halkı çekme de etkili bir faktördür. Davetçinin, kendi tebliğsel muhitinde hüner sayılan şeylere yabancı kalmaması gerekir.

Şairler topluluğunda şiir ile tanışıklığı olmak, edipler topluluğunda edebi bir makale yazabilmek ve üniversite ortamında bilimsel kavramlara aşına olmak... davetçinin gereklerindedir. Bir cümleyle ifade etmek gerekirse davetçi, değişik yollarla halkı Allah'ın dinine çağırabilmesi için bütün dallarda uzman olmalıdır.

Rabbin yoluna hikmetle ve güzel öğütü çağır ve onlarla en güzel bir biçimde mücadele et.¹

Allah'ın Resulü (s.a.a), bir güreşçiyi İslâm'a davet etti; güreşçi dedi ki: Eğer hak ise kabul ederim. Hz. Peygamber onunla güreşti ve iki defa onu yere sermesi güreşçinin şaşkınlığına sebep oldu, ancak yine de iman etmedi.²

İslâm âlimleri içerisinde (Şeyh Bahai olarak tanınan) Merhum Şeyh Bahaüddin Amulî mimarlıkta, matematikte, fıkıhta, şiirde, sihirde, siyaset biliminde uzman olup birçok ilmi bilen âlimlerdendi.³

10) Yeni Nesle Önem Vermek

Tebliğde bulunabilecek güçlerin araştırılması lazımdır. Hz. İsa'nın (a.s) bu güçleri tanıma çabasında olup, şöyle buyurması gibi davetçi de bu güçleri tanımalıdır:

Allah'a (yönelirken) benim yardımcılarım kimlerdir? Havariler de demişlerdi ki: Allah'ın yardımcıları bizleriz.⁴

1- Nahl Suresi, 125. ayet.

2- Biharu'l-Envar, Beyrut Baskısı (Vefa Müessesesi), c.16, s.176.

3- Kısasu'l-Ulema (Alimlerin Kıssaları), Mirza Muhammed Tenkabuni, s.234.

4- Saf Suresi, 14. ayet.

Allah Resulü (s.a.a) buyuruyordu ki:

Her an Müslümanların nüfusunun farkında olmam için her doğanı ve her öleni bana bildiriniz.

Evet, bu konularda bilgi sahibi olmak, peygamberlerin ve ilahi evliyaların görevidir. Tebliğde bulunabilme gücünde olanlar için de yeni neslin, genç ve delikanlı kuşağın daha fazla bir önemi vardır. Bunun için İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur:

Gençlere önem ver, zira onlar her güzelliğe daha çabuk yönelirler.¹

Tarih boyunca, güzellikle ışıldayan örnek gençlerimiz vardır;

Hz. Ali (a.s), on yaşındayken Allah Resulü'ne (s.a.a) iman etti.²

Kur'ân Allah'ın emri karşısında şahadete hazır olan İsmail adındaki bir gencin marifetini, imanını ve teslimiyetini insan neslinin terbiyesi için, tarih boyunca nakletmektedir.³

Hak ve batılın önderleri olan Talut ve Calut kıssasında hakkın taraftarlarının az olmasına rağmen Davud adında bir gencin onların arasından öne çıkıp, iman gücüyle o zamanın küfür önderi Calut'u öldürdüğünü okumaktayız. Kur'ân, bu korkusuzluğu ve cesareti övmüş ve Allah, bu genci peygamberlik makamına yükseltmiştir:

Davud Calut'u öldürdü Allah da ona mülk ve hikmet verdi.⁴

On sekiz yaşında olan Usame, Hz. Peygamber'in emri ile savaş komutanı oldu ve Kureyş'in büyüklerinin tümü ona itaat etmekle emrolundular.

1- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi), c. 23, s. 236.

2- Müntehe'l-Âmal, Hz. Ali'nin (a.s) faziletleri.

3- Sad Suresi, 48. ayet.

4- Bakara Suresi, 251. ayet.

Hız. Peygamber'in (s.a.a) temsilcisi olarak Medine'ye giden ve Allah Resulü'nün (s.a.a) gelişi ve hicreti için zemin hazırlayan "Mus'ab", İslâm'ın Medine'deki kurucusu oldu ve ilk cemaat namazını kıldırdı.¹

Peygamber-i Ekrem "Ettab" adında yirmi bir yaşındaki bir genci Mekke valisi olarak atadı² ve buyurdu ki: Benim yanımda senden daha iyi kimse yoktur ve halkın itiraz etmesi üzerine şöyle cevap verdi: Yetkinlik yaş ile değıldir, o, yaşının az olmasıyla birlikte, üstündür.

Peygamber-i Ekrem'in sahabelerinin çoğunu gençler oluşturmakta ve cephede onun ile birlikte savaşmaktaydılar. İran ülkesinde, Irak güçlerine karşı savaş cephelerinde yer alan yiğit erlerin çoğunu gençler oluşturmaktaydı. Davetçi, onlara uygun bir tarzda davranabilmek için bu kuşağın ruhiye ve şartlarını iyice bilmelidir.

Çocuğun ruhiyesi "oyun", delikanlının "eğlence", gencin "süslenme", orta yaşlının "övülme" ve ihtiyarın "çokluk (malda, evlatta)" ile uygundur. Bundan dolayı genç, fitri olarak güzel giyinmeyi sevmektedir ve davetçi, bu ruhiyeyi göz önünde bulundurarak onun ile konuşmalıdır. Bu haller Kur'ân ayetlerinden alınmıştır:

Bilin ki, dünya hayatı ancak bir oyun, (eğlence türünden) tutkulu bir oyalama, bir süs, kendi aranızda bir öğünme (süresi ve konusu), mal ve çocuklarda bir çoğalma tutkusudur.³

Davetçi, genç insanın kalbinin ihtiyar insanın kalbinden daha yumuşak olduğunu, hakkı kabul ve yetkinliğe doğru hareket etme zemininin onda daha fazla bulunduğunu bilmelidir.

1- Furuğ-i Ebediyet (Ebediyet Nuru), c. 1, s. 407.

2- Sire-i Nebeviyye, İbn Hişam, c. 4, s. 73.

3- Hadid Suresi, 20. ayet

İmam Cafer Sadık (a.s) buyuruyor ki:

Gencin kalbi ihtiyarın kalbinden daha yumuşaktır.¹

Hakkı kabul etme zemininin gençlerde daha fazla oluşu gibi onlarda sapma ihtimali de fazladır. Bu yüzden Hz. Ali (a.s): *"Evladlarınıza İslâmi ilim ve öğretileri öğretiniz; ta ki sapkın fikirler karşısında emniyette olsunlar."*² diye buyurmaktadır.

11) Allah'tan Yardım Dilemek

Davetçi İslâm'a ve dine mensup olması hasebiyle, onun bütün davranışları halkın gözetimi altındadır. Allah'ın, Peygamber hanımlarına; Allah Resulü'nün ailesi olmanız sebebi ile sizin yanlış davranışınızın günahı diğer kadınlarınkinden iki kat daha fazladır, diye buyurması gibi davetçinin günahı da başkalarının günahı ile fark etmektedir. Bundan dolayı davetçi, tam anlamıyla dikkatli olmalı ve tehlikelerden zarar görmemek için Allah'a sığınmalı, O'ndan yardım dilemeli, ilahi buyrukları yerine getirmede özen göstermeli, konuşmada dikkatli olmalı, başkalarından daha az şaka yapmalı, yemek yemede halkın durumuna riayet etmeli, ev, elbise, araba, misafirlikler, arkadaşlar, iş, ticaret ve her tarz siyasi, içtimai ve iktisadi hareket konusunda bir İslâm davetçisinin şanının tersine davranmamaya ve bunların kendisini bulunduğu konumdan uzaklaştırmamasına dikkat etmelidir. Halkın düşüncesiyle çalışacak insanın, halkın düşüncesinin de onunla bağdaşması lazımdır.

Davetçi, tebliğde bulunmadan önce dua, Ayete'l-Kürsi okuma, sadaka verme ve gerçek bir sığınma talebinde bulunma ile kendini yüce Allah'ın yanında sigortalamalıdır.

1- el-Hadis, c.1, s.349

2- Vesailu'ş-Şia, İslâm Mektebi basımı, c.15, s.197

Eğer davetçinin tebliğdeyken söyleyecekleri tamamlanırsa, halkı sözü uzatarak oyalamamalıdır. Eğer o, hazırlıklı değilse, konuşma yapmamalıdır. Eğer ondan önce bazılarının programları icra edilmişse, kendi programını çok kısaltmalıdır. Kötü anlamı olmayan espriler değişiklik ve halkın maneviyatı için iyidir ve davetçi tebliğden önce dinlenmiş olmalıdır.

Allah'ın lütuf ve yardımını davetçiyi kapsamadıkça bu belirtilenler ve bu kitapta zikredilen konuların tümü, yalnız öğrenmek ile pratize edilemez. Ve bu lütuf ve rahmet, O bir olan yaratıcının dergâhından yardım istemeksizin müyesser değildir.

DAVETÇİYE UYARILAR

1) Dünya ve Üstünlük İsteminden Sakınmak

Dünya istemi ve maddiyata boğulmuş olan bir davetçi, halka, ey insanlar, dünyanın kulu olmayınız, dünya bir araçtır, o bir kalma yeri değildir ve Allah'ı dünyaya satmayınız, diye söyleyebilir mi?

Derse o zaman halk demez mi ki:

Siz, insanlığa iyiliği emrederken, kendinizi unutup musunuz? Oysa siz kitabı okuyorsunuz.¹

Ancak kalplerinde dünya sevgisi olmayan kimseler, halkı dünya arzusundan uzaklaştırabilirler;

Böylelikle kendi ihtişamlı-süsü içinde (Karun) kavminin karşısına çıktı. Dünya hayatını istemekte olanlar: "Ah keşke, Karun'a verilenin bir benzeri bizim de olsaydı. Gerçekten o, büyük bir pay sahibidir." dediler. Kendilerine ilim verilenler ise "Yazıklar olsun size, Allah'ın sevabı, iman eden ve salih amellerde bulunan kimse için daha hayırlıdır." dediler.²

Davetçi, üstün olma arzusundan kaçınmalıdır, zira Allah, ahiret yurdunu; yani ebedi olan cenneti büyüklenmeyen ve yeryüzünde asilik ve bozgunculuk yapmayan kimselere mahsus kılmıştır:

1- Bakara Suresi, 44. ayet.

2- Kasas Suresi, 79 ve 80. ayetler.

İşte ahiret yurdu; biz onu, yeryüzünde büyüklenmeyenlere ve bozgunculuk yapmak istemeyenlere (ar-
mağan) kılarız. (Güzel) Sonuç takva sahiplerinindir.¹

Üstünlük istemi olan bir insan, başkalarına bir değer vermez, egoist ve bencil olur ve "iş konusunda onlarla mü-
şavere et"² diye buyuran Allah'ın emrinin tersine insanları önemsemez.

2) İlimsiz ve Amelsiz Sözden Sakınmak

Davetçinin konuşma zorunluluğu oldukça açıktır. Ancak her söz güzel değildir. Davetçi söz söylerken şunlara dikkat etmelidir:

1- Söz güzel olmalı, ancak muhtevasız olmamalıdır;

Böylece her peygambere, insan ve cin şeytanlarından bir düşman kıldık. Onlardan bazıları bazısını aldatmak için yaldızlı sözler fısıldarlar.³

2- Davetçi hazırlıksız olmamalıdır; o sözünün değişik yönlerini önceden yapacağı hazırlık ile incelemeli ve onları bilmelidir, zira Allah buyuruyor ki:

Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme; çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsinden soru sorulacaktır.⁴

3- Söz ilimsiz olmamalıdır ki ilimsiz söz, Allah'ın yanında büyük bir günahtır;

Hakkında bilginiz olmayan şeyi ağızlarınızla söyle-
diniz ve bunu kolay sandınız; oysa o Allah katında çok büyük (bir suç)tür.⁵

1- Kasas Suresi, 83. ayet.

2- Âl-i İmrân Suresi, 159. ayet.

3- En'âm Suresi, 112. ayet.

4- İsrâ Suresi, 36. ayet.

5- Nur Suresi, 15. ayet.

Davetçi, Allah Resulü'nün (s.a.a) amel ettiği gibi insanları tam bir bilinçle Allah'a doğru çağırmalıdır;

Ben basiret üzere Allah'a davet ederim ve bana uyanlar da.¹

4- Söz amelsiz olmamalıdır; bilgili, ancak amelsiz olan davetçinin vaazları kalplere tesir etmez;

Âlim ilmi ile amel etmezse, vaazları kalplere tesir etmez.²

Ve ilmi ile amel etmeyen kişiye sitem edilmektedir;

Ey iman edenler, yapmayacağınız şeyi neden söylersiniz?³

Siz insanlara iyiliği emrederken, kendinizi unutup musunuz?⁴

Bu tarzda konuşmak, fena hâlde Allah'ın hiddet ve gazabına yol açmaktadır;

Yapmayacağınız şeyi söylemeniz, Allah katında bir gazap (konusu olması) bakımından büyüdü (büyük bir suç teşkil etti).⁵

Amelsizlik, âlimin makamını eşeğe benzetilecek derecede aşağıya indirmektedir;

Kendilerine Tevrat yükletilip de sonra onu (içindeki derin anlamları, hikmet ve hükümleriyle gereği gibi) yüklenmemiş olanların durumu, koskoca kitap yükü taşıyan merkebin durumu gibidir.⁶

1- Yusuf Suresi, 108. ayet.

2- Usul-i Kâfi, c.1, s.44.

3- Saff Suresi, 2. ayet.

4- Bakara Suresi, 44. ayet.

5- Saff Suresi, 3. ayet.

6- Cum'a Suresi, 5. ayet.

3- Bidatten, Tahriften ve Sentezcilikten Sakınmak:

Mukaddes İslâm dini, kâmil bir dindir ve bütün alanlarda ölçü ve hüküm taşımaktadır; bu hükümleri, dinde uzman olan bilginler; yani müçtehitler kitap ve sünnetten istifade ederek halka açıklarlar.

Bundan dolayı, davetçi, dini olmayan bir konuyu dine sokmamaya dikkat etmelidir; zira Allah'a ve elçisine yalan isnat etmek haram bir ameldir.¹

Davetçi, Kur'ân ayetlerini kendi rey ve düşüncesine göre tefsir etmemeye özen göstermelidir, zira rey ile tefsirde bulunan kimsenin yeri cehennem ateşidir;

Kur'ân'ı kendi rey ile tefsir eden kimse, Allah'a yalan isnadında bulunmuştur.²

Allah'ın sözlerini heva ve heves esasınca değiştiren kimse, kıyamet günü Allah'tan kurtulamaz;

Onlara ayetlerimiz apaçık belgeler olarak okunduğunda, bizimle karşılaşmayı ummayanlar, derler ki: "Bundan başka bir Kur'ân getir veya onu değiştir." De ki: "Benim onu kendi nefsimin bir öngörmesi olarak değiştirmem benim için olacak şey değildir. Ben, yalnızca bana vahyolunana uyarım. Eğer Rabbime isyan edersem, gerçekten ben, büyük günün azabından korkarım."³

Allah'ın düşmanlarının özelliklerinden biri de, hakikatleri tahrif etmeleridir;

Kıtap Ehinden öylesi vardır ki, bir kantar emanet bıraksan onu sana geri verir; öylesi de vardır ki, ona bir dinar emanet bıraksan, sen, onun tepesine dikilip

1- Tahriru'l-Vesile, c.1, s. 274, Cemaat İmamınının Şartları Bölümü.

2- Biharu'l-Envar, Beyrut baskısı (Vefa Müessesesi) c. 36, s. 227.

3- Yunus Suresi, 15. ayet.

durmadıkça onu sana ödemez. Bu onların "ümmiler (zayıf bilgisizler veya Ehl-i Kitap olmayanlar) konusunda üzerinizde bir yol (sorumluluk) yoktur demiş olmalarındandır. Oysa kendileri (gerçeği) bildikleri hâlde Allah'a karşı yalan söylemektedirler.¹

Onlardan öyleleri vardır ki, dillerini kitaba doğru eğip bükerek, siz onu (bu okur gördüklerini) kitap-tan sanasınız diye. Oysa o kitaptan değildir. "Bu Allah katındandır." derler. Oysa o, Allah katından değildir. Kendileri de bildikleri hâlde Allah'a karşı (böyle) yalan söylerler.²

Bazı düşmanlar, inatçı bir tarzda tahrif yapmakta, yani tahrife ek olarak alaylı cümleler de kullanmaktadırlar;

Ama zulmedenler, kendilerine söylenen sözü bir başkasıyla değiştirdiler. Biz de o zalimlerin yaptıkları bozgunculuğa karşılık, üzerlerine gökten iğrenç bir azap indirdik.³

Bu tahriflerin neticesi, Allah'ın acı azabıdır, o hâlde davetçi, her şekil ve surette hakikatleri tahrif etmekten kaçınmalıdır.

Hak ve batılı birbirlerine karıştırmak, günahı tahriften az olmayan ve halkı saptırmayı peşinden getiren sentezciliktir;

(Musa) dedi ki: "Ya senin amacın nedir ey Samiri?"

Dedi ki: "Ben onların görmediklerini gördüm, böylece elçinin izinden bir avuç alıp atıverdim; böylelikle bana bunu nefsim hoşça giden (bir şey) gösterdi."⁴

Hz. Ali'nin (a.s) bu konuya işaret eden bir sözü bulunmaktadır:

1- Âl-i İmrân Suresi, 75. ayet.

2- Âl-i İmrân Suresi, 78. ayet.

3- Bakara Suresi, 59. ayet.

4- Taha Suresi, 95 ve 96. ayetler.

Haktan bir bölüm ve batıldan da bir bölüm alır ve birbirlerine karıştırırlar, işte bu esnada şeytan kendi dostlarına hâkimiyet kurar.¹

O yüce şahsiyet, Hasan Basri'nin kendi konuşmalarını yazdığını fark etti. Ne yazıyorsun, diye sordu. O da, senin hikmetli sözlerini not alıyor, bazı konuları da kendim onlara ekliyor ve halka konuşma yapıyorum, dedi. Hz. Ali (a.s) ona şöyle dedi: Samiri de bu işi yapıyordu. O, ben peygamberin mesajını aldım ve kendi sanatımla karıştırıp halkı saptırmak için bir buzağı yaptım, demektedir.

Evet, Allah'ın dışındaki şeyler için konuşma yapan, peygamberin ve vahyinin eserleri olan ayet ve hadisleri heva ve hevesinden kaynaklanan konular ile karıştıran ve halka sunan her kişi, Samiri'nin işini yapmıştır. Bu sebepten ötürü Hz Ali (a.s), halka yüzünü çevirdi ve buyurdu ki:

Uyanık olunuz her kavmin bir Samirisi vardır ve bu şahıs da bu ümmetin Samirisidir.²

4-Yanlış Tahlillerden Sakınmak

Yanlış öngörüler, davetçinin şahsına darbe vurur. Meseleleri tahlil etmek ve gelecek olayların öngörüsünü yapmak bilim ve bilinç esasınca olmadığı takdirde yanlış olacaktır. Bundan dolayı bir meselenin değişik olan yönleri aydınlanmadan önce, onu yalanlamamak ve doğrulamamak gerekir; Allah, işte bu fiil yüzünden inkârcıları kınamakta ve buyurmaktadır ki:

Hayır, onlar ilmini kuşatamadıkları ve kendilerine henüz yorumu gelmemiş bir şeyi yalanladılar. Onlar-

1- Nehcü'l-Belağa, Feyzu'l-İslâm çevirisi (Farsça), 50. hutbe, s. 138.

2- Numune Tefsiri, c. 13, s. 286 (Nuru's-Sekaleyn Tefsirinden nakledilmiştir; c.3, s. 392).

dan öncekiler de böyle yalanlamışlardı. Zulmedenlerin nasıl bir sonuca uğradıklarına bir bak.¹

Davetçi, kapalı ve baş döndürücü konulara girmekten sakıncalıdır; zira kendisinin de başı döner;

Görmedin mi; onlar, her bir vadide vehmedip duruyorlar.²

Felsefi konulara tam hâkim olmayan birinin bu yol ile Allah'ın varlığını ispatlayamayacağı, tersine birçok şüphe oluşturacağı oldukça açıktır. O hâlde insan, kendisinin bildiği, açıklama gücü taşıdığı ve muhataplarına da kavratabileceği konuları anlatmalıdır.

5- Gafletten Korunmak

Davetçi, asla kendini sigortalı bilmemelidir. Tıpkı ehliyeti, sağlam arabası ve tüm imkânları olmasına karşın bir anlık gafletten dolayı ölen bir şoför gibi bir an gaflet etmesi hâlinde onun da işi biter.

Taklit mercilerinden biri demektedydi ki: Allah, bir an hafızamı aldı. Öyle ki hatta adımları bile unuttum. Evet, tebliğin büyük sorumluluğundan gaflet etmek, utanç verici neticeleri ardından getirir. Allah, Peygamber'ine şöyle buyuruyor:

Eğer o, bize karşı bazı sözleri uydurup-söylemiş olsaydı, muhakkak onun sağ elini (bütün güç ve kudretini) çekip alıverirdik. Sonra onun can damarını elbette keserdik.³

Yüce Allah başka bir yerde de şöyle uyarıda bulunmaktadır:

1- Yunus Suresi, 39. ayet.

2- Şuara Suresi, 225. ayet.

3- Hakka Suresi, 44-45 ve 46. ayetler.

Eğer şirk koşacak olursan, şüphesiz amellerin boşa çıkacak ve elbette sen, hüsrana uğrayanlardan olacaksın.¹

Bizler, düşmanlarımızın çok olduğunu ve değişik şekillerde gaflet ve sapma ortamı oluşturduğunu bilmeliyiz.

Bazen gerçeğin aksi doğrultusunda bilgiler verirler: "...Ve sana karşı bir takım işler çevirmişlerdi."²

Bazen korkuturlar: "**Onlar, kendilerine insanlar: Size karşı insanlar topla(n)dılar, artık onlardan korkun (dediler)**"³

Bazen şatafatlı hayatlarıyla: "**Sakın onlardan bazılarını yararlandırdığımız şeylere gözünü dikme.**"⁴

Ve bazen de gidiş-gelişleri ıstırap uyandırmaktadır: "**İnkâr edenlerin ülke ülke dönüp-dolaşmaları seni aldatmasın.**"⁵

Netice itibariyle vesveseler, tağutlar, münafıklar, taraftarlar, hurafeler, acı ve tatlı olaylar, rakipler ve kıskançlıklar bunların her biri, davetçinin dikkatini Allah'tan uzaklaştırmak ve onu gafil etmek için birer tuzaktır ve Allah'ın özel yardımı olmaksızın kurtuluş mümkün değildir. Allah hepimizi korusun. (amin)

6- Mesuliyet Kabul Etmekten Kaçınmak

Tebliğ, kültürel bir cihattır ve bu mesuliyetin yükünü yüklenmemek gerçekte savaştan kaçıştır. Bir gün, büyük hadisçi Şeyh Abbas Kummî, Meşhed'in bir ilçesine misafir olur. O, oturduktan ve hal-hatır sorduktan sonra yazı yazmayla meşgul olur. Ona bu gün dinlenme günüdür, derler. O da der ki: Acaba sizler mesuliyetimi yerine getirmeme razı değil

1- Zümer Suresi, 65. ayet.

2- Tevbe Suresi, 48. ayet.

3- Âl-i İmrân Suresi, 123. ayet.

4- Hicr Suresi, 88. ayet.

5- Âl-i İmrân Suresi, 196. ayet.

misiniz? İmam-ı Zaman'ın ekmeğini yememi ve çalışmama-
mı mı söylüyorsunuz? Derler ki: Bugünün yemeği İmam'ın
kutlu payından değildir; bugün çalışmamanız daha iyidir. O
da acaba ilahi nimetler karşısında çabasız kalmam doğru mu-
dur? diye sorar.

Allah, mesuliyet yükünü omuzlamaktan kaçınan davet-
çiyeye çetin muamelede bulunacaktır.

7- Töhmət Konumundan Kaçınmak

Davetçi, töhmete maruz kalmasına sebep olacak fiilleri
yapmaktan kaçınmalıdır. Zira kendini töhmət altında bırakan
kimse, ona kötü zan besleyen kimseyi kınamamalıdır.¹

Davetçinin imkân ölçüsünde toplantıları açık olmalı, ev
ve arabası halkın malı ise ve o bunlardan yararlanıyorsa, hal-
kın olduğunu söylemelidir. Her şahıs ile fotoğraf çektirme-
meli, her davete katılmamalı, kötü olarak tanınan veya hiç
tanınmayan sermaye sahiplerinin iş yerlerinde oturmamalı-
dır. Bazen bir şahsa ilgi gösterdiği zaman onun delilini halka
söylemeli ve eğer meşhur bir davetçi ise, kendisine söyleme-
diği bir şeyi isnat etmemeleri için konuşmalarını kasete kay-
detmeli, seçimlerde özel bir adayın taraftarlığını yapmamalı
ve genel olarak halkın su-i zannına sebep olabilecek her sözü
söylemekten ve her hareketi yapmaktan kaçınmalıdır.

8- İstibdat ve Tefrikadan Kaçınmak

Hâkimiyet istemi ve zorbalık, halkı ilahi buyruklara inan-
dırmanın yolu değildir;

Artık sen, öğüt verip-hatırlat. Sen, yalnızca bir öğüt
verici-bir hatırlatıcısın. Onlara zor ve baskı kullanacak
değilsin.²

1- Vesailü'ş-Şia, İslâm Mektebi basımı, c. 8, s. 423.

2- Gaşiye Suresi, 21 ve 22. ayetler.

Halkı yumuşaklık ve özgürce Allah'ın dinine çağırarak gerekir. İstibdat ve boğucu bir hava, bir müddet için halkı ilahi buyruklara görünüşte itaatkâr kılabilir, ama gerçek iman ortada olmazsa, ilk fırsatta her şeyi sırtlarını dönecek ve tekme vuracaklardır.

Tıpkı sihirbazların iman etmesinin de kendi izniyle olması beklentisinde olan Firavun'un istibdat ve zorbalık ile sihirbazların Musa'nın Rabbine inanmalarına engel olamayışı gibi, bu mesele, küfür cephesinde de geçerlidir;

Firavun: Ben size izin vermeden önce O'na iman ettiniz, öyle mi?¹

Davetçi, tefrika yaratmaktan kaçınmalı ve vahdetin çağırıcısı olmalıdır ki Allah Resulü (s.a.a) tefrika oluşturanlara yabancıdır;

Gerçek şu ki, dinlerini parça parça edip kendileri de gruplaşanlar, sen hiçbir şeyde onlardan değilsin.²

Acaba şimdiye kadar kimse ilahi peygamberlerin arasında ayrılık ve tefrika olduğunu görmüş müdür? Allah'a davet eden kimseler arasında tefrika ve ayrılığın olmasının manası yoktur ve müminler de onları birbirlerinden ayrı görmemektedirler;

(Müminler derler ki) O'nun elçileri arasında hiçbirini (diğerinden) ayırdetmeyiz.³

Gerçi uyarılar bu kaç cümleyle sınırlı değildir, ancak kitap kalınlaşmakta, okuma ve yazma tahammülü ise azalmaktadır. Umulur ki ayet ve rivayetlerden alınan bu derleme, kalem ve konuşma ehli için bir kılavuz olur. Eğer Allah izin

1- A'râf Suresi, 123. ayet.

2- En'âm Suresi, 159. ayet.

3- Bakara Suresi, 285. ayet

verirse, tecrübelerden ve Kur'ânî noktalardan kaynaklanan başka notları da gelecekte yayınlayacağım.

Ey Allah'ım, nebilerin, vasilerin, şehitlerin, âlimlerin ve üzerimizde hakkı bulunan tüm kimselerin ruhunu bizden razı kıl (amin).

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

NOTLAR: